

PISMO (5857) *sb n*

o jasne.

sg *N* pismo (1371). ◇ *G* pisma (1682). ◇ *D* pismu (197). ◇ *A* pismo (441). ◇ *I* pismem (345); -em (38), -em (2) *MurzHist*, *MurzNT*, -(e)m (305). ◇ *L* piśmie (914). ◇ *pl N* pisma (287). ◇ *G* pism (129), pisem (4); pisem *KromRozm II*, *BielKron*, *GrzepGeom*; pism : pisem *Leop* (2:1); -em (1), (e)m (3). ◇ *D* pismóm (16), pismám (5), pismum (2) *MurzNT*, *Diar*, *blqd*: pismem (1); -ám *BibRadz* (3), *KwiatKsiąż*; -óm : -ám *CzechEp* (1:1); ~ -óm (1), -(o)m (15); ~ -ám (4), -(a)m (1). ◇ *A* pisma (261). ◇ *I* pismy (72), pismami (2) *SarnUzn*, *KołakSzczęśl*. ◇ *L* piśmiech (105), pismach (23); -ach *MurzNT* (2), *OrzList*, *BielKron*, *WujJud* (2), *SkarJedn*, *SkarŻyw* (4), *ReszPrz*, *WysKaz* (4), *SkarKazSej*, *SzarzRytJSzarz*; -ech : -ach *CzechEp* (13:2), *WujNT* (9:3); ~ -ech (1), -(e)ch (104); ~ -ach (16), -ách (7); -ach *OrzList*, *SkarJedn*, *CzechEp* (2), *ReszPrz*, *WujNT* (3), *SkarKazSej*, *SzarzRytJSzarz*; -ách *MurzNT* (2), *BielKron*, *WujJud* (2); -ach : -ách *SkarŻyw* (3:1), *WysKaz* (3:1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Tekst zredagowany i utrwalony za pomocą znaków pisarskich; dzieło literackie lub naukowe; litera(a) Mącz, Modrz, Cn; scriptura Vulg, Mącz, Cn; monumentum, scriptus Mącz, Modrz; liber PolAnt, Cn; scriptum Mącz, Cn; autoritas, commemoratio, monimentum, oracula Mącz; monumentum literarum Modrz; scriptio, textus Cn (5484)* : pannę dołtoyną fwiętą Cecylią piśmo chwáli s té tznoty/ iijz vftawicznie ewanielią fwiętą w fwym fertzu nofila *OpecŻywPrzedm C3*; Then Mofiądż częfto kroć z piśma zową gi Kontrifałem *FalZioł IV 48d*; gdyżem te kxiąłki napifał [...] aby też y panie litthery znaiące, nieiako zakufiły piśma, w kthorym fie mądrość zamyka *GlabGad A3v*; tilko fława takiego, ktorego piśmo zalecza, dłużej fie zachowawa y podalfzych fie krainach rozchodzi. *GlabGad A3v, A3v, K3; SeklKat A2*; A mowily na to piśmie Yze to naliezli wpiśmie Yze fie liew kura boi *RejRozm 400; RejKup x5, dd7; KromRozm II t3*; Ktory piśmo waży lekce/ Czytáiących fłuchác nie chce/ Ieft podobien ku głuchowi/ Y niememu dobytkowi *BielKom A, F; RejWiz 3, 5 [2 r.], 106v, 152v, Cc8 [2 r.]; Leop Ps 86/6; RejFig Ccv, Ee4; BibRadz I 481; OrzRozm A2; BielKron 25, 131, 339v*; co bywa okrom godności/ to ieft/ na przeciw godności piśano/ to piśmo nie doftępuie wyary *KwiatKsiąż H, F4, G, G3v, G4v, L3v, P4, Q2v*; Celebratur literis, Częfto o tym piśmo wfpomina. *Mącz 46a*; Carpere flosculos, Kwiatki á piekne [!] fentencie z piśmá wybierác. *Mącz 39b, 20c, 123c, 238c, 418c, 486c*; zgadza fye z tym Piśmo ono/ co ieden wyfokiéy cnoty itéż mądrości Hetman Scypio/ [...] mówi *OrzQuin T4, E2, T2v [2 r.], T3; SienLek 14v, 35; [ci, którym dał Bóg więcej umieć]* ięli fie rzeczy poważnych piśác ięzykiem Polfkim/ náftáła Biblia/ náftháły ine piśmá/ kthore pokázuią drogę ludziom do dobrze czynienia *GórnDworz A2v*; kiedy w piśmie ieft kftałt mowy/ [...] nie ták zwyczáiny/ iáko ten/ kthorym pofpolicie wfyficy mowią: wnet tho piśanie ma wiefzłą powagę *GórnDworz F3v*; kogo nie wcielzyło nigdy piśmo/ áni zna tego fmału/ kthory hiftorie/ ábo y ine rzeczy w kfięgach dáią: ten/ fławy w iey máyefacie nigdy widzieć nie może. *GórnDworz G4v, F3, F3v [2 r.], F4, G4v, G8; GrzepGeom K4v, L; HistRzym 6v; RejPos A3*; ktoć rozum ma nie wfytkiego zgáni/ Acz dziś piśmá ná fwiecie towar bárzo tani. *HistLan F5, F5; RejZwierc A3, 16v, 42, 162, 168 (8)*; Człowiek mogłby fobie nárzędzić wieczną pámięć/ [...] w dzielności iákieykolwiek potrzebney/ bądź to przes náuki Piśmá/ bądź przes Rycerfkie rzeczy *BielSpr b4; BudBib Dan 1/17; MycPrz I*

C3; *PapPan* A3; ludzie vczeni nietylko żywi / ále też y vmárli/ piśmem po łobie zořtáwionym/ pożyteczni łá y Rzeczampólpolitem *ModrzBaz* 130v, 134v; *Oczko* 2v; ktore z ludzi piśmo ieřt/ á ktore z Bogá: ktore iego rozumienie dobre/ á ktore fałszywe: to podległo rozłádkowi kořcielnemu *SkarŻyw* 364, 363, 545; mamy przed oczymá łwymi wiele piśm, w ktorych nam łá opiřáne żywoty Papieskie. *CzechEp* 416, 92; *WerGořc* 254; *GostGospSieb* +2; *KochCz* Bv; *KochCzJan* A2v; *WysKaz* X2; *SarnStat* 1226; Choć rozum moy Homerá/ w piśmiech niedořięże. Wřzakoź ile rzecz można/ Oyczyźnie tym łłuzy *KlonKr* Av, Av; *PowodPr* 36, 63, 84 marg; *SkarKaz*)(2; *CiekPotrŚredz*)(4v; *GosłCast* 4; *SkarKazSej* 662b; żem łie o to nie łtárał/ áby prace y piśmá iego do kupy były zá moim łtáranieŃ zebraŃe y Ńwiatłu pokázáne. *SzarzRytJSzarz* nlb 2, nlb 2v.

pismo czego (1): Obácz łie co czyniř Othomanie/ co zá znaki thwego proroká Máchometá/ co zá piśmo grunthowne wáłzey wiáry *BielKron* 246.

pismo do kogo (1): nye tylko łámi papyeżowye tego tytułu [*biskup powszechnego kořcioła*] vżywáli/ ále y S. bifikupowye y doktorowye im ij dawáli/ yákoř wyřłłey łtyřłá z piśmá Cypryaná S. do Korneliuřá papyeżá. *KromRozm III* O7v.

pismo przeciw komu (1): łá tu rozliczne rozlicznych ludzi przeciwo rozlicznym kácerzom piśmá *OrzRozm* P3v.

pismo o czym, o kim (23): iř [*Sybillę*] piśmá łwięte po łobie zořtáwowáły o przyřciu Kryřtuřá/ o pannie Máryey/ o łádnym dniu/ y o inych. *BielKron* 132; Kto napierwey w Mořkwi áłbo w Ruři rořkázował/ otym piśmá niemáię *BielKron* 427, 73v, 281v, 286, 337v, 338v (12); ślepym/ łmrodliwym/ prochem y ćieniem/ łtan Swiecki bes łtanu Duchownęgo ieřt: Pełno o tym mař wřzędzie piśmá/ przykłádoř/ y *Krónik OrzQuin* G3; *GórnDworz* Yv; *GrzepGeom* L, L2, M4v; *HistLan* F2v, F4; *CzechEp* 364, 423; *WysKaz* 14; *PowodPr* 9.

pismo czyje [w tym: *G sb i pron* (34), *pron poss* (25), *ai poss* (2)] [= *kto napisał*] (61): *PatKaz* I 9v [2 r.]; *BielŻyw* 121; najdziem j miedzi poganłkimi ludźmi, zwłayczá [!] philozophy iako łie mamy łprawować według piśma ich. *BielŻywGlab* nlb 9, nlb 9; Gadki z piśma wielkiego philozopha Ariřtotela, y też inłzych mędrzczoř *GlabGad kt*; *MurzHist* A3v, B3; *KromRozm III* O7v; prze Sbiřzka przodká twego o ktorym s pomocá Bożá piřáć będeř/ niebędzie piśmo nářze w wychodzie: ále będzie ná łtole v Papieżoř/ v Kroloř/ v Rad *OrzList* e3, d2, e3, gv; *RejZwierz* A4, 77v; *OrzRozm* P3v, Q3; HOmerus y Hezyodus/ ći napirwey v Grekoř byli nazacnieyřzy Poetowie/ Muzycy/ Gwiazdarze/ Lekárze/ iáko o tym ich piśmo łwiadczy. *BielKron* 98, 334; *KwiatKsiąř* M2; Lelii mens spirat in scriptis suis, Lelius żywie w łwoyim piřmie. *Mącz* 408c; Pervagatum et celebratum commemoratione alicuius, Yáwne á rozłáwione piřmem cziym. *Mącz* 473c, 53b, 267c, 389b; *OrzQuin* Y3v marg; *Prot* A3; *LeovPrzep* H4; *RejAp* [Ff5]; Platho wielki Philozoph/ á s piśmá iego znáć/ że niebárho był łáłkaw/ ná białęłowy *GórnDworz* X4v, G4, Iv, Q6, Dd7; nie naydzyeřł żadnego [...] ćłowieká/ ktorykolwiek był kiedy od Pána rozumem iákim ořwiecon/ áby miał kiedy pogánić pokoy w piřmie łwoim *RejPos* 334; *HistLan* F5v; *RejZwierz* A3, 23v, [275]v; *CzechRozm* 223v; *ModrzBaz* 20, 61v, 97; *ModrzBazBud* π5v; *Oczko* 2v; *CzechEp* 7, 364; *KochFr* 87; *KlonŻal* B3v; *PudłFr* 23; *Calep* 470b; tę kilká kart piřm Ianá Kochánowłkięgo do rąk W. M. pořyłam *KochCzJan* A3, A2v; *KochFrag kt*, 22; *PowodPr* 84; *GosłCast* 10 [3 r.]; *SzarzRytJSzarz* nlb 2, nlb 2v.

Ze zdaniem przydatkowym (1): Iż nie mamy ni piłmá áni obyczáiu/ [...] Iákoby páná obrác/ y coby s tym począc *RejZwierc* 249.

W połączeniu z nazwą języka, w jakim jest napisany tekst [w tym: pismo polskie (4), łacińskie (1); przydawka + pismo (3), pismo + przydawka (2)] (5): *SeklKat* A5; *MurzHist* A3v; On [mistrz] fie ná to pirwey obrał/ Droęę Impreforom podał/ Piłmá Polłkie imprimowác *BielKom* A3; *RejWiz* A4v; *RejZwierc* 268v.

W połączeniach szeregowych (12): nyemám zadnemu człowyeku nazadną łtroną nycz ośnamowacz any slowy any włkazowanyem any lyłthem a pyłzmem any zadnym ynym wymyłlyonym obyczayem *MetrKor* 37/3v, 34/268, 37/2v; *BielŻyw nlb* 4; *BielŻywGlab nlb* 15; *GroicPorz* e3v; *OrzQuin* G3; *RejZwierc* 60, 145; *SkarŻyw* A5v; *KołakSzczęśl* C4v; *SkarKaz* 381b.

W przeciwstawieniach: »pismo ... mowa, obyczaj, swoja opinija, powieść, ustne podanie; ustnie ... z pisma« (5;1): *KromRozm II* g3; Historia per manus tradita, Hiłtoria á Dzieye wieku náłzego wftnie od ynłszych á nie z piłmá wzięte. *Mącz* 209a; iedno że około tego [łanów] z piłmá niemam doftáttecznéy łpráwy: włzákże co z powieści mam ludzi [...] / to tu nápiłzę. *GrzepGeom* M3; *RejZwierc* 249; przypátruiąc fie Ludziem ninieyłszego czáfu [...] widzimy iż s łwoich opinii á nie spiłmá/ áni z náuki *Iudicia* łwoie rozne dawáią *BielSpr* 75v; *SkarKazSej* 703a.

W porównaniu (1): przyrodzenie człowiecze rodzi fie iáko goła tablicá ábo goła kártá/ ná ktorey iefzczę żadnego piłmá nie máłz *RejPos* 63.

Frazy: »(jako) pismo powiada« (2): łtarzy ludzie [...] iako piłmo powiada zołędziem fie żywili á owocem łefnym *GlabGad* K3; *KwiatKsiąż* N4.

»żadne pismo (nigdy) wypisác (ani żaden język wymówić (a. wysłwóić itp.)) nie może (a. nie mogłó), nie umie; żadnym pismem nie opisany« [o *zjawiskach przekraczających możliwości ludzkiej wyobraźni; w tym: aluzja do bibl. Is 64/4 (14)*] [*szyk zmienny*] (14:1;1): Iż łą rozłiczne á żadnym piłmem nie opifáne rołkołszy przybytkow Páńłkich *RejAp* 185; [*Bóg wiernym*] tákie vpominki zgotowác á záłłubić raczył/ kthorych áni oko ogládac może/ áni ięzyk wyłławiác/ áni żadne piłmo wypifác. *RejPos* 263v; być zdan y łkazan w tákie męki/ kthorym iuż żadnego końcá nie będzie/ á kthorych łrogości żadne piłmo wypifác nie mogłó. *RejPos* 335, A4v, 84v, 100v, 162v, 168 (13); *RejZwierc* 8v, 177.

»pismo na świat jáśnie (a. na jáśniá) wyszłó (a. idzie), pismo wychodzi« [*szyk zmienny*] (2:1): *RejKup* y3v; wiele w ięzyku tym [*słowieńskim*] zaczných pism wychodzi. *MączLub nlb* 13; Włzákoż ty ktore ná iáłniá piłmá idą włzytki/ Przedfię kto ie czyta ma z nich niemáłe pożytki. *HistLan ktv*.

Zwroty: »pismo, z pisma czytac (a. (prze)czyść); czytanie pisma« = *e scripto recitare* *Mącz* [*szyk zmienny*] (21:1;3): *BierEz* C2v; *PatKaz II* 20; *FalZioł V* 50; [*mężowie*] boiác fie [...] aby białe głowy rozumem ich nie przechodziły chcząc wiele vmieć bronią im czítania piłma głębokiego, chyba modlitw á paciorkow. *GlabGad* A2v, A3; *DiarDop* 102; *BielKom* A4 [2 r.]; *RejWiz* A4v, 3v; *OrzRozm* P3v; *Mącz* 374c; Iedná tá drogá náblizłza ku mądrości/ Abyś czedł piłmá łámej wyborności. *HistRzym* [136], *ktv*, [136]; *RejPos* 141v; *BielSat* Dv; *CzechRozm* 223v; *CzechEp* 423; *BielRozm* 24; *KochCzJan* A2v; *KlonKr* Av; *PowodPr* 9; *SkarKaz*)(4; *SzarzRytJSzarz nlb* 2.

»pismem dowieść; dowod pisma« (1;1): Id monumentis approbare conatur, Chce tego piśmem dowieść. *Mącz* 231a; *StrykKron* 72.

»obierać się (a. obierający się) w piśmie, około pisma; badać się po piśmie; bawić się piśmem« = *scrutari scripturas Mącz* [szyk zmienny] (2;1;1;1): wyele yeft ludzi obovey płci w narodzye nállym Polłkim/ ktorzy rádži fye też około tákich rzeczy y piśmá obyeraýą *KromRozm I Av*; *Mącz* 371d, 376b [3 r.].

»pismo pisać (a. napisać)« (2): A iefliże to piśmo/ które o tym przyźłym Królestwá Polłkiego vpadku/ z rozmowy ninieyźyéy nállzéy nápiśzelz/ [...] w Wárfzawie fpalą: niechayże [...] *OrzQuin Aa*; *SkarKaz* 418a.

»pismem (p)okazać« = *literis credere Mącz* (2): *Mącz* 67d; co fię wielem piśmá pokázác może [quod multis literarum monumentis ostendi potest]/ iż roznic miedzy Polaki y Prufzaki nigdy Niemcy niefádzili áni pogadzáli *ModrzBaz* 105v.

»pismo rozumieć; wyrozumienie pisma« = *commentarium, commentarius Mącz* (1;1): Day fwaru pokóy/ y piśmu którego nierozumiéłz/ y w którym fáłz y łápáczek przeciwko prawdzie fzukafz *OrzQuin Aa2v*; *Mącz* 61c.

»pisma na świat dać (a. wydawać), imprimować; pisma wydane« (2;1;2): *BielKom A3*; *RejWiz* 164; rozne piśania w thákowych rzeczách bywáią/ zwłáfczáz v tych ktorzy iáwnie ná śwát [!] piśmá fwoie wydawáią w obec ná oflawę *BielKron* 334; *WysKaz* 14; *PowodPr* 9.

Wyrażenia: »[gdzie] drukowane pismo« (1): Czymże im [poganom] dowiodą/ że to á to w tym mieyfcu drukowane piśmo Bog piśał y wierzyć mu kazał? *SkarKaz* 418a.

»pismo historyjej« = *dzieło historyczne* (1): A gdyżem w piśmiech hiſtoriy/ [...] nálażł o tym zmiánkę/ iż [...] *BibRadz* *2.

»księgi pism« (1): ku zachowaniu ftaroświeckiey pamięci Xięgi piśm fá barzo potrzebne *KwiatKsiąż* G4v.

»pismo starodawnego pisania« (1): Tóž též piśmo mam na párgáminie ftarodawnégo piśania tymiż [co krakowskie księgi] łowy *GrzepGeom* L3.

»tajemne pismo« = *latebra scribendi Cn* (2): Ten dzień ku wífem rzeczam godny/ [...] nauczoným fye przyłęcz/ tajemne pyfzma wykładay. *Goski* A4, A4.

»pismo uczone« (1): Kochałeś fye w náukách/ y w piśmie vczonym *KochPam* 80.

»w piśmie uczoney, (wy)ćwiczony [szyk 3:3]; [kto] wielkiego uczenia w piśmie« = *literis initiatus Mącz* (4;2;1): *WróbŻółtGlab* [A5]; *BielKron* 51, 191; *Mącz* 105b; *BielSpr* 12; *SkarŻyw* 452; Kto chce/ by dźiatki miłé tu poczćiwie żyły/ Niech fye ftára by w piśmie vczoné nie były *ZawJeft* 34.

»pismo własną ręką pisane, ręki [czyjej] własnej« = *autographum, idiographum, mea manu scriptus Cn* (1;1): *JanNKar* E; vżyłem iedney zacney ofoby duchowney do przeýżrzenia y fporządzenia piśm/ ręki brátá mego włafney/ ktore przy mnie były *SzarzRytJSzarz nlb* 2v.

Szeregi: »i pismo i druki« (1): kto chce nie tylo mową/ ále y piśmem y drukámi bluźni bez boiáźni/ nawyźłzego Bogá nállzego w Troycy *SkarKazSej* 703a.

»pisma i głosy« (1): wřzytki piśmá y wřzytki głófy ná zyemi y ná niebie wyznawáią [*Pana*]/ iż iefł fwięty *RejPos* 191v.

»historyje i pismo« [szyk 2:1] (3): Consecrare aliquem omni genere monumentorum, Czyię pamiętkę wyfoko w piśmie y w historiách vgruntowác/ olięgnąc. *Mqcz* 363c; *RejPos* 141v; *SarnStat* 1057.

»(ani) język i (ani) pismo« [szyk 11:2] (13): *BielKron* 197; *RejPos* A4v, 84v, 162v, 168, 195v (11); [szkolastycy] miŝtrzom ŝkolnym/ ábo náuczáním/ ábo dyŝputowánim/ ábo ięzyká y piŝmá Lácińŝkiego ćwiczeniem pomagáli [qui ... stylum formando iuarent]. *ModrzBaz* 131v.

»pismo a (i, albo) księgi« [szyk 2:2] (4): piŝmo á Xięgi ŝá pewná rozmaitych rzeczy pamięciá/ y wŝyŝtkich wiadomych rzeczy poŝpolitá ápteká/ albo ŝpiżarniá. *KwiatKsiąz* Hv; *BudBib* I 214d marg; *GostGospSieb* +2; *SzarzRytJSzarz nlb* 2.

»(i) pismo i (albo) mowa (a. namowa)« [szyk 1:1] (2): *RejZwierc* 23v; kładę tu Ortogrąphiá [...] Ianá Kochánowŝkiego [...] nie iedno rzeczá ŝámá, ále y piŝmem, y mowá *JanNKar* D3v.

»(nie) pismo i (ani, a) nauka« [szyk 3:1] (4): *MiechGlab* *2v; *RejKup* o6v; ludzie rozni roznych piŝm y roznych náuk ŝwiáth pełen rozŝypáli *RejZwierc* 8v; *BielSpr* 75v.

»(i) ŝlwa i (a, abo) pismo« [szyk 3:2] (5): á ia teŝ iŝcie nieomieŝkam y ŝlwy y piŝmem roŝŝerzáć ŝlwy máieŝtatu twego ŝwiętego. *RejPs* 213v; *KromRozm III C*; *RejAp* 196v; *BiałKat* 313v; *WujNT* 155.

»wiersze i pismo« (1): ZNám ia to/ iŝ przedemná wŝyŝcy wielé máiá/ Ci którzy ŝye więŝzámí y piŝmem pętiá *PudlFr* 65.

»pismo a wybijanie [= druk]« (1): tym piŝmem á wybiyánim imię twoie/ á twoy nád vbogim cnotliwy vczynek chcę ná wieczność dáć. *March¹Wiet* Av.

W przén (1) : A ták oni mędrkowie co wypifowáli [...] Owa niebo i zyemię piŝmy pokryŝláli/ Okáziác rozumy dziwy wymyŝláli. *RejWiz* 5.

Przen [czyje = dla kogo] (2) : [obrazy w chrzeŝcijańŝtwie] inaczey [niŝ u pogan] ŝie rozumyęiá/ tylko ná piŝmo poŝtych ludzi á ná przykád y ŝkrulŝone ŝercá *BielKron* 200v; [gdy prawowierni] z obrazu málowánego/ o niewidomym Bogu náŝzym Pánie Ieŝuŝie pytáią/ y nań wŝpomináią: ŝlufznie y potrzebnie w koŝciele S. iáko iedno piŝmo poŝtych/ poŝtáwione ŝá. *Skarŝzyw* 301.

a. *Biblia, księgi Starego i Nowego Testamentu; takŝe fragment (księga, rozdział, werset) Biblii; Scriptura Vulg, PolAnt, JanStat, Cn; litera, sermo PolAnt; Biblia, sacra a. sancta historia, divinae literae, divina oracula Modrz; Divinarum legum a. Divinarum librorum monimenta, Divini libri, Sacra Scriptura, Sanctae (religionis) literae, Textus Cn (4876)* : ogládáy a obezry dobrze piŝmo wŝytko/ iŝŝci od Galilee żádný prorok nie powŝtál [Ioann 7/52]. *Opecŝzyw* 76, [34]v; *PatKaz I* 15; *PatKaz III* 106; *RejPs* 151; *SeklWyzn* f2; *RejJóz* Q3v; Roŝkazuie pyŝmo/ niezawięzowác gęby wołowy robiácemu. *SeklKat* Hv, A4v; Paweł pyta przeć taky nierzad na ŝwiecze kiedy mayá Piŝma doŝŝyć *RejKup* o5, g8, l6, l8, o2v, o5v (8); co nyema potfirdzenya áni mocy z piŝmá/ yáŝna rzecz iŝ to z czártá yeŝt. *KromRozm I* H4, B3v, L4v [2 r.], M3, M3v; *MurzHist* S, S3; *MurzNT* 91, *Ioann* 10/35, k. 148v marg; piŝmem gárdŝić nyemamy: y owŝŝem tćić ye yáko práwe á prawdziwe ŝlwo boŝe *KromRozm II* n3v, b4 [3 r.], fv, hv, h2, h4v (28); *KromRozm III* A4v, E5v, G2, G3, H3 [2 r.] (9); *Diar* 54; *BielKom* F8; *GliczKsiąz* H3v; *LubPs* G4, T3, gg2; A nákoniec gdy wam y piŝmá okęŝzonego nieŝtawá/ tedyŝcie ŝie zwykli vćiekác y do piŝmá podeyrzánego [...] do one⁸⁰ piŝmá mowię: ktore wy ŝámí zowiećie/

Libri Apocryphi. KrowObr 216v, C4, 13v, 14, 56v, 89v (17); *RejWiz* 114v, 124, 128, 146v, 147v [2 r.] (9); *Leop* *A3v, *B4v, *Ioann* 5/39, *Act* 17/11; *OrzList* c2, g4 [2 r.], h; *RejFig* Bb4v; *RejZwierz* 123v; Piśmo nie tái złości ludzi świętych/ áby nas náuczziło co zacze też oni byli lámi z siebie. *BibRadz* I 5d *marg*, *3v, *4v, I 5a *marg*, 7c *marg*, 8a *marg* (13); *OrzRozm* D3v, G2, V2v; Náyduie fie s piśmá iz przed potopem nigdy delzcz áni zimá nie bywála *BielKron* 5v, 91v, 115v, 143, 143v [2 r.], 167v (12); *GrzegRóżn* A3, B3v [3 r.], C3v, C4, D3v (21); *OrzQuin* T2v, Z2v, Aa2 [4 r.], Aa3v; wśytko piśmo może być názwane obiáwieniem ále ofobliwie to/ gdzie álbo fie iáwnie vkazał Bog miłośnikom swoim [...]/ álbo o sobie iáwnie mowi. *SarnUzn* C4v; nie idzie zá tym/ iz gdy iedno piśmo y sentencia dwiema perfonam bywa przyczytawaná/ áby ony dwie perfonie miály być ieden. *SarnUzn* E6, B2, B7, C3, C6, C8 (38); *RejAp kt*, BB6, 2, 3, 10v (18); Bo y Sálomon będąc zacnym Krolem/ wśydy w piśmiech swych dotyka á wyflawia serce pokornego człowieká *RejPos* 13v; wśydy pełne piśmá błogółáwieństvá Páńkiego/ ktore on wydawa ná wierne swoie. *RejPos* 81v; gdiż nam częśto kroć w piśmie znaczą wody wćilki á wdęczenia *RejPos* 313v, 3, 9v [2 r.], 20, 37 [2 r.], 38v (53); *RejPosWiecz*³ 97v, 99v; Co pytałz o człónki zwierchnie w Kościele/ powiemci nie sam z siebie/ ále s piśmá. *BialKat* 38v, 8v, 33v, 41 [2 r.], 41v, 53v (19); wpáthrz się pilnie w thy słowá/ Ciáło/ Dufzá/ Duch/ iáko się rozmáicie w piśmie rozumieią. *GrzegŚm* 19; baczyć mamy w piśmie rozmáite obyczáie/ á ofobliwe cztery: bycia s Krytułem. *GrzegŚm* 35, A4, 1, 4, 12 [2 r.], 13 [2 r.] (33); *KuczKat* 15, 270; Bo íprzećiwie fie możnemu ízaleństwo iest/ y piśmo nam tego zákázuie. *RejZwierc* 79, 11v [2 r.], 35, 39v, 43v, 174v (10); Wiele rzeczy kościoł ítánowi y dekláruie/ czego piśmo iáwnie nie wyráziło. *WujJud* 74v *marg*, 12, 29 [2 r.], 32v, 34 [2 r.], 36 (30); *WujJudConf* 29v [2 r.], 31v, 34; *RejPosRozpr* c3; *RejPosWstaw* [21³]v, [110³]v; *BudBib* I 154d *marg*; pyśmo żywot naz/ cieniowy/ Sprońności parze/ y šíanu porownawa. *BialKaz* B4; czego [wielości bogów] wierzyć y mowić piśmo broní *BialKaz* Fv, D2v [2 r.], D3, E3v; *BudNT przedm* b2 [2 r.], c7v, *Ioann* 10/35, *Act* 17/2; A gdzie małz to piśmo/ w ktorymby słowo to Stworzyć ábo ítworzenie/ znaczyło odnowienie y nápráwę/ ábo ítworzyć y nápráwić? *CzechRozm* 37v; Bo fie ták w piśmie pośláncy/ Máleáchami y ánioły pośpolicie názywáią *CzechRozm* 57v; ábowiem y Bogá lámego przypodobywa piśmo ludziom rozmáitym/ iáko Rycerzom mocnym/ ábo mężom walecznym 2. Moy. 15. v. 3. *CzechRozm* 106; Nie odlyła piśmo do cudow nikogo ále do słuchániá słowá Bożego. *CzechRozm* 187v *marg* [*idem* **2v], A8, 6, 8v, 18, 26 (46); *SkarJedn* 11 [2 r.], 24, 35, 36, 83 (9); *KochPs* 59; *SkarŻyw* A5 [2 r.], A5v, 25, 59, 86 (19); Aza o tym w piśmie máło? Iz tego potrzebá było. By to wśytko Chriřtus cierpiał *MWilkHist* K2; Heretycy/ [...] gdy z piśmá ítrofowáni bywáią/ tedy fie ná piśmo oburzáią *CzechEp* 130, 6 [2 r.], 56, 92, 109, 113 (30); *CzechEpPorz* *6v; Chriřtus Pan z Moyżelzá/ z Pálámmow/ y z Prorokow/ świáectwá brał/ y Zydy do piśmá odlyłał *NiemObr* 72; [*Ducha św.*] duchem Bożym/ mocą Bożą/ páłcem Bożym/ y innymi tytuły/ ktore w piśmie ma/ názywamy. *NiemObr* 110, 40, 45, 73, 80 [2 r.], 81 (13); *KochDz* 106; (*marg*) Wzywánie świętych w piśmie fundowane. (–) O wzywániu świętych zmárłych ludzi w piśmie mamy dofyć *ReszPrz* 36; Luther z żydami piśmem brákuie. *ReszPrz* 41 *marg*, 12, 13, 17 [2 r.], 36, 37 [2 r.], 38 (13); *WerGośc* 262; Dałes mi tę otuchę w Piśmie przez Proroká/ że ty śmierci nie požádałz grzelznego człowieká. *ArtKanc* L5, L8; O iednym tylko Synu Bogá żywego/ piśmo zmiánkę czyni: y iedno słowo Boskie przedwieczne wípomina. *LatHar* 380, 25 *marg*, 110, 126, 697,

751; *KotakSzczęśl* C2v; A mieyfce piśmá ktore czytał/ to było: Iáko owcá ná zábicie wiedzion ieft *WujNT Act* 8/32; A iuż to Nowokrzczeńcy od piśmá do Doktorow áppelluiá? y z Doktorow piśmá popráwuiá? *WujNT* 555; Nie rzekł [św. *Paweł*] fámo piśmo ieft doftáteczne [...] ále kázde piśmo/ [...] y kázda czątká tegoż piśmá/ pożyteczna ieft ku náuczaniu. *WujNT* 740, *ktv* [3 r.], *przedm* 4, 20, s. 7 *marg*, 20 (51); *WysKaz* 33, 34, 35, 37, 39; A iefliś winien/ niech cie pohánbi wśzyftko piśmo/ ktore ieft nápiśano w piáci ksiégách Moyzełzowych. *SarnStat* 265; *PowodPr* 6, 23, 27, 30, 39, 50; Dobrze/ niech im Máchábeyłkie księgi piśmem nie będą (iáko v Kátholikow fá y będą ná wieki) wżdy ie zá hiřtoryá przyiác mułzá *SkarKaz* 382a; Gdy P. Bog ná ludzie łáfkaw/ dáie im pány dobre/ iáko ieft w piśmie *SkarKaz* 611a, 81a, b [4 r.], 82a, 85b, 118b (25); *SkarKazSej* 658b, 663a, 684a, 689a, 696b.

pismo czego (2): *BielŻyw* 142; By ty wśzytki piśmá thu łpołu zebrác miał onych świętych nád takim kázdym obietnic iego/ y dziwnych opátrznóści iego/ byłoby bárzo wiele piśác. *RejPos* 218v.

pismo około czego (1): [licemiernicy] dobrze dufáli rozumom łwoim/ o wypełnieniu zakonu łwoiego/ iż byli pełni piśmá około tego. *RejPos* 230.

pismo z kogo, z czego [z imieniem autora lub nazwą księgi] (5): *KromRozm II* r2; Páweł S. do żydow piśfác/ [...] piśmo z pláłterzá nye o bífkupye/ ále o kápłanye/ łobye ná pomoc byerze. *KromRozm III* K2v, N6v; *SkarKaz* 155a, 276a.

pismo (na)przeciw(ko) komu (7): A grzełznemu rzekł pan bog/ [...] á czemu to łmiełz brać zakon moy w vřta twoie. [Ps 49/16] (*koment*) [...] to piśmo naprzeciwko złym kaznodzieiam. *WróbŻołt* Q5; *KromRozm II* a4; *KromRozm III* A4; *SkarŻyw* 299 [2 r.]; *WujNT* 516 *marg*, Bbbbbbb.

pismo o kim, o czym (169): [Jezus doktorów] pyťá piśma o Mefyáľfu mądrze/ ij ná ijch pytanié odpowiedá ijm rołtropnie *OpecŻyw* 33; *PatKaz III* 133v; *SeklWyzn* d4v; *SeklKat* E, K, P, X4v, Z2v; *KromRozm I* L4 *marg*; *KromRozm II* g3, h2v [2 r.], łv; *KromRozm III* M7v; *GliczKsiąż* C3; *LubPs* B; Ktore piśmo opuľtzaia Papięznicy o małżełftwie. *KrowObr* 225v *marg*, 123, Ss2v; *RejWiz* 115, 121v; *OrzQuin* Q; Arriani [...] piśmá o iednym Bogu łámemu Oycu przywáľzczáli *SarnUzn* B2v, E6; *RejAp* 56v, 61v, 65, 72, 86v (12); *HistRzym* 83v; *RejPos* A4v, 1v [2 r.], 12v, 13 [2 r.], [36] (29); *BiałKat* 176, 378v; *GrzegŚm* 24; *RejZwierc* 9, 259v; *WujJud* 200; *BudBib* 2.Mach 2/13; *MycPrz* I C3; iefli chcełz czyťác [Proroków] iáłne piśmá o zmartwywłtaniu małz. *BiałKaz* D4v, Fv; A gđzieź małz piśmo o tey tám zákonney łpráwiedliwości/ ábo o vłpráwiedliwieniu? *CzechRozm* 207, 3v [2 r.], 9, 35v, 80, 117v (11); *Vkálz* nam/ [...] z Dzieiow Apołtolłkich ták iáłnie/ iáko o S. Páwle piśmo ieft/ iż Piotr S. był w Rzymie. *SkarJedn* 85, 77; *SkarŻyw* 241; *CzechEp* 175, 193, 273; *ArtKanc* A9v; *LatHar* 248; iáłne piśmá fá o Iobie/ o Zácháryáľzu y Elźbiecie y o wielu innych/ iż byli łpráwiedliwemi przed Pánem Bogiem *WujNT* 533, 124 *marg*, 332, 397, 461, 864; *WysKaz* 28; *SkarKaz* 311a, 348a. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*, »pisma nie masz«, »pismo czyťác«, »pismo przywodzić«, »rozumieć pismo«, »pismo wykládać«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z odpowiednikiem: o tym (36); zaimek pytajny (19), zaimek względný (4), że (iż(e)) (13), żeby (aby) (5)] (41): *SeklKat* O4v; *KromRozm III* N3; *RejWiz* 123, 153v; iuż o tym y piśmá y wiadomości dofyć mamy/ iákie záwżdy ná niewierniki pomłty przypadały *RejAp* 59v, 43v, 59v, 81v; A iáko nas [Bóg] wabi/ á iáko nas námawia do tey winnice łwoiey/ o tym piśmá włzędy pełno mamy. *RejPos* 60, 49v, 63, 63v, 72v, 83 (18); *BiałKat* 103v; *RejZwierc* 125, 126v;

WujJud 233v; *WujJudConf* 9v; *CzechRozm* 46, 97, 109, 174, 176v, 217, 256v; Bo piśmo ięft/ iż tchnął ná vcźnie mowiąc: Bierźcie Ducha S. *SkarJedn* 279, 235; *WujNT* 527 *marg.*

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikami: ono (26), to (1), ktore (a. co) (było) napisano (a. rzeczono) (5), napisane (1), ktore powiedział (1)] (55): *OpecŻyw* 109v; Zakładam ono pyśmo wzoltarzu pfallma dzyevyączłętnego y sołtego Szwyątego kroła dauyda Szwyatłółzcz veźła yeřth řpraucedlyuemu *PatKaz III* 87; *GlabGad* G; *KromRozm II* r3, q2; *KromRozm III* E8; *OrzList* b4; bowiem piśmo ięřth/ Złóżył mocarze z řtholcow/ á podniořł pokorne *BielKron* 214; *HistRzym* 113, 122v; *SkarJedn* 186; *SkarKaz* 486b. Cf »aby się pismo wypełniło«, »wedle pisma«.

W połączeniu z imieniem autora (21) lub przymiotnikiem od imienia (18) [pismo + określenie (36), określenie + pismo (3)] (39): A to řie řtalo/ by řie piśmo Ieremiářřa proroka napelnilo/ ktory mowil: Zawieřli řą myto moie *OpecŻyw* 84; *PatKaz II* 60v; *RejKup* x3v; *MurzNT* Sv, S2v; *KromRozm II* g4v, q2; A podpiráją tego onym piřmem Páwřa S. do Ephezow: Yeden pan/ yedná wyárá/ yeden krzeřř *KromRozm III* E8; *KrowObr* 50v, 53v, 224v; *RejWiz* 147; *SarnUzn* H6v; *RejAp* AA3v; *HistRzym* 122v; *RejPos* 302 [2 r.]; *Grzegřřm* 4; *RejPosWstaw* [143³]; Páweł/ [...] ono piśmo Dawidowe/ ktorym Pánu Bogu řtworzenie Niebá y źemie przypifował/ řinowi Bożemu řłuzyc opowięda *BialKaz* E3; *CzechRozm* 83, 101; *CzechEp* 112, 218, 407; piřmá ony Moyřeřřzowřkie y Prorockie/ Stárym teřřtámentem názywamy. *NiemObr* 72, 72; *WujNT* 319, [813]; *SkarKaz* 117a, 486b. Cf Wyrażenia przyimkowe.

W połączeniach szeregowych z imieniem autora księgi biblijnej [»Paweł (a. Salomon, a. Dawid, a. Mojřesz, a. Piotr) i in(sz)e (a. wszystkie) pisma«] (9): *KromRozm II* p3v; Závždy thedy mowić trzeba o Bogu y o Synu iego Kryřtufie z Apořřtołem Páwłem/ y ze wřzyřtkim piřmem rozdźielnie. *GrzegRóżn* Cv; *RejAp* 111, 172; A thedy nas s tego y ine piřmá y řam Dawid wypráwić řnádnie może. *RejPos* 231v, 222v, 307; *CzechEp* 180, 312.

W połączeniach szeregowych [w tym: Pismo Święte (12)] (34): *SeklWyzn* E, g4; *LeovPrzepSamb* b4v; *RejAp* 196; vciećże řie teź do onych řwiádkow iego/ do řwiętych Prorokow/ Apořřtołow/ Ewányeliřřtow iego/ á do piřmá řwiętego/ ktorzy tobie dádzą pewne řwiádectwo o tym Pánu twoim *RejPos* 121, A6v, 2, 70, 150v, 159 (9); *BialKat* 121; pořř ten wielki řwiádectwa z piřmá/ z Doktorow/ y z Hiřřtoriy nie ma. *WujJud* 193v, 157v, 159, 202; *WujJudConf* 22v, 192; Wydźiř co ři o Pánu trzymáię/ przy ktorych byřá wřádzá/ pyřmo/ zakon/ y náuká. *BialKaz* C4v; *CzechRozm* 103v; *SkarJedn* 343; W uřćiech ich Chryřřtus/ Ewáńgelia/ y piřmo brzmi: á w řkutkách ich/ řwovolnořć y řieiełnořć *SkarŻyw* 59, 592; *CzechEp* 104, 113, 145; *WujNT* 63, 404, 712; *PowodPr* 58; *SkarKaz* 381a; *SkarKazSej* 681b.

W przeciwstawieniach: »pismo ... tradycyje (18), podanie (ustne) (5), plotki (3), nauka (2), wymyřły (ludzkie) (2), bajki, bařnie, błażeńskie obyczaje, błędy, domyřł głowy ludzkiej, filozofija, głos, [czyje] mniemanie, rozum człowieczy, upor, zwyczař« [w tym: Pismo Święte (9)] (36): [papieź i jego nařřadowcy] więcey błędw nářřláduię/ niź prawdziwego piřmá řwiętego *BielKron* 216; dźiřieyřřy Zydwowie [...] więcey řtrzegá řwyc błażeńřkich obycźáiw táiemnie żywáć niź piřmá řwiętego *BielKron* 464v, 464v; vciećże řie/ opuřřciwřřy ine plotki/ do řczyrego piřmá/ przez řwięte Proroki [...] nápiřanego. *RejPos* 112v; niechće ábyř moie piřánie wedle twego mniemáńia álbo wymyřłu / álbo z vporu/ ále z Piřmá Bożego á z niepochybnego dowodu řřrofował álbo probował. *WujJud*

36; te⁸⁰ łowká Troyce świętey/ y deklarácyej teyto táiemnice nie z Piłmá wzięli/ [...] ále więcey z Podánia Kościoła świętego álbo z Trádyciy *WujJud* 44, 41 [2 r.], 41v *margin*, 42 [2 r.], 42v [3 r.] (12); *CzechRozm* 22; *SkarŻyw* 269, 535; To co fię tu mowi o vpadku Aniołow dobrych zá złych vpadkiem, mowi fię z domysłu głowy ludzkiey, á nie z piłmá ś. *CzechEp* 203, 176; *NiemObr* 46, 72, 74, 75, 76, 77, 165; *WujNT* 5, 717 [2 r.], Ccccc2; práwo Bożé [...] nie idzie z náuki áni ze zwyczáiu: ále z lámego ftworzenia y vrodzenia y piłmá Bożego *SkarKaz* 381b, Oooo2d. Cf »wedle pisma«.

W charakterystycznych połączeniach: pismo gołe (4), groźne, jasne (14), jawne (4), napisane, naprawione, niejasne, nienaruszone (2), nieomyłne, niepomazane, okęszone, osobliwe, przeciwne [= mówiące co innego] (2), straszliwe, szczere (szczyre) (6), wypolerowane, wyraźne; pismo aprobuje, broni [= zakazuje] [czego] (5), chwali (pochwała) (4), dokłada (4), dozwala, dziwuje się, gani (4), grozi (4), jest [za kim], kłama (skłama) (2), należy [ku komu] (2), obiecuje (2), odkrywa, okazuje (pokazuje) (6), osądza (sądzi) (3), oznajmia (oznajmuje) (5), podaje, podpira, pohańbia, potępia, potwierdza, przeciwi się [komu] (jest przeciwne [czemu]) (2), przekonywa, przestrzega (2), przyciska, przyczynę dawa (3), przeczyta(wa) [co komu] (15), przypisuje [co komu] (4), przypodobywa [kogo komu], przypomina, przyrownawa, przywłaszcza [co komu] (3), przyznawa, radzi, rozgłosiło, rozkazuje (każe, przykazuje) (11), skazuje, służy [komu] [= odnosi się do kogo] (3), sprawuje, stosuje się [ku czemu], straszy, strofuje, twierdzi (4), uiściło (iści) (2), upewniło, upomina (napomina) (14), wyklada (3), wyraża (wyraziło) (2), wystawia, wyznawa (6), zakazuje (6), zaleca (7), zna (2), znać daje (5), znamionuje; dźwięk pisma, głos (2), groźba, historyja (3), litera (2), miejsce (48), moc (2), powaga (3), pożytek (6), prostota (2), przestrach, przykład (3), rozkazanie, sentencyja, skarby, skutek, sposob, szczerość, ustawa (2), własność, zacność (5), źródło (3); naprawienie pisma, porzucenie, poważenie lekkie, przekład(anie) ((prze)łumaczenie) (5), słuchanie, umniejszanie, wypolerowanie, wyznanie, znieważanie; pisma (nie)świadom (2); jąc się pisma, naśladować (2), odstąpić, posłuchać, przec się, pytać się, skusić, wywiadować się, zaniechać (2); do pisma iść, nakłaść [czego], namieszać [czego], odsyłać (3), odzywać się (2), uciekać (uciec) się (6), ukazować; klątwa od pisma; od pisma odstąpić, odwozić, uchylić się; miejsce z pisma (3), odpowiedź, potwierdzenie, przykład (5), rada, sentencyja (5), upominanie, wyrok (2); z pisma wybrany (zebrany) (13), wyjęty (5), wyłożony, wzięty (3); z pisma najduje się; z pisma bronić, czerpać, dochodzić, mieć (grunt, upewnienie itp.) (4), mówić, nauczyć, należyć, obaczyć (5), odpowiadać (2), płynąć, powiedzieć, przypatrzeć się, słyszeć (usłyszeć, słyhać) (5), widzieć (6), wybierać, wywiadować się, wziąć (6); nieznamy pismu (3), niezwyčajny (3), odporny (na odpor) (3); pismu przyganę dawać, gwałt uczynić (3), opowiadać się, przekazać, przypatrzeć się, przyznawać doskonałość, zadawać niedostatek; pismo brać, (haniebnie) ganić (naganić) (5), gwałcić, kazać [= głosić], lżyć, mieszać, mijać, na pamięci mieć, objaśnić (2), obracać, obrac, odrzucić, okęsać, opuścić, pisać (5), podejrzanym czynić, podeprzeć, poprawować (poprawić) (3), porzucić, posłać, potępić (potępiać) (2), potwarzać, potwierdzać (2), przełożyć (przekładać) (3), przepolerować z błędów, przyjmować (5), przystosować, przywłaszczać (3), przywozić w podejrzenie (w wątpliwość, we złe mniemanie) (3), rozmyślać, rozrywać, słyszeć (2), stosować fałszywie (4), szpocić, sztukować, targać, wątpliwym czynić, (w)spominać (2), wyświadczać (2), zalecać (2), zelżyć; mieć pismo (dosyć, niemało, pełno, wiele pisma) [o czym] (75); (mieć) pełne pismo [czego, o czym] (5); należyć (znaleźć, najdować) pismo

(wiele pisma) [o czym] (5); nie dbać na pismo, oborzać się (2), oglądać się, pamiętać (6), pomnieć (2), spuścić się; nie dbać o pismo, starać się; przez pismo objaśniony, podany, upomienion; upominanie przez pismo; przez pismo doświadczać, mówić, opowiadać, rozkazać, rozmawiać się, upominać (2), wołać (wołający) (2); objaśniony pismem, osławiony, podany, sparty, uiściony, upewniony, wstawiony, zhańbiony; bawić się pismem, borzyć [co], brakować (2), bronić (się) (5), gadać się, gardzić (2), jechać [na kogo], odbyć, odpierać, rzecz odprawować, opatrzyć, pokonywać, popisować się, poprawić, przekonać (przekonany) (4), rządzić się, szczyścić się (2), ustraszyć się, walczyć, zabawiać się, zasłaniać [co] (2), zbijać [co] (2), zdobić się, zwyciężyć (zwyciężony) (8); z pismem mówić, szturmować (iść) [na co] (3); ugruntowany na piśmie; przestawać na piśmie, sadzić się; o piśmie dysputować się, wątpić; przy piśmie stać; w piśmie fundowany (2), mianowany, nazwany (rzeczon) (5), naznaczony, obwarowany, osławiony, oznaczony, postanowiony, potępiony (2), przyczytane [co komu], przywodzić, rozkazywać, ślepy, uchwalony, uczyniony, ustawiony, wychowany, wyłożony, wyświadczony (wyświadczony) (2), zalecony (4), zamknięty, zganiony; miejsce w piśmie (6), obietnica (2), przykład (9), rozeznanie, rozmyślanie, upodobanie, (w)zmianka (2); jest w piśmie [co, o czym] (([o czym]) pisma jest (dosyć, mało, wiele)) (21); pełno (jest) w piśmie [czego, o czym] ((jest) pełno pisma [o czym], [czego] pełne (jest) pismo (18); w piśmie błędzić, ćwiczyć, gmerać (2), kochać (kochanie) się (2), mędrować (2), mieć (podporę, grunt itp., wiele, wyraźnie) (19), obaczać się, (o)baczyć (6), przypatrzeć się, rozmyślać, słyszeć, szperować, szukać, widzieć, zamykać się, (z)najdować ((z)naleźć, najduje) (się) (35); w piśmie obiecać (obiecany) (3), obwołać, opowiadać, oznajmić, przypominać, rozgłosić, rozkazać, wołać.

Przysłowie: piśmo śwęte wołkowy nos ma/ ktorego káždy może nácyągnąć y nákrzywić yáko chce. *KromRozm I M3v.*

Frazy: »Pismo Święte kładzie (a. dokłada), dołożyło« [szyk zmienny] (11:1): Święte piśmo kładzie gi [raj] być ná wchod fłońcá miedzy rzekámi/ ktore dziś rzeki ludziem znáioime fą *BielKron 466, 5v, 16v, 38v; RejAp 147v; KuczbKat 255; CzechRozm 42, 55v, 139, 139v, 175; CzechEp 352.*

»pismo milczy [o czym], zamilczało [czego]« [w tym: *Pismo Święte* (3)] = nie ma w piśmie wzmianki (3:2): A o czym piśmo milczy: tedy lie y ia ważyć tego niechcę. *CzechRozm 12, 35v; CzechEp 207; NiemObr 100;* y te wżytkie ceremonie [*Filip*] wypełnił/ ktorých chocia piśmo dla krotkości zámilczáło/ wżákże z porządku trádyciey wiemy że máią być wypełnione. *WujNT 431.*

»pismo mówi (a. mawia, a. zwykło mówić)« [w tym: *jako pismo mówi* (65); *Pismo Święte* (47)] = (sicut) *Scriptura dicit Vulg, PolAnt, JanStat* [szyk zmienny] (239): piśmo mówi ijże [*Krystus przydzie*] í pokoleniá Dáwidowégo z miałta Betleiem *OpecŻyw 76, 37v, 39v; PatKaz III 134; RejKup d2; MurzHist L2; Mowi ták piśmo: Dignus eft mercenarius mercede/ to yeft godzyenci yeft koždy zapłaty GliczKsiąż M7; KrowObr 56v, 215, 232v; Leop Rom 9/17, 10/8, Iac 4/5; BibRadz I 158c marg, 478d marg, Gal 4/30; oto piśmo mówi/ że Pan Bog położył miedzy Wężem á Niewiálta/ [...] nienawiść OrzRozm G3v, G2, Tv, T3v; BielKron 94, 171v, 201v, 203, 465v; Tákte gdy mówi piśmo. Słowo ftháło fię ciálem/ Niechayże odpowiedzą iáko to wykłádáią? *GrzegRóżn B2v, Bv, B3v, D2, D3 [2 r.], H4 (11); OrzQuin Y4v; Nie mówi [...] piśmo żeby Syn był mnieyſzy/ ále mówi więtyzy ieft Ociec nád mię. SarnUzn H3v, B5v, C7, E6v, F3v, F4 (9); RejPos 228; BiałKat a3v, b2v, 3v, 108v; Gdy co piśmo mówi o Duchu ábo o fercu/ nie odłaca [!] ciáła. GrzegŚm 47 marg, A3v, 1, 3, 15, 21 (19);**

KuczKat 35; *WujJud* 95v; *RejPosWstaw* 44; *BudBib* b2v; *BiałKaz* A4v, F2v; *BudNT Rom* 4/3, 11/2; *CzechRozm* 32v, 34, 39 [2 r.], 43, 51 (20); kto zle czyni/ piśmo mowi/ od światłości wcieka *SkarJedn* 344, 13, 19, 76, 77, 231, 288; Tak się spełniło co piśmo mowi: niewidiałem człeká sřprawiedliwego opulzczonego *SkarŻyw* 103, A4v, 2, 52, 59, 100 (23); to nie łłuży áni Iezufowi Chriftufowi/ áni temu tám iego zmyślónemu łynowi/ co o Bogu żywym/ iedynym piśmo/ w łtárym Teftámencie mowi *CzechEp* 273, 31, 45, 142, 143 [3 r.], 193 (23); *NiemObr* 29, 100; *KlonŻal* A2v; *ReszPrz* 8, 20, 41, 53; *Paprup* D2; *Phil* H3, I2; *LatHar* 204, 580, 736; Bo což piśmo mowi? Vwierzył Abráhám Bogu: y poczytano mu iest ku sřprawiedliwości. *WujNT Rom* 4/3, *Ioann* 7/38, 19/37, *Rom* 9/17, 11/2, *Gal* 4/30 (9); *WysKaz* 1, 12, 19, 26, 33 (8); *SarnStat* 586, 715; *PowodPr* 13, 29, 45, 71 [2 r.], 79; Płacz/ mowi piśmo/ nád vmárłym: bo wftála światłość iego. *SkarKaz* 385a, 2b [2 r.], 3a, 42b, 43b, 79b (33); *SkarKazSej* 661b, 662a, b, 663a [2 r.], 666b (17).

»nie masz w piśmie [w tym: w Piśmie Świętym (22)]; pisma nie masz [w tym: o czym (5)]« = *nihil est in divinis literis* *Modrz* [szyk zmienny] (50;6); *SeklWyzn* Fv; [Luter powiadał] czego wpiśmye nyemálfz/ temu wyerzyć nyemamy *KromRozm I* K3v, H4v, K4v, [L3]v; *KromRozm II* f4, g3, r3v, í, í3; ácz tego w piśmye nyemálfz/ ále náyduye łye z piśmá łwyętych łudži/ ktorzy zá czáłow ápoftólfkich y wnet potym byli *KromRozm III* I4, F, G4; *Diar* 70; *KrowObr* 7v, 222v; Iáko potym dlugo był żyw Dániel/ o tym piśmá nie málfz *BielKron* 111v, 200v; *OrzQuin* Nv; *GórnDworz* Mm7; *RejPos* 304v; *GrzegŚm* A3, 31; *RejZwierc* 9; *WujJud* 6v, 98v, 151v, 170v, 173v; *WujJudConf* 170v, 257; Lecż o Eiptcie Krolu [...] we wźzem piśmie ś: niemálfz nic. *BudNT* Hhv; *CzechRozm* 13v [2 r.], 34, 191; Lecż o tem ktoby kogo zábił broniąc fię/ ile wiem/ niemálfz nic dokłádnie w piśmie łwiętem [*non est explicite in ... Bibliis sacris*] *ModrzBaz* 78v, 54; *SkarJedn* 83; *CzechEp* 57, 110, 133, 174 marg, 210 (9); *CzechEpPORz* *3; *NiemObr* 110, 124, 145; *WujNT* 201, 440, 717, 765.

»pismo opisuje (a. pisze)« [w tym: jako pismo pisze (1); *Pismo Święte* (8)] (11): *FalZioł* +2v; Iáwnie prorok tu połóżył sřprawę łádu páńfkie⁸⁰/ ták iáko y ine piśma onim piśfá/ á bárzo łtrálfy złófcíwe *RejPs* 142v; Będących [rzeczy] mamy pátrzyć v Prorokow/ kthorzy duchem łwięthym piśáli łwiatu wźzemu rzeczy przyłzłe iáwnie/ [...] o czym piśmo łwięte łtárego zakonu dofyć łzeroce piśze. *BielKron* 333v, 139; *GrzegRóżn* N2v; *RejPos* 104, 222v; *CzechRozm* 35v; *CzechEp* 279; Piśmo ś. opifuie nam iednego Bogá Oycá naywyźłzego/ z ktorego/ y od ktore⁸⁰ wźzytko *NiemObr* 100, 100.

»pismo powie (a. powie, a. opowiada)« [w tym: jako pismo powie (88); *Pismo Święte* (27)] = *dicit Scriptura Vulg; sacra narrat historia* *Modrz* [szyk zmienny] (172): piśmo łwyęte powyáda/ wtfiwe máłżeńftwo we włfytkich/ A łudźye powyádáya: Nyevtciwe wkápłanyech *KromRozm I* C2, C4, N2; *MurzHist* H, S3, S3v; *GliczKsiąż* P4; Piśmo łwięte powie/ Iż widział Bog wźzytki rzetzy/ ktore sřprawil/ y były bárzo dobre. *KrowObr* 220v, 112v; Ano z Iopem z Achábem gdy kázał czártowi/ Co też broil nád nimi/ tho nam piśmo powie. *RejWiz* 114v, 15; *Leop Rom* 10/11; w ktorym [w raj] też piśmo powiáda drzewá rozmaite *BielKron* 466v, 4v [2 r.], 6, 13v, 40, 121 (13); o wiernym piśmo powie iż nie vmiera áni łádzon będzie *RejAp* 168v, 9v, 10v, 46v, 62, 78v (23); *HistRzym* 58v; Bo ácz pirwey iáwnie/ ále wźdy iákoś zákrucie/ y piśmá y Prorocthwá o náłzym Pánu powieáły. *RejPos* 12; iuż káždy wie o pewnym powołaniu łwoim/ á iáko piśmo powieá/ iż nic nie iest pewnieyłze⁸⁰ nád łmierć á nic niepewnieyłzego nád czás iey *RejPos* 342, 6v, 7 [2 r.], 7v, 20v, 29v (72); *RejPosWiecz*³

96v, 98v; Przeto powiada piŃmo: Wié Pan Bóg/ którzy iego łą. *BiałKat* 16, 71, 76, 108v; *BielSat* H2v; Iálmuzná/ iáko powieda PiŃmo Boże/ ieft przyŃtoynym lekárŃstwem ku zleczeniu ran duŃznych. *KuczbKat* 420, 375; *RejZwierc* 5v, 10 [2 r.], 36v, 42, 48 [2 r.] (28); *WujJud* 97; *BiałKaz* Fv, F2v; *ModrzBaz* 105, 128v; *CzechEp* 409; *NiemObr* 103, 121; SWięte piŃmo powiada: IeŃli przeŃtániecie Wołác/ kámienie będzie/ kiedy wy nie chcecie. *BielRozm* 3; *Phil* Q2; *WujNT Ioann* 7/42, *Rom* 10/8, 11, *Gal* 3/8.

»w piŃmie stoi« [w tym: w PiŃmie Święty (16)] [szyk zmienny] (26): *GliczKsiąz* H2; Stoi teŃ w Ńwięty piŃmie Leutico/ iz gdy kto włowi źwierzę albo [!] ptaká/ wypuŃć kreŃ z niego w zyemię á zakriy *BielKron* 36v, 1, 2v, 4, 8, 46 (12); niecháyże nam to pokaŃą gdzye to *expresse* w piŃmie Ńtoi *Deus de Deo*. *SarnUzn* Ev, H4; *RejPos* 164, 202, 227, 297v; Bo Ńthoi w piŃmie/ iz wzbudził wiáthr Pan ná morzu *RejZwierc* 200; *WujJud* 162, 201; *CzechRozm* 51v; *WerKaz* 302; Przeto w piŃmie Ńtoi [continent scriptura]: Oto kładę w Syonie kámieñ przednieyŃy *WujNT 1.Petr* 2/6; *WysKaz* 33.

»pismo Ńwiadczy (a. poŃwiadcza, a. wyŃwiadcza), daje Ńwiadectwo, jest Ńwiadkiem; Ńwiadectwo pisma, z pisma, w piŃmie; Ńwiadczyć (a. poŃwiadszać) pismem« [w tym: jako pismo Ńwiadczy (59); *Pismo Święte* (67)] = *sacra* (a. *sancta*) *historia testatur, oracula divina testantur, in sacra historia* (a. *divinis literis*) *est proditum* *Modrz* [szyk zmienny] (109:5:1;36:17:5;2): *OpecŻyw* 183v; Ńydowie [...] byli lichwarze złodzieie lotrowie (á iáko piŃmo Ńwiadczy onich) twardey krzczyce y niewierni. *BielŻyw nlb* 15; *RejPs* 174v; *SeklWyzn* Cv; *KromRozm I* N4v; *MurzHist* R3v; *GliczKsiąz* B4v, F7v; v Páná Bogá nie máłŃ bráku w perŃonach/ iáko o thym piŃmo Ńwiadczy. *LubPs* A2, A4; *GroicPorz* aa3v; Vkałz Ńwiadectwo s piŃmá Ńwiętego/ gdzie Piotr władnáł y rokázował inŃzym ApoŃtołom? *KrowObr* 16, 10v, 14v, 26v, 54, 112v (12); *LeszczRzecz* A2; *GrzegRóżn* E3; Syná boŃego Ńwiádfzy piŃmo być Iehowá *SarnUzn* D2, D; *LeovPrzep* H; *RejAp* 38, 42v, 57, 150; *HistRzym* 17, 113; Ano piŃmo poŃwiadŃza o oney Annie prorokiniey/ [...] iz záwŃzdy była modłác Ńie w koŃciele *RejPos* 134; GdyŃ tho co Ńam w wyznánium wiáry Ńwey wyznawałŃ/ O thym tám ŃzyrŃŃe s piŃmá pewne Ńwiadectwá małŃ. *RejPos* 156v, 5, 6, 13 [2 r.], 29v, 33 (52); *BiałKat* 156, 178v, 346, 348v; *GrzegŚm kt*, 66; *KuczbKat* 20, 175, 315, 415; *RejZwierc* 1v, 9v [2 r.], 11, 69, 97, 156v; Y piŃmo iáwnie Ńwiadczy/ że dla Dawidá/ dla Abráhámá/ Izááká/ [...] częŃto Pan Bog ludu przepuŃzczał y folgował. *WujJud* 234, 160v, 193v; *RejPosRozpr* b4v, c4; *RejPosWstaw* 21v, [21³]v, [143³]v; *BiałKaz* A4, G4, Hv; *CzechRozm* 9v, 20, 23v [2 r.], 28, 29v (17); PiŃmo Ńwięte Ńwiadczy/ że y on narod BoŃy wybrány/ nigdy niebył w iednákiem Ńtanie *ModrzBaz* 105, 3v, 12, 49, 63, 79, 115v; *CzechEp* 9, 19, 138, 157, 174 (16); *CzechEpPorz* **2; *NiemObr* 102, 110, 112; *ReszPrz* 8, 43, 98; *ArtKanc* D11; *KolakSzczęŃl* C4v; wŃzákŃe wŃzytkie ich náuki/ wymyŃły y wŃtáwy/ nie máią Ńadnego Ńwiadectwá we wŃzytkim piŃmie y Ńłowie BoŃym. *WujNT* 151; *WysKaz* 4, 16, 30; PiŃmo S. Ńwiadczy [Cum scriptura testante *JanStat* 225]/ iz wŃzyŃtek wiek człowieczy poczáwŃzy od młodoŃci ieft zły *SarnStat* 240, 137; Ńwiadczy piŃmo: iz mnoŃstwo ludŃi ginie obŃárŃstwem ábo opilŃstwem. *PowodPr* 71, 68; *SkarKaz* 119b, 155b; *SkarKazSej* 697a, 700.

»pismo uczy (a. naucza, a. nauczy); nauka pisma« [w tym: *Pismo Święte* (46)] [szyk zmienny] (42;28): *OpecŻyw* 145; *WróbŃóŃtGlab* A2; O ŃlŃbiech tak rozvmiem/ iáko mię piŃmo Ńwięte wŃzy *SeklWyzn* f2, a3v [2 r.], b3v; *SeklKat* S; *KromRozm III* O4; *Diar* 49; Yáko thedy máyá Ńie wtym Ńpráwowáć/ bárho lácno náucza y piŃmo y rozum Ńam. *GliczKsiąz* C7; *LubPs* R6 marg; *Leop* *B2;

BibRadz *2v; Ízedł te¿ [Krystus] z mátką do kościoła do Ieruzálem/ [...] tám fie w náuce pífmá fwiętego nád wízytki doktory okazał *BielKron* 138v, 193v, 200 [2 r.], 206v, 213v, 218v, 233v; *GrzegRóżn* K4v, Ov; W Bogá wierzę/ ktorego Kryftus Oycem zowie/ [...] Tęgo [!] mię Pífmo vczy *Prot* C2; *RejPos* 75v, 304, 326; *RejPosWiecz*³ 96v [2 r.]; *BiałKat* 41, 101, 176, 178v, 333v, 373v; Vczy nas pífmo S. iáko niezboźni wezmą karánia fwe *GrzegŚm* 14; *KuczbKat* 10; *RejPosRozpr* b4, c2; Ták cię pyfmo vczy/ gdy mowy/ Pan umarza/ Pan ożywia *BiałKaz* Cv, B3, D3; *CzechRozm* 23, 55v; *SkarJedn* 46; nic go ták ćierpliwego nie czyni/ iako náuká pífmá fwiętego *SkarŻyw* 47, 46, 47, 117 [2 r.], 452, 527; *CzechEp* 156, 295; *NiemObr* 78, 100, 102 [2 r.], 144; ktory [kapłan] iefli cię może ná wieczną mękę obowiazać/ według náuki pífmá Bożego/ pewnie może y ná docześną *LatHar* 112, +6, 3, 246, 327, 328 (9); *KołakSzczęśl kt*; *SkarKazSej* 661b.

»pismo woła« [w tym: jako pismo wola (1); Pismo Święte (2)] (9): A tać fprawiedliwość iefł [...] prawá Ewangeljá/ Doktoréi nás woła wízyftko pífmo S. *MurzNT* 3v; Gdyż ná cie pífmo woła ábys w poczćiwosci/ Vżywał fwego ftanu *RejWiz* 38v; *RejAp* 80v, 149v; *RejPos* 89v, 160; *BiałKat* 28v; *RejZwierc* 53v; *WysKaz* 24.

»pismo wspomina (a. przypomina), zmienkę czyni; w piśmie wspominają, wspominany« [w tym: jako pismo wspomina (2), Pismo Święte (10)] (22:2;1:1): *KromRozm III* E7; *BibRadz* I 163d marg, 478v, II 103a marg; pífmo fwięte ty wierne Páńskie gwiazdami iáfnemi/ pochodniámi/ Anyoły/ y inemi nadobnemi názwífki wfpomina *RejAp* 12v, 81v; *RejPos* 101v, 185, 216; *GrzegŚm* 16, 31; *RejZwierc* 264v; Wielekroć bywáią w pífmie fwięтым wfpomináni Diakonowie *RejPosRozpr* c2v; *CzechRozm* 123, 151, 152; *CzechEp* 110; *LatHar* +++2, 194, 661; iákim fpołobem to żegnánie było/ pífmo nie wfpomina *WujNT* 297, 222, 429; *SarnStat* 1262; *PowodPr* 29, 57.

»(aby) się pismo wypełniło (a. spełniło, a. napełniło, a. popełniło, a. musiało się wypełnić (a. spełnić)), ziściło; pismo musi być wypełnione (a. napełniono); trzeba się było pismu wypełnić; pismo wypełnić (a. pełnić, a. wypełniać); wypełnienie (a. wypełnianie, a. popełnianie) pisma; dać pismom wypełnienie; wypełnione jest pismo« [w tym: z przytoczeniem (24); Pismo Święte (1)] = *ut impleatur a. adimpleatur Scriptura, implebuntur Scripturae, impleta a. suppleta est Scriptura, oportet impleri Scripturam Vulg, PolAnt; ut impleretur Scriptura a. sermo PolAnt* [szyk zmienny] (58:1;2;1;4;3;1;1): muffą bytz pífma napełniony/ aby prorocy w práwdzie byli nalezieni. *OpecŻyw* [79], 24v, 39v, 71v, [80]v, 84 (12); *PatKaz II* 61v, 76v; yfz fyą wnyey [w Pannie Maryi] ípełnyło pyfmo Canticoru fyodmego capitulu O yako czudnałz namylfza moya *PatKaz III* 118v, 118; *WróbŻółtGlab* A4v; *MurzHist* Q3; *MurzNT* Mar 14/49, *Ioann* 13/18; *KromRozm II* n3v; *KrowObr* 167; *Leop Luc* 4/21, *Ioann* 13/18, 19/24; potrzebác fię było wypełnić pífmu onemu/ ktore opowiedział Duch fwięty przez vítá Dawidowe/ o Iudałzu *BibRadz Act* 1/16, Mar 14/49, *Ioann* 13/18, 18/9; *RejPos* 2, 28v, 107v, 287v, 291, 333v, 335v; *WujJud* 97; Syn oštátnich czáfów ku zbáwieniu náłzemu y ku wypełnieniu Pífmá sftąpił od Oycá *WujJudConf* 23v; *BudNT Matth* 26/54, 56, *Ioann* 17/12, *Iac* 2/23; *CzechRozm* 237v, 238; Y ípełniło fię pífmo: wilk z owcą páśc fię połpołu będą. *SkarŻyw* 341, 140; *CzechEp* 18, 218; *ReszPrz* 60; *LatHar* 313, 694 [2 r.], 708, 713, 735 [2 r.], 736; Iákoż fię tedy wypełnią pífmá/ ktore opowiedáią iż fię ták muśi sftác? *WujNT Matth* 26/54, *Matth* 26/56, *Mar* 14/49, 15/28, *Luc* 4/21, 22/37 (14).

»pismo zowie (*a. nazywa, a. przeżywa*), mianuje (*a. mieni*)« [w tym: *Pismo Święte (93)*] [szyk zmienny] (254:7): *SeklKat* Qv; *MurzHist* Q; *MurzNT* 71 marg; *KromRozm II* mv; *KromRozm III* A6v, B5v; tzałem piśmo święte/ ludzi wierne zowie/ [prawnymi/ świętymi/ niewinnymi *KrowObr* 210v; *RejWiz* 94v; *BibRadz* I 2d marg, 8a marg, 196a marg, 358d marg; trzemi imiony Sólomoná piśmo święte zowie/ to iest/ Sólomon/ Pacificus/ y Eklezyáftes *BielKron* 79, 7v, 32v, 37v, 113, 114v (9); *GrzegRóżn* C4v, F2v; *Prot* C2v; *SarnUzn* B2v, E8 [2 r.], Hv, H3v; Wodámi zówždy piśmo zowie rozmáitość ludzi ná świecie rozlicznych narodow. *RejAp* 14v, 5, 8, 24, 38v, 51v (40); *RejPos* A4, 20, 76v, 84v, 102v (41); [wieczerzę pańską] piśmo święte nazywa chlebem y kielichem ábo winem. Pothym ciálem y krwią Páná Kryřthułowá. *RejPosWiecz*³ 99, 96; *BialKat* a4 [3 r.], 238v; *GrzegŚm* A3v, 23, 31, 33, 52 [2 r.] (13); *KuczbKat* 20; *RejZwierc* B2, 11 [2 r.], 33v [2 r.], 40v, 70 (11); *WujJud* 18v, 90, 102v [2 r.], 111, Mmv; *RejPosRozpr* b4, c3; Pořpolicie rogiem piśmo moc zowie. Bo v zwierząt rogátych wřzytká moc y obroná w rogach. *BudBib* I 326c marg, I 20b marg, 142a marg, 306c marg, 361c marg; *BialKaz* Ev, H; piśmo święte nigdziey duchá świętego Bogiem nie nazywa. *CzechRozm* 13v; Bogá teř fámego nim [imieniem Elohim] piśmo miánuie *CzechRozm* 51v, 7v [2 r.], 8 [3 r.], 8v [2 r.], 13v, 16 [3 r.] (73); *SkarJedn* 6; *CzechEp* 60, 199, 211, 212, 213 [2 r.] (12); *NiemObr* 9, 39; *LatHar* 379; Czechowic chce być mędrřzy náde wřzytkie/ powiedáiąc/ iż dzień Pánřki piśmo S. zowie nie Niedzielę ále dzień fádny. *WujNT* 841, 8, 71, 435, 524 marg, 852 (8); *PowodPr* 28, 30; Zowie piśmo Páná Bogá przewłocznego y ná złořci ludzkie ćierpliwego *SkarKaz* 3a; *SkarKazSej* 659a, 665a, 698b.

Zwroty: »badać się (*a. obierać się, a. wywiadować się itp.*) w piśmie, pisma, około pisma; nad pismem siadać; bawić się pismem; dowiedowanie się w piśmie« [w tym: w *Piśmie Świętym itp. (4)*] [szyk zmienny] (11:5:3;2;1;1): *RejKup* t3; Wřřfřtcy nyewyerni około piřmá fye obyeraýa/ á fálřřfřwywe ye przywodzą *KromRozm I* M2v, L2; pan Kryřtus nye do podána vřtneho/ [...] ále do piřmá nas odfřya/ mowýac: Bádayće fye w piřmye [scrutamini Scripturas Ioann 5/39] *KromRozm II* iv [przekład tego samego tekstu kv, n3, *CzechEp*], b4, kv, n3 [2 r.]; *BibRadz* *4 [2 r.]; *BielKron* 424; *GrzegRóżn* A2v, A3; *SkarŻyw* 87 [2 r.]; *CzechEp* 235; *ReszPrz* 12, 38; Wywiáduy fię (marg) piřmá. (–) [scrutate (marg) scripturas (–) *PolAnt*] á obáč zeć z Gálileiey Prorok nie powřtaie *WujNT Ioann* 7/52, s. 324 [2 r.], 470 [2 r.].

»pismo czytać (*a. (prze)czyść*); w piśmie, z pisma czytać (*a. doczytać się, a. wyczytać*); czytanie pisma; czytający pismo« [w tym: o czym (3); *Pismo Święte itp. (54)*] = *legere Scripturam Vulg*; *legere in Scripturis PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (48;35:5;14;1): *OpecŻyw* 73v; *PatKaz III* 109, 143; *SeklWyzn* d2v, e4v; Zakazowali to řrodze/ Prořtakom badać fię obodze. Wymięniały ty zakłete/ Czo czytali pyśmo święte *SeklKat* A4; *KromRozm I* Lv; *MurzNT* 73v, *Matth* 21/42; *KromRozm II* o2v; *DiarDop* 102; *GliczKsiąř* B7v; kto kiedy fřychał/ álbo w piřmie Święthym tzytał/ áby Pan Kryřtus Zwoy krćić kazał? *KrowObr* 103v, 33, 50v, 87, 103v, 120 (9); *BibRadz* *3v, *4 [2 r.], *4v, *Matth* 21/42; *BielKron* 200v; *GórnDworz* X8; *HistRzym* 40, 88, 88v; *RejPos* 141v marg, 264v, 281, 302; *KuczbKat* 200; A nie czytay řobie piřmá świętego iáko fábuł tylko dla rořkofzy á dla krotofile řwoiey *RejZwierc* 206, 174v, 198v; *WujJud* 200v, 240; y bywa czytánie piřmá świętego/ wedle czáfu rozłozone ná dni święte zwyczáynym obyczáiem. *WujJudConf* 227; *RejPosRozpr* b3v; *MycPrz* I C3; *BudNT przedm*

b, b3; *CzechRozm* 6, 14, 50, 123, 139 (9); *SkarJedn* 17; Rozmiłuy fię czytania piłmá S. á rofkołszy świeckie porzuciłz. *SkarŻyw* 47, 47, 86, 192, 364, 507 (8); *CzechEp* 134, 210, 222, 235; *CzechEpPORz* **2v; *NiemObr* 78, 109, 115, 145; *ReszPrz* 12, 13, 94, 101; *ReszHoz* 116; *ReszList* 151; Pewien tego bądź/ y tego fię w piłmie S. doczytałz/ że rozgniewánego Páná Bogá ręce (iefli ták rzec mam) nieiáko hánowáká Moyzełzowá modlitwá *LatHar* +8, +2v, 507; *WujNT ktv, przedm* 2, *Matth* 21/42, *Mar* 12/10, s. 200 (15); *WysKaz* 43; íkázuiemy/ áby byli téz przypułczeni Doktorowie z profítęgo rodzáiu [...] ábo czytáiący Práwo Duchowné y święte piłmo [*Lectores iuris ac Theologiae*] *SarnStat* 180; *PowodPr* 59, 80; O drugim takim Ieremiałzu ktoryby w żywoćie był wípráwiedliwiony/ nie czytamy w piłmie *SkarKaz* 577b, 418a.

»pismem, z pisma dowieść (a. dowodzić, a. wywieść, a. wywodzić); dowod (a. wywod) z pisma, pisma, w piśmie; dowodzący pismem« [*w tym: Pismem Świętym itp. (55)*] [*szyk zmienny*] (43:30;27:8:1;1): *PatKaz I* 3v [2 r.], 12; *BartBydg* 231b; *FalZiołUng* V 119; *GlabGad* L4v; *SeklWyzn* g4; A yž íą trzy perfony á ieden bog dowiec tego ípyłma świętego? *SeklKat* P2, E2, E2v, M2, R2; *RejKup* y8v; *KromRozm I* B3 [2 r.], M2; *KromRozm II* a2, a2v, e3v; *KromRozm III* B8, G2v, Mv, O8v; *KrowObr* 1, 19, 19v, 25 [2 r.], 179, 209 (10); piłál Luter Káietanowi lift przyiáćielłkim obyczáiem/ íž on iefli co piłál [!] tedy zdowodem piłmá świętego piłál. *BielKron* 194; Luter im nierádził ręki wznofić przeciw ítárfzym íwoim/ dowodząc im piłmem íwięthym v Moizełzá y innym *BielKron* 210, 140v, 195, 195v, 196, 201 (11); *GrzegRóżn* N3; Nullum monumentum recipit nisi sacrarum literarum, Zadnego dowodu nie przymuye yedno z piłmá świętego. *Mącz* 231a; *SarnUzn* B6v, D8v; *LeovPrzep* F3v; *RejPos* 28v, 283v; rzeczy iálnych dowodzić z piłmá nic ínfzego nie iefł/ iedno czás prózno trawić. *BiałKat* 96, 28v, 121; *GrzegŚm* 4; *WujJud* 161v, 202, 203v [2 r.], 224v, L18; *WujJudConf* 159 [2 r.], 253; *MycPrz* II B2v; *BiałKaz* E3, E4v, F [2 r.], F2, G; *CzechRozm* 64, 117, 257; *SkarJedn* 85, 86 [2 r.], 87, 270; Epiphániufz onym ktore zwodził/ z piłmá świętego/ o prawym tegołz ciáłá zmartwywítaniu wywod vczynił. *SkarŻyw* 453, 82, 364, 373, 453, 456, 537; *StryjKron* 787; *CzechEp* 130, 134, 138; *NiemObr* 27, 37, 46, 55, 94, 106, 145; *LatHar* 244, 581; *WujNT* 171 [2 r.], 470, 600, Aaaaaa4v, Bbbbbbb; *WysKaz* 37; *PowodPr* 47; A íž czynić wykláda fię ofiárować/ z wiela piłmá dowieść fię może w ítárym y nowym zakonie *SkarKaz* 155b, 418a, Oooo2b.

»pisma dzierzeń się, trzymać się« [*w tym: Pisma Świętego (3)*] [*szyk zmienny*] (10:4): *RejKup* o8v; *KromRozm I* L4v marg; [*Bóg*] Zydom dał był docześny zakon/ á piłmá íye im dżyerzeń kazał *KromRozm II* í, b4, h, i2v, n3, n3v, qv; *KromRozm III* Av; *SarnUzn* G3; *CzechEp* 142; *NiemObr* 76; *WujNT* przedm 26.

»pismo (a. tekst, a. miejsce pisma) fałszować (a. wywracać, a. (z)opakować itp.); fałszowanie (a. opakowanie, a. wykręcanie, a. zepsowanie itp.) pisma; pismo (s)fałszowane (a. fałszne, a. skażone itp.), fałszerz pisma« [*w tym: Pismo Święte itp. (39)*] = *depravare Scripturam Vulg* [*szyk zmienny*] (78:8;10:4): *PatKaz II* 60v, 61v; *WróbŻołt* D6; *SeklWyzn* E; Grzełá przeciw tęmu przikazaniu [*nie świadcz fałszywie*] duchowny/ ktorzi y naczey mowiá/ kaza/ [...] wykráczaiác nałwoy pozitek pyłmo íwięte *SeklKat* M2v; *RejKup* o2; *KromRozm I* M3; Iako Biłkup Krakowłki ludzká mądroćią wynicował piłmo íwięte *KrowObr* C4; piłmo Święte dla pychy/ dla ćci tego fwiátá/ dla brzuchá/ y rofkołszy íwoiey wywráćacie/ nicuiećie *KrowObr* 1v, 50v [2 r.], 53v [2 r.], 76, 140v [2 r.], 142 [3

r.] (25); *BielKron* 195, 199v; *GrzegRóżn* L3v; *SarnUzn* Gv, G8v; *RejAp* 27; Z Piłmá ále zdrowym obyczáie^m zrozumianego/ á nie sfáłżowanego wżelkiej prawdy dochodzić mamy. *WujJud* 29v *marg*, 10v, 53v [2 r.], 87, 96, 97v (9); Wżákże miedzy wżemi żaden ták fwowolnie piłmá nie káził iáko Markion/ á po nim Homoufiani/ Bo o Arrianiech tego nie czytamy żeby piłmo fáłżowali *BudNT przedm* b8v; [*Homousyjani*] fáłżowaniem piłmá/ fwey rzeczy pomagáli. *BudNT przedm* b8v, *przedm* b, bv, b2, b8v, c [2 r.] (15); *CzechRozm* 37, 56; *SkarŻyw* 373; (*marg*) X. K. zádáie mi piłmá ś. opákovéanie. (-) Zádáie mi to żebych piłmo ś. opákováł/ y wyniżczał wełpołek z wiárá ich. *CzechEp* 339, 72, 73, 296, 337; *ReszPrz* 39; Przetoz fię tu iáwnemi fáłżerzmi piłmá świętego pokazáli Czechowic y Budny/ tłumácze Nowego Tełtámentu Nowokrczeńcy *WujNT* 67, *przedm* 3, 7 *marg*, 8, 10, 11 (27); *SkarKaz* 81a.

»pismo po sobie, za sobą mieć« [*w tym: Pismo Święte* (5)] [*szyk zmienny*] (7:5): *RejKup* bb4; Tákci zá łobą myáł piłmo Arius/ yáko Sabellius/ lubo przeciwnych błędow bronili *KromRozm I* M3v, M2; *KromRozm II* q3; *KromRozm III* F3v; *KrowObr* 141, 225v; *OrzQuin* K2v; *RejZwierc* 235; *BudNT przedm* b8; *CzechRozm* 63v, 65.

»nakrzywiáć, naciágáć (*a.* ciągnáć) (*na swá stronę*) pismo; pisma naciáganie, naciágający, nakrzywiający« [*w tym: Pismo Święte* (3)] [*szyk zmienny*] (8:4;2:1:1): *KromRozm I* M3; [*czart*] W piłmye też fwýętym wyelką byegłóć ma: Co fye ponyekąd okazało/ kyedy Syná Bożego ná pułfczy kuśił: Yednák piłmá nákrzywyał/ á źle ye rozumyał/ álbo przywođził. *KromRozm II* pv, o2, p, p2 [2 r.], p2v; *KromRozm III* I5v, N2; *DiarDop* 104; *CzechEp* 121; *NiemObr* 21, 134; *ReszPrz* 17; Zdrády haeretyckie w piłmá náciáganiu. *WujNT* 217 *marg*, Yyyyy4.

»objawić (*a.* zjawić) w piśmie; objawiony przez pismo, w piśmie; objawienie w piśmie« = *patefactus per Scripturam Vulg*; *manifestus per Scripturam PolAnt* [*szyk zmienny*] (2;3:2;1): *Leop Rom* 16/26; Lecz czego nie obiáwił w piśmiech on Duch fwýęty/ Przecz fię tego domysła náłz rozum nádęty? *Prot* C2; *SarnUzn* C4v; *RejPos* 15v; *GrzegŚm* 50; *BudNT Rom* 16/26; *ArtKanc* S3v; *WujNT Rom* 16/26.

»pismem podpi(e)rać (się) (*a.* podeprzeć), potwierdzić (*a.* potwierdzać, *a.* ućwierdza się, *a.* jest utwirdzono), poprzeć; pismem, przez pismo, z pisma utwi(e)rdzony (*a.* podparty, *a.* potwierdzony); z pisma popierać« [*w tym: Pismem Świętym itp.* (13)] [*szyk zmienny*] (19:7:1;8:3:1;1): *KromRozm I* B3, M4v, Q4v; *MurzHist* S4v; *KromRozm II* o2v; *KromRozm III* A4, C6v, E8, H8, N6v; to poślufzeństwo fwoie podpieraćie piłmem fwýętym s kxiąg Krolewfkich *KrowObr* 138v, 214v; *SarnUzn* H6v; *RejAp* 116; *HistRzym* 23v; *RejPos* 16, 37, 47v, 52v, 53 (10); *RejZwierc* 11v; *WujJudConf* 8v; *CzechRozm* 155, 244v; *SkarJedn* 1, 86; Tym fię piłmem [*Matth* 12/32]/ powiáda [*Anzelmus*]/ vćwierdza/ iłz Czyiłcowy ogień iełt. *SkarŻyw* 337; *CzechEp* 218; *NiemObr* 82 [2 r.], 99; *ReszPrz* 10, 17, 56; *WysKaz* 14.

»z pisma, pismem, w piśmie, przez pismo, wedle pisma pokaz(ow)ać (*a.* ukazać, *a.* okaz(ow)ać, *a.* pokazuje się *itp.*); ukazać (*a.* okazować) pismo; pismo ukazuje (*a.* pokazuje, *a.* okaże); z pisma, w piśmie pokazany (*a.* okazany); pokazanie z pisma« [*w tym: z Pisma Świętego itp.* (84)] = *ostendere per Scripturas Vulg* [*szyk zmienny*] (69:16:9:2:1;20;11;4:2;3): fwýęty Paweł to iáwnie napiłáł/ Galat. 1. mowiącz/ by y Angioł znieba łftąpił/ a ynak vczył niźli piłmo fwýęte vkazvie/ y vczył/ Anathema iełt. *SeklWyzn* c3, Cv; [*wyznajęcemu grzech kapłan ma*] karanie dla tego grzechu łpyłma okazać y froyy

ład Boży grzeźnym opowiedzieć *SeklKat* Xv, E2; Vkaż mi piśmo gđzyeby przykazano nyedzyełę fwyęćić. *KromRozm I* L4; *KromRozm II* dv, e; *KromRozm III* F3, F5v, H4, H7v, H8v; *DiarDop* 105; *LubPs* A2; *KrowObr* 1, 12, 20v, 32, 36 (22); *BielKron* 143v, 213, 267v; Iálne pokazanie prawdziwey Troyce z Piśmá/ ktore zawnrże rozdzielnie y iednoštáynie mowi o Oycu/ Synu/ y Duchu S. *GrzegRóżn* L4v, A2v, A3, M3v; *OrzQuin* V2; *SarnUzn* D8, G6v; *RejAp* 77; *RejPos* 159v, 228v, 275, 338, 351; *RejPosWiecz*³ 96; *BialKat* 201; *GrzegŚm* A3; *KuczbKat* 265, 295, 315; *WujJud* 153, 184; iawnie fie to z piśmá pokázuie/ iż zá czáłow Apořtolřkich/ był prawdziwy Kořćioł/ w ktorym Bog mieřzkał *WujJudConf* 128, 29v, 200; *RejPosWstaw* [110²]; *MycPrz* II B2v; *BialKaz* A4v, D4, E3v, F, G, G4; To oni mowiá z domyřtu řwego coby rádři widřieli/ ále te⁸⁰ piřmem řwiętyem pokázác nie moga. *CzechRozm* 165, A7, 18v, 35, 38v, 48v (25); ktorey rzeczy przećiwná vkazałem/ nietylko z piřmá ř: ále teř y z Filozofiey wyrokow [non tantum ex Christianis institutis sed etiam ex philosophorum decretis]. *ModrzBaz* 62v; *SkarJedn* 8, 26, 86 [2 r.], 365; *CzechEp* 76, 108, 118, 130 [2 r.], 163 (12); *NiemObr* 27, 41, 48, 75, 91 (11); *ReszPrz* 80; *WerGořc* 258; *BielSjem* 8; *LatHar* 257; *WujNT* 297, 346, 472, *Act* 18/28; *WysKaz* 14, 33 [2 r.]; *SkarKaz* 518b.

»w piřmie powiedzieć (a. opowiedzieć, a. powiedác), mowić, przepowiedziano jest« [w tym: w Piřmie řwiętyem (1)] [szyk zmienny] (5:3:1): *KromRozm II* kv; Then pan á zbáwicyel nářz vřtnye raczył to nam w piřmye řwym powiedzyeć y rořkázác/ ábyřmy fie vćzyli piřmá *GliczKsiqř* G8v; *GrzegRóżn* C4v; *SarnUzn* C4v; *RejPos* 324; *SkarJedn* 21; *CzechEp* 123; *SkarKaz* 117b, 118a marg.

»piřmo przestápić« (1): O ořtatecznym pomazanyu tak rozumyey yřz panna marya by onego pyřma nyepreřtápyła *PatKaz III* 138v.

»piřmu, do piřma [co] przydawać« [w tym: *Piřmu řwiętemu* (2)] [szyk zmienny] (7:4): *BibRadz* *5v; *WujJud* 29v, 75, 87, 88 marg, 97v, 98v; Pan Bog miánowicie y řrodze przykazał/ áby ludzie do tego piřmá nic řwego nie przydawáli *WujJudConf* 29; *BudNT przedm* b8; *WujNT* 890 marg, Bbbbbbb.

»piřmo przywodzić (a. przywieřć), przytoczyć (a. przytaczac); piřmo przywiedzione; coř z piřma przywodzący« [w tym: o kim, o czym (14); *Piřmo řwięte* (19)] [szyk zmienny] (67:4;1:1): nyektorzy przećiw temu co dżyerży wřřyřtek kořcyoł Kryřtuřow/ piřmá S. przywodzą *KromRozm I* M3, M, M2v; *MurzHist* S3; *KromRozm II* pv [2 r.], 12; *KromRozm III* M6v; gdy wam do náuk wářzych Dijabelřkich/ nie řtawa piřmá/ tedy okęřzone piřmo przywodzićie *KrowObr* 216v, C4, C4v [2 r.], 35v, 65v, 75 [2 r.] (20); *RejWiz* 147; *SarnUzn* D5, F7v [2 r.]; y przywodzą ná řwiádectwo piřmo řwięte/ s Proroctwá Ieremiařzowego wřięte *LeovPrzep* b; *RejAp* 42; *RejPos* 116, 223v, 232v, 338; *BialKat* 78v; *RejZwierc* 18, 43; Confesioniřte Piřmo S. opácźnie przywodzą. *WujJud* 56v marg [idem L14], 50v, 54v, 57, 159v, L14; *BudBib* b3v; *BialKaz* A4; *BudNT* Gg3; *CzechRozm* 110, 118v; *SkarJedn* 300; Ewánieliřtowie y Apořřtołowie [...] řkoro co nowego á ludziom niewycřáynego powiedřieli/ tedy zaráz piřmo ř. przytoczyli: á thák nim rzecř řwoię wtwierdzáli. *CzechEp* 140; řam X.K. okęřzone/ wyřzpocone y powiřzowane piřmo ř. przywodzi. *CzechEp* 215, 97, 131, 175, 190, 221, 314, 383; *NiemObr* 21, 125; widzimy iż nie dořyć ieřt dyřputowác y piřmá przywodzić zá řwá řtroná. *WujNT* 460, 16, 208, 724, 754; *WysKaz* 36; *PowodPr* 58, 66; *SkarKaz* 276a.

»rozbierać pisma« (4): *CzechEp* 118; Rozbieraycie (*marg*) ábo rozbieracie. (-) pińmá [*Scrutamini Scripturas*]: gdy fię wam zda że w nich żywot wieczny maćie *WujNT Ioann 5/39* [*przekład tego samego tekstu CzechEp*], s. 324 [2 r.].

»(dobrze a. źle) rozumieć (a. wyrozumieć, a. zrozumieć) pismo, pismu, (co) z pisma; rozumienie (a. wyrozumienie), nierozumienie pisma; pismo rozumiane (a. wyrozumiane, a. zrozumiane); pismo rozumie się« [w tym: o kim (1); *Pismo Święte itp.* (29)] = *scire Scripturam Vulg* [szyk zmienny] (54:8:6;47:1;11:2): *OpecŻyw* 169v; *TarDuch* C8; A tak wípomoź to czo vmyeź Bo ty pyńmo wždy rozumies. *RejKup* h5v; *KromRozm I* K3v, Lv; *MurzHist* C, S3v; *KromRozm II* b4, f2v, g4v, n, n4 (14); áni wnet to flowo boże/ co kto łoby z pińmá S. rozumye *KromRozm III* A4v, F2, Iv; *DiarDop* 104; pińmá fwiętego nierozumieią/ tylko literę zwierzchu g[ł]odzą. *KrowObr* 140, 127; *OrzList* g4; Otworzył tedy śmyłł ich iż zrozumieli pińmá [*ad intelligendum scripturas (marg) ut intelligerent scripturas* (-)] *BibRadz Luc 24/45* [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw, TarDuch, KromRozm II* f2v, f, *RejPos* 134v, *BudNT, CzechEp* 125, *WujNT, SkarKaz* 418a]; *BielKron* 35v, 46, 139v; *SarnUzn* H; *HistRzym* 40; [*Pan*] oświeć ferce twoie/ iż go práwie poznałz/ y pińmu o nim zrozumiełz *RejPos* 113, 14v, 57v, 111v, 114v, 134v, 230; *BiałKat* 178v; *GrzegŚm* A3v, 24, 64; *WujJud* 25v, 29 [2 r.], 38, 131v; *BudNT Luc 24/45*; niezgody fćarego Teftámentu włáfnym wyrozumieniem pińmá ś. pogodzone y porównáne mogą być. *CzechRozm* 146v, A6, 2v, 51, 68, 178, 182; *SkarJedn* 35, 87, 95, 300; z pińmá zle zrozumiáne^{89/} wżytki bluznierłtwá [*heretykowie*] bierzą. *SkarŻyw* 257, 47, [197], 332, 362, 364, 542, 574; *CzechEp* 33, 89, 91, 122 [2 r.], 123 (13); *NiemObr* 95 [2 r.]; *ReszPrz* 10, 11 [2 r.], 12, 17, 37 (10); *Calep* 1064a; haeretyctwá powfćály/ [...] fćąd/ że niektorzy pińmá dobrego nie dobrze rozumieią *WujNT ktv*; Abowiem iefzce nie rozumieł pińmá/ iż potrzebá było áby on wfćał z martwych. *WujNT Ioann 20/9, ktv, przedm* 17 [2 r.], 18, 26 [2 r.], s. 47 (24); *SkarKaz* 82b, 118b, 275b, 418a [2 r.], 519a, Oooo2b [2 r.]; *SkarKazSej* 684a.

»pisma słuchać« [w tym: *Pisma Świętego* (1)] [szyk zmienny] (8): *BielKron* 210; *RejPos* 70, 165, 301; *RejZwierc* 8v; *WujJud* 34 *marg*, Nn; głos Oycá niebiełkiego mowi: tego fłuchayćie/ nie mowi/ pińmá iego fłuchayćie. *SkarKaz* 118a.

»uczyć (a. nauczyć) się z pisma, pisma, krom pisma; nauczyć (a. uczyć, a. nauczać) pisma, w pińmie; nauka (a. uczenie, a. nauczenie) pisma« [w tym: z *Pisma Świętego itp.* (15)] = *libros canonicos ediscere Modrz* [szyk zmienny] (13:8:1;5:4;6): *OpecŻyw* 77; gdy zołtał Baccálarzem w nauce S. pińma wzięt na kaźnodzieyski fćolec do poznania. *WróbŻółtGlab* A4; *MurzHist* S4; *MurzNT* 149 *marg*; *Diar* 47, 51, 69; *GliczKsiąż* G8v; *OrzRozm* R2; [*Luter*] pińmá fwiętego co dzień tho fie chćiał lepiey vćzyć/ áby fie thym mocniey wżytkim prześłádowncom záftánowił. *BielKron* 225, 196v, 216v, 218v, 434; *HistRzym* 69v; *BiałKat* 278v; *KuczbKat* 235; S Pińmáchmy fie náuczyli/ że P. Chrifćus wydany iefć dla grzechow náłzych *WujJud* 42, 257; *RejPosRozpr* c3; *BiałKaz* B2; *CzechRozm* 52v; *ModrzBaz* 131v; *SkarŻyw* 141, [236], 456, 516; *NiemObr* 79 [3 r.], 82, 95; *LatHar* 323, 327; *SkarKaz* 81b [2 r.], 117a.

»pisma uży(wa)ć, używanie, używający« [w tym: *Pisma Świętego* (10)] [szyk zmienny] (14:5:1): *KromRozm II* h2, n4; *BibRadz* *4; *GrzegRóżn* I3; *OrzQuin* P4v; Odpowiedź pijánicom/ zle pińmá vżywáiącym. *RejPosWstaw* 44 *marg*; *CzechRozm* 125; *SkarŻyw* 364; Choćiaż tedy pińmá ś. vżywa/

dobrego [!] używać/ szczerze y prawdziwie nie może *CzechEp* 139, 9, 138 *marg*, 174, 214 *marg*, 215 *marg*; *Pismá S.* y rzeczy Bořkich/ ná žarty/ y rzeczy nieprzyřtoyne używanie. *LatHar* 114; *WujNT* 13, 16 *marg*, *Yyyyy4*, *Aaaaa4v*, *Ccccc4v*.

»wiedzieć (*a.* dowiadować się, *a.* znać *itp.*) z pisma, w piśmie; umieć, wiedzieć, znać (*a.* poznać) pismo; nieumiejętność, umiejętność (*a.* umienie), wiadomořć pisma« [*w tym: z Pisma Świętego itp.* (32)] = *scire Scripturam a. litteras PolAnt, Vulg; sacras litteras noscere Vulg* [szyk zmienny] (37:2;13:6:6;4:3:2): *OpecŻyw* 66, 145v; *MurzHist* C, Qv; A Iesus odpowiedaiąc rzekł im. Záli niedlátego błádzicie że niewiećie piřma ani mocy bożyi. *MurzNT Mar* 12/24 [*przekład tego samego tekstu KromRozm II* iv, n3, *WujNT Yyyyy4.*], k. 103v, *Ioann* 20/9; *KromRozm II* iv, n3; *GliczKsiqż* C4v; *LubPs* gg2; *KrowObr* 224; *Leop* *B4v, *Matth* 22/29, 2. *Tim* 3/15; Dżiwowáli fię tedy Zydowie mowaiąc: Iákoż wżdy then vmie piřmo/ gdyż fię nie vczył? *BibRadz Ioann* 7/15 [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw* 66, *BudNT, WujNT*]; *OrzRozm* Q3; *SarnUzn* D5; *RejAp* 7, 35, 51v, 59v, 101v; *RejPos* 9v, 115, 132, 232v, 240 (12); *BialKat* a4 [2 r.], 38v, 178v, 253v, 320; *RejZwierc* 41v; *RejPosRozpr* c4; *BudNT Matth* 22/29, *Ioann* 7/15; *CzechRozm* 136, 163; *KarnNap* A4; *ModrzBaz* 23v; *SkarŻyw* 127, 142; *Piřze Ian* ř. [...] / iź Zydźi Pána Kryřtuřa dla tego zá Mefyalfá nie przyznawáli/ że te^{řo} w piśmie o nim niewiećieli. *CzechEp* 210; Tedy y to I.M. by namniey nie řłuży: owřzem nieumieiętnořć iego/ piřmá ř znaćnie pokázuie. *CzechEp* 316, 120, 121, 209, 210 [2 r.], 294, 324; *NiemObr* 31, 73; *WerGořc* 215; *ArtKanc* M10v, N3v; *LatHar* 328; *WujNT* 171 [2 r.], 216, 218, 322, *Ioann* 7/15, 2. *Tim* 3/15, *Yyyyy4*; *SkarKaz* 43a.

»wierzyć (*a.* wierzać, *a.* uwierzyć), ufać, wiarę dawać pismu; wierzyć jako pismu, z pisma, z pismem; wiara pisma« [*w tym: Pismu Świętemu* (11)] = *credere Scripturae a. literis Vulg* [szyk zmienny] (29:2:2;2:1:1;1): *PatKaz II* 62; wierzę piřmv řwiętemv/ nieinaczei iedno iakoby řam pan bog oblicznie/ y widomie zemną mowil *SeklWyzn* C, c2v; *SeklKat* Qv; *MurzNT Ioann* 5/47; *KromRozm II* c4, t3; [řw. *Augustyn mowi*] Niewierz moiemu piřaniu/ iáko piřmu řwiętemu. *KrowObr* 14, B2, 225v; *Leop Ioann* 5/47; *BielKron* 464v; wielkie ieřt kácerřtwo znać y wierzyć prořto z piřmem/ być iednego Boga Oycá nie w iákiey řřtnořći ábo Perřonie *GrzegRóżn* E2v, E4, Ov; *RejPos* 113v, 270v, 281v; *BudNT przedm* d2v *marg*, d3; *CzechRozm* 139, 168v, 170; *CzechEp* 91, 129, 130, 131 [2 r.], 265, 354; *NiemObr* 79; *KolakSzczęřl* Dv [2 r.]; ani Doktorom wřzytkim/ áni Skłádowni Apořtolřkiemu/ áni piřmu iářnemu nie wierza/ żeby Chriřtus z řtrony duřze prawdziwie řtápił do piekła *WujNT* 404, 260, *Ioann* 2/22, 5/47, *Aaaaa4v*.

»pismo wykłádać (*a.* wyłóżyć), otwierać (*a.* otwazać); wykłádać [co] w piřmiech, z pisma; pismo się samo wykłáda; wykłádać, wykłádanie, wykłádac pisma; wykłádać pismo; wykłádać do pisma, w piřmie; pismo wykłádanie« [*w tym: o kim* (6); *Pismo Święte itp.* (60)] = *aperire Scripturas, interpretari in Scripturis PolAnt, Vulg; disserere de Scripturis Vulg* [szyk zmienny] (70:5;4:2;1;70:23:15;1;1:1;9): *OpecŻyw* 77, [79], 168 [3 r.], 168v; *PatKaz I* 8; *TarDuch* D; czemu wy fałřzywi wykłádacze piřma řwiętego moućie ku mnie abych řie od dobrej wiary przeniřł, na wyřoká pychę wařę *WróbŻořt* D5v; *KromRozm I* H4v, K3v, Lv; Wykłádał teřz piřmo wiele kroc a wřzyřtko niegłupie. *MurzHist* S3v; *MurzNT Luc* 24/27, 32; Z káđze prawdziwy á pewny wykłádać piřmá řwiętego bráć mamy? *KromRozm II* r4v, d4 [2 r.], o2v *marg*, p2, p3v [2 r.], p4v (31); oni wykłádać to piřmo káđdy wedle

zdánya fwego/ w rozmáite błędy vpadáli *KromRozm III* Av, F2, Iv, M5, M8, Q3; *Diar* 52 [2 r.]; *DiarDop* 104; *KrowObr* Bv, 4, 50v [2 r.], 140v [2 r.], 179v (10); wykłádał im [*Paweł Tesalonikom*] pińmá/ otwarzáiąc y wtaczáiąc/ iż Chrifthus miał ćierpieć y wftác od vmárłych *Leop Act* 17/2, Nn5; *BibRadz* *5v [3 r.], *Luc* 24/27, 32, II 130c marg; Tego czáfu byli ći ludzye vczeni/ fwięte pińmo wykłádáiąc ftárego zakonu/ Theodocyon Grek y Zyd/ [...] Symachus rodem Sámárytan Zyd/ który też [...] z Zydowfkiego ná Greckie wykłádał pińmo fwięte ftárego zakonu *BielKron* 150v, 46, 225; *GrzegRóżn* B4v; *SarnUzn* B, D5, D6, [F2], G4; *RejAp* 80v; *RejPos* 111v [2 r.], 112v, 126 marg; *BiałKat* 118v, 126; Luterowá y Kálwinowá náuká y wykład pińmá/ obłędliwością ludzká ma być przyftoynie názwány. *WujJud* 5, B4, 25v, 29 [2 r.], 32, 32v (27); *WujJudConf* 33v; Zwano też niekiedy Prorokmi męże mądre á bogomyfne/ ofobliwym dárem wykłádania pińmá obdárowáne *RejPosRozpr* c2, c2, c3; *CzechRozm* 127, 147v, 180; *SkarJedn* 35, 87, 300; *SkarŻyw* 142, 242, 362, 363 [2 r.], 454, 583; Zali ferce náłze nie było gorące w nas/ gdy mowił ná drodze/ y wykłádał nam pińmá [*Vulg Luc* 24/32]. *MWilKHist* K3 [*przekład tego samego tekstu MurzNT, BibRadz, RejPos* 111v, *WujNT*], Kv, K3; *CzechEp* 120, 123, 125 [2 r.], 136 marg, 151 [4 r.], 152 (18); *NiemObr* 94, 95; *ReszPrz* 10 [2 r.], 11, 12, 13, 14 (9); *LatHar* 257, 451; *WujNT przedm* 10, 18 [2 r.], 29, s. 8, 9 [2 r.] (29); *SiebRozmyśl* G2, K3v; *SkarKaz* 81b, 117b, Oooo2a.

»pismem wykłádać (*a.* wyłóżyć), ma być wykłádany, wykłáda się, wykład; przez pismo wykłádać, ma być wykłádan« [*w tym: Pismem Święty* (2)] (6:3:1:1;1:1): Widziłf kczemu ćye przywyedźye tákowy wykład pińmá pińmem *KromRozm II* r4; Mogło by fyte tego wyćeey pokázác/ gđzye pińmá pińmem wyłóżyć nyemoże/ álbo wykłádáyąc trudno fyte błędu vchronić *KromRozm II* r4, q4 marg, r3v, r4v; *SarnUzn* D5, G4; *WujJud* 34; *CzechEp* 125 [2 r.], 151, 274 [2 r.].

»z pismem zgadzać (*a.* zgodzić) się, zgodny, zgodnie, niezgoda; zgoda pisma« [*w tym: z Pismem Święty*, *Pisma Świętego* (27)] [*szyk zmienny*] (33:4:1:1;1): Dotąd mamy Doktorom wierzyć dokąd fie zgadzaią s pińmem Święty. *KrowObr* 216v marg, 183, 224; *BielKron* 223, 234, 464v; *RejAp* 91, 196, 196v [2 r.]; [*aby dziecię uczyło się od preceptora*] iż wedle zgody pińma fwiętego [...] Bog ieft iftność dziwna żadnym rozumem nie ogárniona *RejZwierc* 8v; *WujJud* 41v marg, 42 [2 r.], 72v, 73; *WujJudConf* 72v, 228; *CzechRozm* Av, 45v, 70, 137v, 138v, 170v; O niezgodách I.M.X.K. z pińmem ś. y z infzymi. *CzechEp* 186 marg, 37, 184, 187, 189 [2 r.], 191, 194, 199; *NiemObr* 79, 125; *ReszPrz* 41, 68; on Bálwan Wittemberfki Luther fwoim zwolennikom piękna á práwie z wolą Bożą/ y z pińmem ś. zgodną łáćinę dawał *ReszList* 154; *WujNT* 72, 470, 489.

Wyrażenia: »pismo apostołskie, apostołow« [*szyk 61:1*] (59:3): *KromRozm I* [L3]v; Mánichei też ftáry zakon zárzucáli: á Ewányeliyá tylko á pińmem Apoftolfkim błędow fwyh wylkich á rozmáitych bronili. *KromRozm II* o3v, o2; *KromRozm III* H8v; *KrowObr* B, 8v, 44, 50v, 54 (9); *GrzegRóżn* Bv; *OrzQuin* X4v; *SarnUzn* G5; *RejPos* 281, 302, 354; *BiałKat* 68v [2 r.]; *WujJud* 29, 190v; Ten obyczay y fpołeczne włzech vżywanie zgadza fie z pińmy Apoftolfkimi/ y z Kościołem pierwzym *WujJudConf* 228, 19v, 22v, 27v, 34v, 39 (9); *RejPosWstaw* 21v; Potem [*pokażem*] w ktorem ięzyku pińmo Apoftolfskie ieft fzczyrfe/ y nie ták dálece pofalźzowane. *BudNT przedm* bv, *przedm* b, bv, b2, c5, c5v (9); *CzechRozm* A3, A7, 20v; *SkarJedn* 343; *SkarŻyw* A4, A5v, 71, 87; *CzechEp* 120, 361; *NiemObr* 7, 67, 75 [2 r.], 76, 80, 81; *WujNT* 155, 516 marg, Bbbbbb.

»pismo Biblijej świętej« (1): Apostoł to chwali w Tessalo:, iż każdej nauki jego probowali na piśmie Biblijej ś. *DiarDop* 101.

»pismo Boże (a. Boskie), Pana Boga, od Boga natchnione, z Bożego natchnienia« = *Scriptura divinitus inspirata Vulg* [szyk 91:3] (84:1:8:1): *SeklWyzn* a3, c2, Dv; *KromRozm I* B3, L2; *MurzNT* 33v; *KromRozm II* i4; *KromRozm III* F5v, M7v; *Diar* 85; Chcesz wżyftkę roftropność twoię ile rozum twoy niefie/ Boskiemu piŃmu/ y wyrozumieniu poddać? *KrowObr* 127, B2, C3v; koźde piŃmo od Bogá natchnione/ poźyteczne iest ku náuczaniu/ ku karaniu/ ku polepszeniu *Leop 2.Tim* 3/16 [przekład tego samego tekstu *KromRozm II* i4, *KrowObr* C3v, *WujJudConf* 29v, *CzechEp* 120, *NiemObr* 73, *WujNT*], *A3v, *B2; [Bułgarowie] wiele piŃmá Bożego z LácińŃkiego/ y z Greckiego/ ná fwoy ięzyk przeloźyli. *GórnDworz* F5; *KuczbKat* a2, 10, 355, 365, 380 (8); prozna á Ńkora dufność/ iáwnie iest PiŃmu Bożemu przeciwna *WujJud* 104v, 10v, 28v [2 r.], 29, 31 [2 r.], 31v (29); w tym PiŃmie Bożym ma KoŃcioł PowŃzeczny zupełnie wizytki rzeczy oznáymione ktorychkolwiek potrzebá iest *WujJudConf* 28, 10, 29v, 32v; *MycPrz I* C3, II A2, B2v [2 r.]; *BudNT przedm* b8; *SkarJedn* 46; czterdzieŃci dni poŃcił Moizefz/ y wziął piŃmo Boże *SkarŻyw* 173, 491; *CzechEp* 120, 134; *NiemObr* 73, 74; Nie zaráz tedy zá Ńowo Boże mieyćie/ choć od kogo piŃmo Boże wŃlyźyćie/ ále fię wnet koŃciołá poradźcie *ReszPrz* 12, 70; *ReszHoz* 140; *LatHar* +9v, 3 [2 r.], 112, 187, 246 (10); káždy Ńwe mniemánie chce wywodzić y zdobić piŃmem y Ńowem Bożym *WujNT* 460, 193, 379, 629, 2.Tim 3/16, s. 740, Yyyyy4; *WysKaz* 24; *SarnStat* 638; *SkarKaz* 381b. Cf »wedle Pisma Bożego«.

»chrzeŃcijańskie pismo« (1): Y AuguŃtyn S. woła: [...] Tákwielka iest gŃębokoŃ ChrzeŃcijańŃkiego piŃmá/ co dzień bych fię miał czego w nim vczyć *SkarKaz* 81a.

»doktor w piŃmie, pisma [szyk 25:4]; w piŃmie (na)uczony, biegły, ćwiczony, moźny [szyk 29:15]; biegłość w piŃmie [szyk 2:1]« [w tym: w PiŃmie Święty (49)] = *legisdoctor*, *legisperitus*, *theologus*, *iuris divini peritus* *Mącz*; *doctor in theologia* *JanStat* (15:14;23:14:6:1;3): *OpecŻyw kt* 1, 133v; *Murm* 177; Iezu ktorys pokornem thwoiem milczeniem biŃkupa y inŃze nauczóno w piŃmie w gniew pobudził, Ńmi. Ńie nad n. *TarDuch* C2v, B7v; *WróbŻoŃt* X3, kk8; Iesth theź ten wykład przezrzany y doŃwiadczony przez doctory piŃma Ńwiętego nauki Krakowskiej *WróbŻoŃtGlab* A5, A3v, A4; *SeklWyzn* C; *MurzHist* Tv; *MurzNT kt*; *KromRozm II* o2, o4v [2 r.], pv, p2, p3 (9); *KrowObr* 75, 236v; *BibRadz I* 461; *INnocencyus* piąty [...] ten był vczony w Ńwięty piŃmie y w inych náukach *BielKron* 184v; Był ná ten czás w Witembergu mieŃcie [...] Marćin Luter Doktor w piŃmie Ńwięty/ káznodzyeíá zakonu AuguŃtynow *BielKron* 193, 193, 204v, 205, 206v [2 r.], 211v (14); *Mącz* 190c, 454c; *RejPos* 235v; *RejZwierc* Aaav; *WujJud* A7v; *CzechRozm* 63, 132; *SkarJedn* 241; *Lullá Kunigildá*/ y corká iey Bertgitá/ y Teklá/ [...] wŃytki były wpiŃmie vczone *SkarŻyw* 518, A5, 27, 517, 534; *CzechEp* 125, 250; *NiemObr* 121, 179; *Calep* 1064a; *LatHar* 695 marg, 708, 713, 721; Zyd niektoiy imieniem Apollo/ [...] będąc moźnym w piŃmiech (marg) bárzo biegły w piŃmie. Hebr. (–) [*potens in scripturis*] [...] náuczał pilnie o Pánu IefuŃie *WujNT Act* 18/24, *przedm* 22, s. 47, 299, 324, 431; *SarnStat* 180 [2 r.], 197 [2 r.], 915, 923 [2 r.].

»pismo Ducha Świętego« (3): Czemu Ńobie Czárnokxięźnicy/ ná ono piŃmo Ducha Świętego niewŃpomieniećie/ iáko nápiŃał Moizefz *KrowObr* 93, 223, 224.

»pismo ewanjestow, Ewanjestijej, w Ewanjestijej, ewanjestickie« [szyk 8:2] (4:3:1:2): *SeklWyzn* f4v; *SeklKat* X4v; *KromRozm II* o2, o3; przełożeni wcińnawfzy prawdę/ zágásiwfyz iáfne piśmo Ewángeleiey fwiętey/ iáwnych złości á nieznośnych ktorych dáley ćierpieć nie możem/ bronią *BielKron* 199, 143v; *SarnUzn* G5; *SkarJedn* 55; *CzechEp* 130; Przez Ewángeleię nie rozumiey tylko piśmá czterzech Ewángełistow: ále wfzytkie piśmá Apoftolńkie *WujNT* 155.

»pismo gruntowne« = *księgi kanoniczne* [szyk 1:1] (2): wiedz czytelniku zem miał wołą wtem Teftámencie nowem pewne a gruntowne piśmo ołobno/ á podeyrzáne ołobno położyć/ áby tak káždy przed oczyma miał/ ktoremu piśmu zgołá wierzyć winien/ á ktoremu niewinien. *BudNT przedm* d3, *przedm* d2v.

»księgi pisma; w piśmie księgi« [w tym: *Pisma Świętego* (15)] (15;1): on [Luter] wam kfyęzey kfyęgi piśmá fwyętego z prochu/ ktorym były od wyela lat przypádły/ otárl *KromRozm I* L; począł łobie w świętem piśmie/ księgi wfzelakié/ nowe i łtaré skupowác *MurzHist* B4v; Ya wyznawam twey miłofci/ iż w łámych kfyęgach piśmá/ ktore yuż zowá *Canonicos*/ łtá boyáźnyá y wćiwołcyá záchowácyem łye náuczyl *KromRozm II* p4; *KromRozm III* F, F2 [2 r.]; *BibRadz I* 148v; *BielKron* 46v, 94, 160v; *SarnUzn* C4v; *WujJud* 29; Rołtropność [...] roście/ z czytánia też ksiąg tak piśmá świętego [*librorum ... sanctorum*]/ iáko też y inłzych potrzebnych. *ModrzBaz* 15; *SkarŻyw* 212; *ReszPrz* 41; *WujNT* 603.

»mowa Pisma Świętego« (11): *GrzegRóżn* H3v, K4v; W ćiele co czynić y ćierpieć połpolita mowá piśmá świętego. *CzechRozm* 39 marg, 34, 107v, **5; *CzechEp* 190, 198, 227, 298; Graecki y Żydowski ięzyk wiele pomagáią do wyrozumienia włáfności mow piśmá S. *WujNT przedm* 19.

»pismo Nowego Testamentu, Nowego Zakonu, Nowego Przymierza, z Nowego Testamentu, w Nowym Testamencie, nowe, nowozakonne« [w tym: *Pismo Święte* (8)] [szyk 62:8] (25:24:14:1:1:4:1): *PatKaz I* 8; *GlabGad* L4v; *SeklWyzn* f4v; *SeklKat* E [2 r.], P; *KromRozm II* g4, n4 marg, o, o2v, o4; w piśmye nowego zakonu nyemálfz o kołcyele Kryłtułowym zmyenki/ iżeby yuż był *KromRozm III* G4, F; *LubPs* gg2; *KrowObr* 112; *BielKron* 46; Dobrzeć łie trzymác piśm niektorych z nowego Teftámentu. *SarnUzn* G3; *RejPos* 43, 117v, 179; *BiałKat* 96; *GrzegŚm* 63; *WujJud* 106v; *RejPosRozpr* b3; Bo ten [Markijon] nawięcey piśmá nowego przymierza fałżowál *BudNT* li3v, *przedm* c3; baczę/ iż łie tego bárzo łtrzeżelz/ żebyś ná żydowłkie pytania y gadki nie odpowiedál/ piśmy nowego náłzego Teftámentu/ ktoremu oni wiáry nie dáią *CzechRozm* 124v; gdyby tak będąc przekonáni żydowie piśmy ich włáfnyymi/ do náłzego łie piśmá nowego przychilić chćieli: tedyby im też to trzeba z głowy wybić/ czym łie oni obrazáią. *CzechRozm* 124v, A5v, 22, 51, 56v, 67v (14); *SkarJedn* 26; *SkarŻyw* A5, A5v [2 r.]; *CzechEp* 18, 59, 115 marg, 119, 209 (10); *CzechEpPORz* **4; *NiemObr* 73 [2 r.], 78, 83 [2 r.]; *LatHar* 132, 377, 552; *WujNT przedm* 4 marg, s. 397, 740; *WysKaz* 33, 36; *SkarKaz* 382b. Cf »wedle pisma Nowego Przymierza«.

»oboiego Przymierza (a. Testamentu, a. Zakonu), oboje pismo« [szyk 3:2] (3:2): Ceremoniy tákowych będziem wzywác/ iákich to oboie piśmo nas wćzy. *BibRadz* *2v; *SarnUzn* B3; *WujJudConf* 27v; łtarzy oni Pátrefowie/ nie czym inłzym przeciw Heretykom walczyć łwym rádźili/ iedno piśmy oboiego przymierza/ iáko mieczem oboiętnym y ołtrym. *CzechEp* 131; *LatHar* 285.

»w piśmie opisany (a. (na)pisany, a. wypisany), opisanie, napisać (a. (o)pisać, a. przypisowác)« [w tym: *jako w piśmie opisano* (3); w *Piśmie Świętym* (19)] = *expressus est in Scriptura PolAnt*;

est in sanctis literis *Modrz* [szyk 32:3] (29:1:5): *OpecŻyw* 168; Przykazania pana Chrystusowe/ w piśmie naznaczone/ y opifane/ kv náfzei navcze/ mamy chować *SeklWyzn* d3, Av, a2v, e3, Fv, g4v [2 r.]; *SeklKat* E, L4v, Q, Q2; *KromRozm II* g2v; *BielKom* F8; *BibRadz Dan* 10/21; O których (prawach) Dániel Prorok w piśmie s. piŝe przez obiáwienie Bołkie dwoiákim obyczáiem. *BielKron* 9v; *GrzegRóżn* Nv; *RejPos* 27; Potrzebáć wierzyć wŝyftko to/ co w piśmie Świętym iest nápiŝano przodkiem. *BialKat* 41; *RejPosWstaw* [41²]; *HistHel* D2v; *CzechRozm* 170v; *ModrzBaz* 144v; *SkarJedn* 47; *SkarŻyw* A5v, 241; Papieŝ który to [zwierzchnictwo nad panującymi] łobie przywálcza/ y to czyni/ iest onym Antychriftem w piśmie s. opifánym *CzechEp* 404; *NiemObr* 132; *ReszList* 143; *ArtKanc* I18; [odszczepieńcy] kościoła Kátholickiego w piśmie ták iáśnie opifánego nie widzá *WujNT* 629, 104, 297; *WysKaz* 3; *SkarKazSej* 670a.

»pismo Pańskie« (4): *RejAp* 11v, Ee2v; ábychmy wierząc tym (prawom) Pańkim/ á tym piŝmom Pańkim/ mieli ŝywot wieczny. *RejPos* 281, 229v.

»pewne pismo; pewność pisma« [w tym: *Pisma Świętego* (4)] [szyk 13:9] (16;6): *RejWiz* 121v; *RejAp* CC4v, 2v, 194v; to iuŝ ŝyŝyŝyŝ s piŝmá pewnego/ co to iest ŝłowo Pańskie *RejPos* 64v; Pewność piŝmá iŝ mamy z marthwych wítać. *RejPos* 221v marg, 232v, 240, 285v, 292v, 312 (10); *RejZwierc* 264v; *WujJud* 10; *BudNT przedm* d2v, d3; *CzechEp* 237; Iuŝ tedy zá pomocą pańfká wezmę to przedŝię/ czymbych zacność y pewność piŝmá s. okázáć/ y ludziom bładzącym obiáŝnić mogł. *NiemObr* 68, 67; *WujNT* 790.

»pociecha, pocieszenie pisma« (4:1): *KromRozm II* i4; *BialKat* 91; *CzechEp* 126; *NiemObr* 79; to ku náfzey náuce nápiŝano: ábyfmy/ przez ćierpliwoŝć y poćiechę piŝmá náđzieię mieli. *WujNT Rom* 15/4 [zawsze przekład tego samego tekstu].

»prawdziwe (a. prawe) pismo [szyk 21:7]; prawda pisma; pismo prawdy« [w tym: *Pismo Święte, Pisma Świętego* (12)] = *Scriptura veritatis Vulg, PolAnt* (28;7;2): *SeklWyzn* Cv, c2; *SeklKat* P3v; wyznawamy iŝ w papyeŝtwe yest prawdziwe ŝwyęte piŝmo/ prawdziwy krzeŝt *KromRozm I* I4; *RejWiz* 116; Wíŝákoŝ iednák zwiáŝtuieŝ thobie co iáŝno á iáwno iest w piŝmie prawdy *Leop Dan* 10/21, *A3v; *BibRadz* *4v, *Dan* 10/21; [Luter piŝał] á iŝbych miał odŝtápić piŝmá prawdziwego tego nieuczynię. *BielKron* 195v, 139, 140v, 196, 201v, 205 (9); *GrzegRóżn* A2v; *RejAp* BB6v, CC4v, 196v; *RejPos* 275; nam nielza iedno przy ŝczyrej prawdzie piŝmá ŝwiętego przeŝtawáć. *RejZwierc* 10, A5, 8v; *CzechEp* 136 [2 r.], 251, 265; *NiemObr* 121; *ReszPrz* 11 [2 r.]; *WujNT przedm* 13, s. 171, 655; *SkarKaz* 122a.

»pismo prorockie, (ŝydowskich) prorokow; prorocstwo pisma, w piŝmie« [w tym: *Pismo Święte* (3)] = *Scriptura prophetarum Vulg, PolAnt; Scriptura prophetica PolAnt; prophetia Scripturae PolAnt, Vulg* [szyk 95:11] (97:4;4:1): wykladáł ijm wŝŝedy piŝma/ ktoreé o niém (we wŝŝytkich piŝmiech prorotzkich) piŝány byly. *OpecŻyw* 168, [79], [80]v, 109v, 168; *PatKaz II* 61v, 62, 76v; *PatKaz III* 129v, 143; *KromRozm I* [L3]v; *KromRozm II* i4v; *KrowObr* B, 44, 50v, 54, 120 (8); *Leop Rom* 16/26; *BibRadz 2.Petr* 1/20; po w niebo wŝtápieniu Pána Kryŝtuŝa/ wrocili ŝie zwolennicy od gory Oliwney do Ieruzálem/ [...] Obdárzeni będąc duchem ŝwiętym/ wŝytkim rzeczám wyrozumieli prawdziwie y piŝmom Prorockim/ y modlitwám [...] y záložyli Kredo grunt náfzey wiáry Krzeŝciáńŝkiew/ wybieráiąc ŝłowá s Prorockiego piŝmá. *BielKron* 139v, 97, 140v, 462v, 463; *SarnUzn* G5; *RejPos* 2v, 13v, 53, 107v, 116 (10); *WujJud* 29, 32v, 190v; *WujJudConf* 27v, 32v; *RejPosWstaw* 21v; *BudNT*

Matth 26/56, *Rom* 16/26, *2.Petr* 1/20; *CzechRozm* A3, A7, 71, 119v, 125 (11); *ModrzBaz* 142v; *SkarJedn* 8, 55; Cyryllus wypomniawży ná proroctwo w pismie S. [...] duchem prorockim wyrzekł: budowanie to vpádnie *SkarŻyw* 277, A4, 87, 537; *CzechEp* 18, 120, 130, 190; *CzechEpPORz* **2v; Augustyn [...] wiary fwoiey do żadnego inszego piśania/ nie przywięzował/ tylko do śamych piśm Prorockich/ y Apostolickich. *NiemObr* 81, 7, 67, 71, 72 [5 r.]; *ReszPrz* 11; *LatHar* 694; káżde piśmo Prorockie nie dzieie się wykładem wławnym. *WujNT* *2.Petr* 1/20, *Matth* 26/56, *Ioann* 5 arg, *Rom* 16/26, s. 470, 506 (8); *SiebRozmysl* G2, K3v; *SkarKaz* 117a, 277a, 518b, Oooo2b. Cf »według piśma prorockiego«.

»pismu przeciwny; pismu sprzeciwiác (a. przeciwić) się« [w tym: *Pismu Świętemu (11)*] [szyk 18:5] (17;6): *SeklWyzn* 2v; *KromRozm I G*, F4v [2 r.]; *KromRozm II* a3v; *KrowObr* A4; Azafz śie Doktorowie ś. piśmu iáwnemu gđzie śprzeciwiáia. *WujJud* 34v marg, 42v [3 r.], 104v [2 r.], Mm; *WujJudConf* 36, 42v; *CzechRozm* 139, 150; *SkarJedn* 239; *CzechEp* 176, 188, 216; á też to nie podobna/ áby Apostołowie/ rzeczy vśtáwie páná Chriśtuśowey/ y piśmu ś. przeciwne pośtánawiać mieli. *NiemObr* 146, 121.

»słowa piśma [szyk 12:2]; pismo słowá« [w tym: *Pisma Świętego (12)*] (14;1): Słowa śam piśma świętego Eclesiasticus xxxviii. Częć lekarza dla potrzeby *FalZioł* +2; *KromRozm II* b4; Luter powiádał/ iż ma býc wyerzono y dzierżano/ według prośtych śow piśma świętego/ bez żadnego wykładu *BielKron* 203v, 46; [Bog z ludźmi mówi] przez śugi wierne śwoie/ á przez piśma śow śwoich. *RejPos* 239, 36; *WujJudConf* 95v; *CzechRozm* 3, 55v; *SkarJedn* 21; *SkarŻyw* 305; *CzechEp* 351; *ReszPrz* 100; *LatHar* 57, 508.

»pismo Starego Zakonu, Starego Przymierza, Starego Testamentu, w Starym Zakonie, w Starym Przymierzu, w Starym Testamencie, ze Starego Zakonu, ze Starego Testamentu, stare, Zakonu (Mojżeszowego), zakonne, starozakonne, dawne« [w tym: *Pismo Święte (4)*] [szyk 73:11] (40:5:4:2:1:1:1:2:16:6:4:1:1): *PatKaz I* 7; *TarDuch* B7v; *GlabGad* L4v; *WróbŻołt* D6; *SeklWyzn* f4v; *SeklKat* E [2 r.]; [czart] páná náśłego ná puśczy kuśłác/ piśma śtárego zakonu (bo nowego yeflcze nyebyło) vżywał/ ále ye złym á fáłśwym rozumieniem wywrócał *KromRozm II* n4, e3v, i2 [2 r.], i2v, i4v, m4 [2 r.] (12); *GliczKsiąż* B4v, C3; TV oto małz piośneczki k Płáłterzu przydáne/ S śtárego y z nowego piśma też zebráne. *LubPs* gg2; *KrowObr* 112; *BielKron* 35v, 90v, 150v [2 r.], 183v, 333v; *RejAp* 196v [2 r.]; íako to tu tego y śamże Piotr święty piśmy dawniemi Prorockimi/ podpirać á poświađzác raczy. *RejPos* 301v, 43, 117v, 179; íz Chryśtuś zmartwy wśtał/ íalna rzecz iełt ze wśzyłtkięgo piśma ták śtárego/ íako y nowego zakónu. *BialKat* 96, d2, 278v; *GrzegŚm* 5; *RejZwierc* 41v; *WujJud* 106v, 200v, 240; Wiemy íz piśmo zakonne/ przez Ewángeliá wyłożone y obiáńiene/ pożyteczne iełt kościółowi Bożemu *WujJudConf* 78; *RejPosRozpr* b3; *MycPrz II* B2v; *BialKaz* Fv; [Żydowie] wobec zgołá wśzyłtko piśmo śtárego przymierza zakonem názywaíą *CzechRozm* 84, 3v, 22, 48v, 148, 153 (8); *SkarJedn* 26, 237; Przewo Krol pod rękę kápłaníka głowę śwoieę śchyla: y wśzędzie wpiśmie śtárym/ kápłani Krole pomázowáli. *SkarŻyw* 91, A5 [4 r.], 363, 534; Lecz tuśzę/ íz by podobno I.M.X.K. mogł śie przeciw mnie oborzýc [...] piśmem onym śtárego przymierza 5. Moy. 13. *CzechEp* 31, 120, 210, 216, 218, 271, 281; *NiemObr* 125; *LatHar* 132, 377, 552; *WujNT* 9 [2 r.], 740, 841, Aaaaa4v; *WysKaz* 33; *SkarKaz* 277a, 311a.

»tajemnice pisma« [w tym: *Pisma Świętego* (9)] (10): *SarnUzn* F4; wiernym będzie dano znać tajemnice piśmá świętego *RejAp* 86; *RejPos* 38v, 112, 112v; *SkarŻyw* 583; *WujNT* 56 *marg*, Bbbbbbb; *JanNKar* B3; *SkarKaz* 242a.

»tekst Pisma Świętego« (8): Abowiem fie ia nie kocham w proſtym texcie piśma świętego [*Quoniam non cognoui litteraturam*] *WróbŻołt* 70/15; *NiemObr* 93, 162; Budny uczynił to/ czego fię żaden inſzy przed nim ważyć nie śmiał/ że z textu piśmá S. nie máło ſłow/ ktore go kłóły w oczy wyrzucił *WujNT przedm* 5, *przedm* 7, 9, s. 404 [2 r.].

»w piśmie wyrażony; pismo [co] wyraża« [w tym: w *Piśmie Świętym*, *Pismo Święte* (8)] (13;1): *MurzHist* S4; *KromRozm III* E8v; *BiałKat* 68v; Táki obyczaj Modlitwy/ onym wylewánia ſłowem Piśmo święte nam wyraża. *KuczbKat* 360; *CzechRozm* 18; krztu dziećinnego w piśmie świętym wyrażonego nie máłz *CzechEp* 57, 108, 349, 351; *NiemObr* 93; *LatHar* ++8v, 287 *marg*, 327 *marg*; Tá náuká [o *potrzebie miłosiernych uczynków*] ták w piśmie S. iásnie wyrażona/ iáko fię z lámą wiárą zgadza *WujNT* 243.

»w piśmie zostawiony (a. pozostawiony), zostawić; na piśmie zostawić, zostawiony; pismo zostawić, zostawione« [w tym: w *Piśmie Świętym itp.* (12)] (14;7;6;2;5:1): Páweł S. powiedział to nam y w ſwem piśmye zoſtáwił: Ze friyerze/ gámraty/ y inſſe nierzádne pan Bog kárác będzie. *GliczKsiąż* 13; *BibRadz* *5; *RejAp* 2, 189v, 190, 196; ty przykłády ſwięte więcey dla ciebie ſą wczynione/ á ná piśmiech zoſtháwione/ niźli dla niewiernikow *RejPos* 231v, 43, 63v, 70, 70v, 86 (19); *RejZwierc* 198v; *WujNT* 41; *RejPosRozpr* cv; *SkarJedn* 43; Ieſt tedy w piśmie świętym/ náuká doſtáteczná pozostáwiona/ o kroleſtwie Bożym *NiemObr* 78, 78, 93 [2 r.], 100; *WujNT* 717.

»zwyczaj (a. obyczaj) Pisma Świętego« = *mos sacrorum Bibliorum* *Modrz* (10): Pod tą liczbą ſiedmi ſłupow według zwyczajú piśmá świętego rozumie liczbę niezliczoną *BibRadz* I 336b *marg*; *BiałKat* 33v; *CzechRozm* 133, 142; *ModrzBaz* 97; *CzechEp* 371; *ReszPrz* 56; nie ieſt obyczaj piśmá ſ. białychgłow mężátych rodzay opifowác/ iedno przez męże ich. *WujNT* 4, 11, 227.

»pismo żydowskie« (1): [*księgi żydowskie od Żydow są fałszowane*] a tho nawięcey dla tego czyniác/ áby ſwiętą zacność prawdy piśm Żydowſkich wniwecz obroćili *BibRadz* *4v.

Zestawienie: »Pismo Święte« = *hagiographa* *Mącz*; *Scriptura, sacra Biblia, sacra historia, divina a. sacra oracula* *Modrz*; *Scriptura sancta* *Vulg*; *canonica sanctio* *JanStat*; *divini libri, divinorum librorum a. legum monimenta, sanctae (religionis) literae, sacra Scriptura* *Cn* [szyk 2003:72] (2075): Pán miły Ieżus/ anij przál bytz fie ſynem bożym/ ani teź wyznáwál/ ale ſwiętym piśme^m odpierál mowiátz. Piśano ieſt/ iſz [...] *OpecŻyw* 31v; *PatKaz I* 4v; *PatKaz III* 128, 133; *BielŻyw nlb* 3; *WróbŻołt* C5v, I7v, kk7, kk8; ſtymi nietrzymam/ ktorzy fałszywie ſtoſwiá piśmo S. *SeklWyzn* G; Przez ten ci głoſ ſwoi piśma. ſ. pan bog zna owcze ſwoie/ Ktore iego głoſw ſwchaiá *SeklWyzn* Ov, Av, a3 [2 r.], C [2 r.], c2v, c3v (10); *SeklKat* A4v, R2v; *RejKup* x4; *KromRozm I* D3v, M *marg*, M2v, M3 [2 r.], M3v; Iakoſz to może być? aby ty miał darow bożych oſtradać/ gdyſz tak mądrze w ſwiętym piśmie mowiſz *MurzHist* Qv, B, B2, O2v, S2v; częſtokroć w piśmie świętym/ ſyn boży mądroſcią ſię zowie *MurzNT* 51, 173v *marg*; *MurzOrt* B; *KromRozm II* a3v, b4v, c3, c3v, i3 (8); á nye yeſt ták ſproſtna dumá/ ktoreyby podpory yákyey w piśmye S. rozum ludzki nyenálázł/ nákrzywyáýac ye *KromRozm III* Pv, B4v, Fv, F2 *marg*, M3v, N3; *DiarDop* 101 [2 r.]; *BielKom* A4v, B4v, D7, F5v [2

r.]; *GliczKsiąż* B2v; *LubPs* R5v, Z2, Z3; *GroicPorz* z, dd3v, pp, pp żp; Wfzelki kthory mowi krom piłmá Świętego/ [...] miey go zá Wilká w trzodzie owiec *KrowObr* 20; Powiedz mi? s ktorego piłmá fwiętego/ To fłowo na przod wyfflo Czyściec *KrowObr* 75; A przefto ty wálze fluby/ ná žádnym piłmie Świętym nie fá vgruntowane ále od Duchá nietzyftego wynálezione. *KrowObr* 143, A4, C3, 2, 3v, 35v (30); *Leop* *A3v [4 r.]; *Summá* ábo krotkie opifánie wftythkiego Piłmá fwiętego/ tho ieft/ Kfiąg Stárego y Nowego Teftámentu. *BibRadz* *6v; Przez dni oftáteczne w piłmie fwiętym rozumie fię wftytek czas od przyficia Mefyalfowego áż do fkończenia fwiátá. *BibRadz* I 348c marg; KSięgi ktore názywáiá Apokrifá zázwdy były rozdzielone od tych/ kthore bez wáthpienia miano zá piłmá fwięte. *BibRadz* I 481, *2v, *3v [2 r.], *4 [2 r.], *4v, *5 [2 r.] (13); *OrzRozm* T3; Auguftyń s. gadał fie z odfzczepieńcy/ [...] ktore zwyciężył piłmem fwiętym *BielKron* 160v; vrádzono / áby v Kánonikow y w Klafztorzech czytano w fwiętym piłmie Lekcye *BielKron* 225v; Sthárzy Hiftorykowie/ [...] piłáli o Zydziech ináczey niż w piłmie fwiętym/ iż ie miał Fáraon Krol wypędzić *BielKron* 466, kt, 6, 19, 20, 25v (65); nigdziey áni Oćiec/ áni Syn/ rzeczon ieft Troycą w piłmie S. *GrzegRóżn* L2v; iefli mnimaćie być Bogá niepłodnego/ Toć piłmo fwięthe skłáma/ y Syn Bogá tego *GrzegRóżn* Ov, Bv, B3, B3v, C2, D3v (15); *Mącz* 152c, 254b, 273a; *OrzQuin* P4, X3v; *SarnUzn* B2, B2v, B3v, B7v, C2v (10); *LeovPrzep* H4, I4v; Częftokroć Pan wżędy w piłmie fwiętym powtarza obietnicę ftrálfznego fądu fwoiego *RejAp* 125v, 4, 5v, 19v, 34v, 56v (18); *GórnDworz* N4v; *HistRzym* 53v, 57, 117v; A ták y wiele inych obietnic mamy w piłmie fwiętym od Páná fwego *RejPos* 149; fłyfyłz s piłmá fwiętego iáko ieft froga á zła fmierć człowieká złościwego. *RejPos* 164v; Abowiem to ieft nie táyna z wiele piłmá fwiętego/ iż v niego ten ftan [*panieński*] zázwdy namillzy á nawdzyęczniefzy bywał *RejPos* 342v, 11, 57v, 68v, 70 [2 r.], 70v [2 r.] (40); *RejPosWiecz*² 92; *RejPosWiecz*³ 96v, [97] [3 r.], 99 [2 r.]; A iż fwiętoblifwe miefće bylá Arká óná nád infzé/ małz iáfnie w piłmie S. *BialKat* 138v, a2v, 31 [2 r.], 111, 233v, 341, 348v; *BielSat* L3; *GrzegŚm* 17, 54 [2 r.], 57; *KuczbKat* 20, 25, 30, 55, 70 (14); W piłmie fwiętym málo mędrawác potrzebá. *RejZwierc* 195v, B3, 198, 257; *BielSpr* 61; *WujJud* 25v [2 r.], 40v, 50v, 92v, 192, 236, Nn; *WujJudConf* 5, 28, 31, 38v, 93v (9); *RejPosRozpr* b3, b4 [2 r.], cv [2 r.], c2v; *RejPosWstaw* 44 [3 r.], [143⁴]; *BudBib* b2, c4; *BudBibKaw* A2; *BialKaz* C, E3, F4v; ktoby to wylczył/ iáko tácy ludzie nikczemni wiele wymyfłow fwych do f. piłmá námiefzali? *BudNT przedm* b7, *przedm* a3, b, b2v, b4, b4v (16); Gdyż to dobrze z piłmá f. widzę/ iż infzy ieft Anioł Poftániec Boży: á infzy też záś człowiek Iezus Chriftus fyn Boży namileyfzy. *CzechRozm* 46v; nie ieft rzecz wiernym przyftoyna ważyć fie popráwiác piłmá f. gdzie w nim omyłki/ exemplarzámí ftárfzymi y dofwiadczeńfzymi ná oko pokázác nie mogą. *CzechRozm* 137v; Ieden tydzień w piłmie fwiętym znáczy fiedm lat *CzechRozm* 169v, **6, A4v, 5v, 7v, 8 [2 r.], 8v (81); *KarnNap* A4v; *ModrzBaz* 4, 17, 62, 78v, 90, 142v; Wiele rzeczy w piłmie S. ktorych fię roku y dniá pewnego/ nie dopytałz *SkarJedn* 98, 49, 85, 192, 347, d8v; rozmyśláy Pánnó w piłmie [!] fwiętym: miey płałterz/ y pfałmow fię náucz. *SkarŻyw* 393, A4, A4v [5 r.], A5, 46 [2 r.], 47 [2 r.] (54); Ofáték fámí ofáđźcie Iefli nie ták ieft ná fwiećie. Co my tu bęđziem fpominác Náđ piłmo fwięte przyczyniác. *MWilcHist* B, A4; *StryjKron* A6, 6, 16; ktoby namniey o piłmie f. wępić miał/ ten nigdy nie może być w wierze vgruntowány. *CzechEp* 136; Iezufá Chriftulá [...] my z piłmem f. fundámentem Zborowym/ od Bogá záłożonym/ znamy *CzechEp* 226, ktv, *3, 33, 37, 42 (99); *CzechEpPORz* **3v [2 r.], **4v;

radbych vzył roftropności/ y vmiejętności Chriftyánłkiey/ ábych to tylko gánił co w piśmie świętym zgániono ieft *NiemObr* 6, 12, 32, 33, 43, 46 [2 r.] (59); W Kościele BOżym chrześcijánłkim/ [...] nie ieft inłzy fundáment/ iedno piśmo święte *ReszPrz* 52, 10 [2 r.], 11, 16, 22, 35 (13); mamy iáśny przykład y z piśmá S. o onym łynie Márnotrawnym/ czego też doznał *WerGośc* 221, *kt*, 207, 213, 237; *WerKaz* 295, 302; *BielSen* 9 [2 r.]; *ArtKanc kt*; Dobre do czytánia święte piśmo/ bo duřę leczy y w łwey powinności ku zbáwieniu ná drodze zátrzymawa *GostGospSieb* +2; *LatHar* +2, +6, +10v, ++2, 8 (25); *KołakSzczęśł* C2v; W lámym lepák piśmá S. ná polłkie przekłádaniu [...] ile rzecz nářzá Polłka dopuřczáá/ łłowom od łłowá przełóżył/ nic nie przydawáiac áni vymuiąc/ áni odmieniáiac z piśmá ś. *WujNT przedm* 20; Smiáłość Budnego w vmnieyřzánium y zniewázánium piśmá S. *WujNT* 4 *marg*; Duch ś. władał piorem tych co piśmá ś. piřáli *WujNT* 193, *ktv* [2 r.], *przedm* 2 [2 r.], 3, 5 [3 r.], 7 [2 r.] (65); o Czyřcu nic nie náyduiemy w piśmie S. *WysKaz* 33, 15, 25 [2 r.], 33 [3 r.], 43; vřtáwá świętego Piśmá té którzy role puřtořzá/ ma w wielkiéy nienawiřci *SarnStat* 678, 1273; Wřpomina hiřtorya piśmá ś. iř Dárius Krol Perłki/ kierował światem/ á nim zásię niewiařtká *PowodPr* 70, *kt*, 3, 9 [2 r.], 11, 13 [3 r.] (35); Nie káždemu piśmo ś. otwárte y łacne. *SkarKaz* 81a *marg*; Niedofyć ná piśmie ś. cudow potrzebá do nowey wiáry. *SkarKaz* 418a *marg*, 80a, 81a [6 r.], 84b, 310a, 314b (27); *GosłCast* 3; *PaxLiz* Ev; [bez karnořci i dyscypliny] řádnym rzádem vczyniř fię nie moře/ ktorá piśmo ś. pilnie wřzędzie záleca. *SkarKazSej* 659a, 692b, 706b. Cf *W połázeniach szeregowych, W przeciwwstawieniach, Frazy, Zwroty, Wyrażenia, Szeregi, Wyrażenia przyimkowe*.

Szeregi: »pisma i Apostołowice« [szyk 2:1] (3): á przy tym řtale trway/ iákoć Apořtołowice y ine piśmá náukę zořtáwili *RejPos* 150v, 37; *RejZwierc* 250. [Ponadto w połázeniach szeregowych 4 r.].

»Biblija i (albo) pismo« (5): *BielKron* 46; Biblia y piśmo bez kořcielnego rozumienia y wykłádu do zbáwienia nikomu nie pořłuży *Skarřyw* 27, A5, 27, 363.

»(Pan) Bog i Pismo Święte« = *Deus et sacrae literae Mącz* (3): ieffli by [przełózeni] czo przykazowali/ [...] czo by było przeciw panv bogv/ y piřmv świętemv/ niepowinienem ich łwřhać *SeklWyzn* ř3v; *Mącz* 226d; *CzechRozm* 49. [Ponadto w połázeniach szeregowych 4 r.]

»pismo i (a) dekret« [w tym: *Pismo Święte* (1)] (2): *RejAp* 102; Azář nie wiecie iř ták muřiało być s piśmá świętego/ y z mocnych dekretow Bogá oycá wřzechmogácego/ iř Kriřtus miał vćirpić *RejPos* 116v.

»(ani, albo) pismo i (ani, albo) doktorowie (řwięci, a. starzy, a. kořcielni)« [w tym: *pismo i doktorowie a historycy* (1), *pismo i pisarze i doktorowie* (1); *Pismo Święte* (11)] [szyk 15:1] (16): *Diar* 47; *RejPos* 71; *WujJud* 153; niemáią dowodu áni z piśmá święte⁸⁰ áni z Doktorow řwiętych Kořciołá pierwřzego. *WujJudConf* 253, 257; *SkarJedn* 46; *Skarřyw kt*, 595; *CzechEp* 88; *NiemObr* 91; *LatHar* 492; ktorym imieniem [πρεσβυτερους] ták piśmo święte iáko y řtářzy Doktorowie názywáią káplány ábo ofiářniki nowego teřtámentu. *WujNT* 456, *przedm* 2, s. 11, 470. [Ponadto w połázeniach szeregowych 6 r.] Cf »według pisma i doktorow«.

»Ewanjelija, (i, a, albo, ani) pismo« [w tym: *Pismo Święte* (3)] [szyk 8:4] (12): Mánichei też řtáry zakon zářzucáli: á Ewányeliyá tylko á piřmem Apořtołřkim błędow řwycch wyelkich á rozmáitych bronili. *KromRozm II* o3v, cv, g4; *KrowObr* 138; *BielKron* 195; *Skarřyw* 71, 364; *ReszPrz* 11; przełózeni kořcielni/ á zwłářczá namiářtek Piotrá S. máią moc potwierdzić Ewángeliá y piśmo ś.

to ieft/ deklárovác ktora ieft práwa Ewángelia/ y ktore práwe pińmo S. *WujNT* 655; *SkarKaz* 118a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.] Cf »wedle Pisma Świętego i Ewanjelijej«.

»(tak, nie tylko) pismo i (jako i, ale i, albo, ani) historia« [w tym: *Pismo Święte* (3)] [szyk 5:3] (8): *RejWiz* 131; *OrzRozm* Q3; Thu możem pobaczyć ták z Hiftoriy iáko s pińmá fwiętego rychłe fkończenie fwiátá. *BielKron* 10, 128v; *SarnUzn* D8; *RejZwierc* 1v, 41v; *CzechRozm* 135v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»pisma a krojniki święte« (1): Apoftołowie [...] przeklináli ty wżytki [...] ktorzyby czego inřzego álbo náfládowáli/ álbo fámi wymyřláli/ oprocż woley á náuki fwiętey iego/ nam fzyroce w pińmiech á w krojnikach iego fwiętych zořtáwioney *RejPos* 5v.

»księgi i pisma« (1): Tyřz rzecży w kfięgách y w pińmiech [in *descriptionibus et in commentariis*] fwyh przypominá Neemiařz *BudBib* 2.*Mach* 2/13.

»pismo, (i, a) listy (a. epistoły)« [szyk 2:1] (3): Chriftus ku Pawłowi mowj. [...] Prawdziwé nauky moje Pjńma/ Epiřfoły twoge Wřlytko dzys ius opak mieniá *RejKup* o2; Pátrż co tu Pyotr řwyęty piřse o trudnořci/ nye tylko liřtow Páwłowych/ ále y inego pińmá. *KromRozm* II o2; *RejPos* 317v.

»(ani, tak) pismo, (i, a, ani, jako) nauka« [w tym: *Pismo Święte* (14)] = *disputatio et sacra Biblia* *Modrz* [szyk 22:11] (33): *WróbŻořt* D6; To teř iawnie wyznawam/ y tak trzymam/ o wieczery pańfkiei/ [...] yako Ewangelifrowie/ y Paweł S. pińmo nam o tym/ y navkę ořtawili. *SeklWyřzn* d4v; *SeklKat* Z2v; *RejKup* y2v; *KromRozm* II iv, q; ni prze co inřfego řaden człowyek nye domowi řie áni dořtápi řywotá wyecznego/ yedno przez pińmo á náuki. *GliczKřięř* G8, G8; *BibRadz* I 461; *BielKron* 171v; *RejAp* [183]v; *RejPos* 156, 186v, 187v, 235v, 351, Ooo4v; wierzyřz to wřzyřtko/ co pińmo Święte y nauká Kořćiołá řtárořytnęgo řiebie vcy ku wierzeniu. *BialKat* 41, 6; *KuczbKat* 235; *RejPosRozpr* c3; *ModrzBaz* 97; *SkarJedn* 15, 241, 343; *SkarŘyw* 127, 178, 583; *ReszPrz* 12; *LatHar* 57, 187; *WujNT* 611. [Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.; w przeciwřtawieniach 2 r.] Cf »podług nauki i podług pińmu«.

»(ani) pismo, (i, ani, a, albo) obietnica« [w tym: *Pismo Święte* (2)] [szyk 9:3] (12): *BielKron* 462v; Skąd co wam vrořć ma á vmnořyć řie ma/ ták ná niebie iáko y ná zyemi/ tořcie řie iuř o tym wiele pińmá y řáfkáwých obietnic nářlucháli. *RejPos* 290v, 1v, 2, 2v, 14v, 16 (10). Cf »przeciw obietnicam i pińmu«.

»(i) pismo i objawienie« [w tym: *Pismo Święte* (1)] (2): ře cie do tego [do rozumienia iřtoty Trójcy řw.] pędzi wřzyřtko pińmo fwięte y obiáwienie iego. *SarnUzn* E5v; *RejPos* 116.

»(i) pismo, (i, a) ojcowie (a. patresowie)« [w tym: *Pismo Święte* (7)] [szyk 7:3] (10): *KuczbKat* 200; *CzechRozm* 69; nie ktorego inřzego y pińmo ř. y niektorzy Patrefowie rozumieię Bogá/ iedno řáme go oycá. *CzechEp* 274, 11v, 143, 265, 277; *CzechEpPORz* *3; *SkarKaz* 43b. Cf »wedle pisma i ojcow«.

»(ani, nie, nie tak) pismo ani (ale, jako, i) (ustne a. apostořskie) podanie« [w tym: *Pismo Święte* (2)] [szyk 6:1] (7): *KromRozm* II h2, h2v [2 r.], iv, n3v, v3v; Iřř řię řwięty Michał Archánioł/ ludziom częřto vkázował: z pińmá řwiętego/ y z podáńia řwiętych Bořych iáwno ieft. *SkarŘyw* 422. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.; w przeciwřtawieniach 5 r.]

»prawda, (i, a) pismo« [w tym: *Pismo Święte* (4)] [szyk 5:2] (7): *SeklWyzn* 2v; *KrowObr* A4; tak wierz y rozumiey/ iáko nabliżey możelz sie przyśtołowác z rozumem swoim ku prawdzie Pánńkiey á ku piśmu fwięthemu. *RejAp* 3v; *SkarJedn* 239; *SkarŻyw* 299; *CzechEp* 221; *SkarKaz* 519a.

»(i, nie) pismo i (a, ani też) prorocstwo (a. prorockie pienie)« [w tym: *Pismo Święte* (1)] [szyk 10:2] (12): *OpecŻyw* 145; *LubPs* A2, B; iáko iest wyelka pociechá piśmo a Prorocstwá. *RejPos* 2 marg, A4v, 12, 12v, 66v, 135, 291 [2 r.]; *LatHar* 67. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»(ani) pismo, (i, a, ani) prorocy« [w tym: *Pismo Święte* (1)] [szyk 16:3] (19): *OpecŻyw* 145; *LubPs* A4; iże sie wy ná proroki Święte/ y ná infze piśmá/ nic nieoglądacie *KrowObr* 143; *RejAp* 84v; *RejPos* A6, 28v, 55, 77v, 113v (13); *BiałKat* 21; *CzechRozm* 170. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]

»pismo i psalmy« [w tym: *Pismo Święte* (2)] [szyk 3:2] (5): Romuáldus [...] dziwney światłości wrozumieniu piśmá y pśalmow/ á dárú płáczu nabożne⁶⁰/ doštał. *SkarŻyw* 574, 583; *StryjKron* 787; *CzechEp* 287; *WujNT* 814. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»pismo, (i, a, a(l)bo) słowo (Boże a. Pańskie)« [w tym: *Pismo Święte* (26)] [szyk 32:21] (53): Abowim prawdziwe fłowo boże/ a piśmo fwięte/ iest przełożone nad wśyftki wftawy/ zwyczaie/ by naftarfze były/ nad Synodi/ Concilia/ y Decrety *SeklWyzn* Cv, Cv, c2 [2 r.], c2v, E; *KromRozm I* B3, F4v, Lv, L2, O4v; *KromRozm II* b4; *KromRozm III* A4, F5v, Gv, Mv, M7v; *KrowObr* B2; *Leop* *A3v, *B4v; *SarnUzn* D5; *RejAp* CC4v, 11v, 88, Ee2v; *RejPos* 275; *KuczbKat* a2; *WujJud* B4, 27v, 28v żp; Y wierzę y przyimuię/ ále to coby prawdziwie piśmem fwiętym y fłowem bożym było. *CzechRozm* 22, 51; *SkarJedn* 11; *CzechEp* 123, 128, 134, 187; *NiemObr* 7; *ReszPrz* 10, 11, 70; káždy fwe mniemánie chce wywodzić y zdobić piśmem y fłowem Bożym *WujNT* 460, przedm 3 marg, s. 9, 151, 204, 460 (9); *SarnStat* 638; páráboły w piśmie y w fłowie Bożym/ fą iáko sieci ná ptaki/ w ktorých fię hárdzi y vporni wichłą. *SkarKaz* 82a, 635a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»pismo i (a) świadectwo« [szyk 6:1] (7): Ale nietrzebá inych fwyádkow/ gđże nam piśmá á fámých ápoštołow fwyádectwá doštawa. *KromRozm III* I3, H8v; *RejPos* 1v, 13, 63, 344; *SkarŻyw* 299. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»(nie tylko (a. jedno)) pismo a (ale (też) i) tradycyje« [szyk 4:3] (7): Ewángelia álbo fłowo Boże nietylko sie w Piśmie/ ále też y w Trádycyach álbo Podániu Apoštołfkim zámyka *WujJud* 29, 29v, 40v [3 r.], 42v [2 r.]. [Ponadto w połączeniu szeregowym 7 r.; w przeciwstawieniach 18 r.]

»Pismo Święte i (a) wiara« [szyk 2:1] (3): iżby kádzi miał zázwdy więcey wierzyć á ftać przy fzczyrych fłowiech wiáry fwięthey á piśmá fwiętego *RejPos* [36]; *BiałKat* a2; *CzechEp* 337.

»zakon (stary) i (albo) Pismo Święte« (5): W tym zakonye álbo piśmye fwyętym fą nye tylko przykazánya y zákazánya/ ále y obyáwyenya/ tak przyfzłych yáko prześłych y potocznych rzeczy *KromRozm II* i4v; *SkarŻyw* 372; *WujNT* 8, Zzzzzv; *SkarKaz* Oooo2d. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

Wyrażenia przyimkowe: »wedle, (a. według, a. podług, a. wedla) pisma« (136): *KromRozm II* i2; *DiarDop* 104; Chryftus vmárl iest zá grzechy náfze podług piśm/ kthemu że y pogrzebion/ y trzećiego dnia zmartwých wftał podług piśmá *Leop* 1. *Cor* 15/3-4 [przekład tego samego tekstu *BibRadz*, *WujJud* 25v, *BudNT*, *NiemObr*, *LatHar*, *WujNT*, [UstKościoł 28v, 90v]]; trzebáby vrzędú któryby rozładził wedle piśmá miedzy Sztánkárem á Sárnickim *OrzList* g4; *BibRadz* I 551, 1. *Cor* 15/3, 4; *GrzegRóżn*

E2, G3v [2 r.], Lv; *OrzQuin* T4; *RejPos* 328; *BiałKat* 76, 223v; *KuczbKat* 50; *WujJud* 2v, 25v, 39, 148; *WujJudConf* 29v; *BudNT* 1.Cor 15/3, 4; *CzechRozm* 14, 54v, 56; Bo wodá lud znáczy wedla onego piǫmá [*Apoc* 17/1]/ wielkie wody wielki lud fá. *SkarJedn* 318, 37, 44, 165; żeby fię zrzádenie Boǫkie wedle piǫmá/ iǫz fię Mefyáǫz w Bethleem národzić miał/ wypeǫniło: wziáǫ z sóbá ná onę trudná y niebliǫká drogę/ Pánnę bliǫko iuǫz rodzenia będáǫ. *SkarŻyw* 243, 398, 537; *CzechEp* 187, 230; *NiemObr* 77 [2 r.]; *LatHar* 91; *KoǫakSzczęśl* A2; A ten lepak ná piáǫku buduie/ ktory vǫa w wierze/ [...] ále nie czyni áni żywie według piǫmá. *WujNT* 218, 278, 463, 603, 1.Cor 15/3, 4 (8); *WysKaz* 21; Iurifdictiey Duchowney hámowánie według piǫmá ieǫt fámoǫówká niezbożná. *PowodPr* 21 *marg*, 45; *SkarKaz* 313b; *SkarKazSej* 682b; [*UstKościel* 28v, 90v].

~ Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikiem: onego (18)] (19): *PatKaz I* 17v; *PatKaz III* 134; Wǫdy was możemy vpomináć/ według onego piǫmá: Káǫdemu Bog poruczył o yego bliżnim (*marg*) *Eccle.*17. (-) *KromRozm I* Bv; *KromRozm II* p2; *KrowObr* 69, 159 [2 r.]; *HistRzym* 3v, 4 [2 r.], 6, [39]v, 87 [2 r.] (10); *ReszPrz* 27; ieǫli zakon kroleǫski peǫnǫcie według piǫmá: Bęǫdzieǫ miǫwał bliżniego fwego iáko fámeǫo siebie: dobrze czynicie *WujNT Iac* 2/8.

W poǫczeniu z imieniem autora (6) lub przymiotnikiem od imienia (1) [zawsze: pismo + określenie] (7): *KromRozm II* p2; [*Krystus*] náǫze zǫóǫci ná fię wzyáǫ y krwiá fǫwá odkupiǫ/ według piǫmá Páǫwá s. ktory piǫze: Nie koǫǫá krwiá/ áni popioǫem iáǫlowice zǫǫtey odkupieniǫmy [*Hebr* 9/13] *BielKron* 36; *HistRzym* 6, [39]v, 87, 93; Gdyǫ niechciáǫ być gwiazdá fwiáta tego/ wedle piǫmá Sáǫlomonowego [...] báǫǫze oná nęǫzná á márná sóǫá *RejPos* 124v.

W przeciwstawieniu: »wedle pisma ... wedle podania a(1)bo tradycyjej« (2): Widźiǫz że y wedle Apoǫtoǫǫiego podánie áǫbo Tráǫdycey/ nietylko wedle Piǫmá wierzyć mamy *WujJud* 22; *WujNT* 718 *marg*.

Wyrażenia: »wedle Pisma Bożego« (1): tákowy zmyśǫ y wykǫládánie piǫmá ś. znamy być prawdziwe y ftaǫóżytnę/ ktore fię wedle fámeǫoǫ piǫmá Bożego czyni *WujJudConf* 33v.

»wedle pism Nowego Przymierza« (1): [*Antychryst* [o papieżu]] odǫtǫpiǫwǫzy naprzod praw y zakonu Bożego/ práwá sóbie inǫze vkowáǫ. Nie rǫǫǫáǫc fię iuǫz teraz áni po żydowǫku/ wedle zakonu: áni po Chriǫtyáǫǫku/ wedle piǫm nowego przymierza. *CzechEp* 381.

»według pisma prorockiego, żydowskich prorokow« [*szyk* 9:1] (9:1): *KrowObr* 238v; przyǫzye ná fwiáǫ bogáty Pan/ [...] Według piǫem Żydowǫkich Prorokow/ Vkaże fię wǫzem w cieǫle z obǫǫow. *BielKron* 133v, 131v, 165v; *RejPos* 2; Máǫek zǫǫáǫ krotkimi sóǫwy poczátek Ewáǫnieliey/ tylko wedle piǫm prorockich przypomina *CzechEp* 306, 289, 317; *ArtKanc* D8, 20.

Zestawienie: »wedle Pisma Świętego« [*szyk* 46:1] (47): *SeklWyzn* Av, c3; *GroicPorz* h, x2v; *KrowObr* 85v, 181v, 189v; Narod krolow Iudá y dzieǫiáǫci pokolenia Izraǫǫǫiego/ według piǫmá fwiętego Páǫáǫlipomenu. *BielKron* 74v; odpisaǫ mu [*Ekkijusowi*] Luter iǫz ty piǫszǫz nie według piǫmá s. iedno fny á zǫakowǫskie gáǫánie niczemne. *BielKron* 193, A6v, 195, 208v [2 r.], 211, 223, 224; *GrzegRózn kt*; *HistRzym* 60; *WujJudConf* 44v, 124; Bez wǫzey wáǫpǫliwóǫci y temu teǫz/ wǫzákze wedle piǫmá ś. wierzę: iǫz Iezus Chriǫtus fyn Boży/ ieǫt Bogiem *CzechRozm* 61v, 9, 23, 35v, **5v; *SkarJedn* 276; *CzechEp* 76, 91 [2 r.], 167, 179, 198 (16); *NiemObr* 110, 128; *ArtKanc* R20, S20; Liga Krześǫiáǫǫka iáǫká ma byǫdz według piǫmá S. *PowodPr* 57 *marg*.

Szeregi: »według pisma i doktorow« (1): [aby biskupi kapłanów] iną przysię(gą) nie obowiązowali, jedno taką, aby powinni byli według Pisma i doktorow namienionych wykładu uczyć i kazać *Diar* 54.

»wedle Pisma Świętego i Ewangeliej« (1): iefli [biskupi] nie fkatedry Moizelzowej vczą/ to ieft/ nie wedle piśma świętego y Ewangeliei świętei/ [...] o tych [...] rozumiem y odpowiedam [...] żem bogv więczej powinien być poślvłzny/ niżli [!] człowiekowi. *SeklWyzn* c3.

»podług nauki i podług pism« (1): V nas tedy Chriřtian prawdziwych/ podług náuki Páwłowej/ y podług piśm inřzych ktore fie do nowego przymierza ściągáią/ [...] Nie vřtał Szábát prawdziwy *CzechRozm* 71v.

»wedla Świętego Pisma i ojcow świętych« (1): ćwierdzim/ wedla S. piśmá y ojcow S. ftárowiecznych/ Greckich y Láćinńkich: iřz Syn Boży [...] zoycem iednoiftotno Duchá S. ma *SkarJedn* 276. ~

»przeciw(ko) (a. naprzeciwko) pismu« = *niezgodnie a. niez pismem* (55): *SeklWyzn* a3, Dv; *KromRozm II* i2; *KromRozm III* M6v; *Diar* 50; *KrowObr* 223; *GrzegRóżn* I3 [2 r.]; *OrzQuin* X4v; *RejPos* 305; poznayże fáłřz tych/ którzy przeciwko piśmu mówią: ábyřmy řye rodzić řyny łáłki Bożey mieli. *BiałKat* 253v; *WujJud* 31, 130, Nn3; *MycPrz* II B2v; *CzechRozm* 138v; *SkarJedn* 343; *CzechEp* 247; *ReszHoz* 140; *WujNT* 461, 841, 848; *PowodPr* 51.

~ *W połączeniu z przymiotnikiem od imienia autora księgi biblijnej* (1): Nápiřał też Rábi Elieřer [...] iřz [...] źiemią fie s ftáła z mue [!] według Filozofow/ [...] co ieft przeciw piśmu Moizelzowemu. *BielKron* 462v.

Zestawienie: »przeciw Pismu Świętemu« [szyk 30:2] (32): Odrzekałem fie diabla/ [...] y też wymyřłow iego/ ktore řą przeciw piśmv świętemv. *SeklWyzn* f2v, d4v, f3v; *MurzNT* 91; *KrowObr* 180; *Drudzy* Piekło kładą pod obłoki gdzie bárzo źimno/ [...] lecz to będzie przeciw piśmu s. *BielKron* 467, 196v, 203 [2 r.], 213; *WujJudConf* 51; *CzechRozm* 55v, 103v; *SkarJedn* 343, 345, 346; *CzechEp* 7 marg, 145, 190 [3 r.], 194, 198, 221 (12); *NiemObr* 110; *LatHar* 331; *SkarKaz* 381a. Cf *Szereg*.

Szereg: »przeciw bożym obietnicam i Pismu Świętemu« (1): żeby kto nie mniemał iřz on [Tertulijan] to o człowieku Iezuřie Chriřtuřie rozumie/ á nie o tym tám ktorego iuř řobie przed nim z Filozofiej/ przeciw Bożym obietnicam y inřzemu piśmu ř. zmyřlili byli niektorzy przed nim/ ták piřze broniąc iednořci bořkiej: [...] *CzechEp* 247. ~

W przen (30) : kořcioła chrzeřcijańřkiego/ na mocznei opocze piśma świętego zbvdowanego/ prawdziwy biřkvp/ y głowa/ ieft pan Chriřtus Ieřus *SeklWyzn* c2v, c3v, g4v; To tám piśmo [Matth 18, Luc 22/24-27] biye w łeb temu przełoeńřtwu Pyotrowemu. *KromRozm III* M6v; *KrowObr* 102; po iářczurkach/ bázylifřkach chodzić beřpiecznie będziemy: [...] Ták nas to nářze piśmo święte zbroi á potym y beřpiecznemi czyni. *Leop* *A3v; *GrzegRóżn* O2; *SarnUzn* F4; *HistRzym* 117v; *RejPos* 228; [biskup Albinus] gdziekolwiek przyřzedł/ piśmá S. rzrodło wypuřczáł/ á pokrapiał ferćá wiernych. *SkarŻyw* 212; Nieřzczęřzny [!] narodzie/ [...] Luter nieczyřty [...] vmiáł ći Antychryřtá ktoregoć wnořł w piśmo y wřkorę Chryřtuřowę przybráć *SkarŻyw* 520, 47, 565; ábyřmy řię ich [złych nauczycieli] wyřtrzegáli/ á nie ořkarżáli ich/ heretyctwo ich řiekierą piśmá ř. odćináiąc. *CzechEp* 42; piśmá (iáko mowi [Teofilaktus] in *Ioan.* 10 fol. 345.) řą drzwiámi przez ktore do Bogá wchodźimy

CzechEp 135, *ktv*, 37, 206; *NiemObr* 100; *ReszPrz* 11; *LatHar* +10v; *PowodPr* 64; Piśmo ś. o vmárle ftárání czyni. *SkarKaz* 382à *marg*, 382a.

Zwroty: »w ustach nosić pismo« (1): Pogánin/ y chłop y żołnierz/ táiemnicę prawdy poznał/ á ludzie Chriftyńscy/ ktorzy w vftách nofzą piśmá/ przą prawdy. *CzechEp* 244.

»pełne uszy pisma [o czym] (mieć); pełne były uszy pisma [o czym]« (3;1): iákochmy máło wylfzey y flufzeli/ y máło zewfząd á zewfząd piśmá fwiętego o tym nie pełne vfzy mamy/ iż przyrodzenie nafze mdłe/ [...] flábe bárzo ieft *RejPos* 353v, 53v, 81, 167v.

a. *Wersja, egzemplarz* (13) : [pierwszy autor a wykładacz ksiąg biblijej po polsku] na wielu mieyfc od piśm Zydowfkich y Greckich dałeko [!] fię odftrelawa/ co fnádnie pobaczą ci ktorzy fię iedno do práwych źrzodł będą vćiec chćieli *BibRadz* *4v, *5; *RejAp* 123v, 194v [2 r.], Eev; Ktore piśmá prziyimowác mamy zá prawdziwe słowo Boże. *WujJud* 27v *marg*, 27v, Nn; [niektórzy] widząc fałfze y omyłki w Nowem Teftámenćie/ á niewiedząc zkąd pofzły/ [...] te piśmá/ zá podeyrzáne/ wzgardzią y odrzucią *BudNT przedm* bv, *przedm* d2v; Biblia Grecka zfałfzowána/ z Zydowfkiego fię piśmá nápráwowála *SkarŻyw* 46 *marg*; *ReszPrz* 11.

W charakterystycznych połączeniach: pismo (jest) pewne (4); pismo mieć za prawdziwe, przyjmować (za prawdziwe słowo boże) (3), za podejrzone wzgardzać i odrzucać.

b. *Rozprawa teologiczna, wywód; pogląd wyrażony w piśmie* (266) : *PatKaz I* 13; *KromRozm I* M3v [2 r.]; náyduye fye w piśmyech nyektorych/ iż Bonifácýus papyeż v Phokála otrzymał/ áby kościoł Pyotrow był głową wfłech koſcyołów *KromRozm III* O8v; *Diar* 51 [2 r.]; *Leop* *2v; *BibRadz* *5v; *SarnUzn* F3v; Piśmá z luckiego wymyfltu fáłeczne. *RejAp* 196v *marg* [*idem* Ee4v] 196v [2 r.], Ee4v; *RejPos* 275; *RejPosWiecz*² 92; *CzechRozm* 20v; *SkarŻyw* 411, 455; A iellim też w których infzych piśmiech kogo miánował: tedy áż zá flufzną przyczyną/ y to bez gniewu *CzechEp* 94, 129, 135, 192, 226 [2 r.], 228, 238, 412; Ci też mili Papieźowie poftáno- wili/ áby ich piśmá/ nád wfzytkie infze piśmá/ przednieyfe/ y poważnieyfe były *NiemObr* 157; *WujNT* 397, 515; *WysKaz* 30, 39.

pismo z kogo (2): Opułzczam infzé rzeczy y piśmá z Origenefá dla przedłuzenia *BiałKat* 278v; *WujJud* 201v.

pismo o czym (7): *PatKaz II* 21; w imię Páńfkie iufz piśmá niektore o prawdziwey Smierći/ Zmartwychwftáníu y żywoćie wiecznym weźmimy przedfię *GrzegŚm* A4v; *WujJudConf* 195v; *CzechEp* 55, 136, 237; *LatHar* 76.

pismo czyje [w tym: *G sb i pron* (109), *pron poss* (53), *ai poss* (25)] (187): *OpecŻyw* 74; *PatKaz I* 9, 10; anyelłky yązyk any doctorowfkycy pyfma doftathczycz flufznye nyemogą chwały uyelykyey yey [Maryi] począczya *PatKaz II* 25v, 21, 28v; *PatKaz III* 116v; *FalZiołUng* V 119; *WróbŻołt* D5v; *KromRozm I* L, N2v, N3, [P2]; z ftará dawná w krzeſciyańftwycy [...] poſpolftwu żadnemu nád yego wolą bifkupá nyedawano/ co fye znaczy z piśmá Origenefá *KromRozm III* I7, I4, N5, P8; *KrowObr* 191; *Leop* Nn5; *BibRadz* *3v, *4v; A nietylkoć z piśmá Kromerowego wielką cześć y chwałę Koroná Polłka ma/ ále theż y z poſług iego. *OrzRozm* P4; *BielKron* 127v, 183v, 197 [2 r.], 199, 200v, 464; [O *Kalwinie*] Małz iakąś wielką Ifthność zá Bogá ſwoiego Przetoc pełno w twym piśmie wfzędycy they Ifthnoći *GrzegRóżn* N3, D, Nv; *OrzQuin* G3; *SarnUzn* 7v; *LeovPrzep* G2v; *RejAp* 92, 196v; *RejPos* A5, A5v, 89v, 283v, 302; *RejPosWiecz*² 95, 95v; *BiałKat* 6, 248v; Lecż o piśmach Doktorow ś. Kościoł

Powfzechny/ ktoremu Duch święty ieft obiecany/ dawno dał rozładek *WujJud* 35v, 7, 35, 35v [2 r.], 36 [2 r.], 37v (72); *WujJudConf* 34v, 35v, 36v, 257; Druga drogá ku nápráwieniu pińmá ś. ieft pińmo ítárych Theologow *BudNT przedm d*; *CzechRozm* A6, 30, 70v [2 r.], 124v, 125 (70); *SkarJedn* 27, 284, 285, 290, 297; *SkarŻyw* A4, A5v [2 r.], 117 [2 r.], 119, 202 (12); W ípráwie zbáwienney ná pińmá oycow nie pátrzą wierni. *CzechEp* 35 marg, 26 marg, 55, 73 [2 r.], 76, 89 [2 r.] (30); *CzechEpPORz* *4, **2, **2v, **3; Oycowie w pińmiech íwych/ częłto y znácznie błádzili: czego íię y Auguńtyn nie wńtydźił wyznáć *NiemObr* 175, 4, 19, 46, 61, 81 [2 r.] (26); *ReszPrz* 33, 63, 69, 101; *LatHar* 76; *KołakSzczeńś* C2; *WujNT przedm* 9, s. 453, 471 marg, 738, Yyyyy2; *WysKaz* 20, 30 [2 r.], 38; á nád to íełzczę íą pińmá niezliczone kátolikow tego wieku/ ktorymi íekty z íobą íámy walczące dofyć íą przekonáne. *PowodPr* 46, 36, 37, 40; *SkarKaz* 43a, 81b. Cf *Zwroty*, *Wyrażenie przyimkowe*.

W *połączeniach szeregowych* (8): Bo wńytko vnich [u heretyków] zárázliwe/ y mowá/ y księgi/ y pińmá *SkarŻyw* 483; *CzechEp* 76, 152; [w księgach *Lutera*] íedney ínadź kárty nie przeczytałz/ żebyś pińmá pińmu/ mieyfcá mieyfcu/ wykłádu wykłádowni/ roźnego y przeciwnego nie náłazł. *ReszPrz* 55, 33, 63; *WujNT* 738.

W *porównaniu* (1): íáko dzień od nocy/ ták ich [ojców piszących przed koncylijum niceńskim] pińmá/ od póślednieyfczych róźne íą. *NiemObr* 175.

W *charakterystycznych połączeniach*: pisma aryjańskie, doktorow (świętych) (doktorowskie) (17), filozofow, heretyckie, katolikow (3), ludzi uczonych (świętych) (ludzkie) (8), mędrów, odszczepieńców, ojców (starych, świętych, kościoła) (ojcowskie) (10), papieżow (3), patresow (starych) (3), prorockie, starych (stare) (4), teologow, żydowskich rabinow; w *połączeniu z imieniem autora* (5); z *przymiotnikiem od imienia autora* (10); pisma głębokie (2), gruntowne, jadowne, mądre, nauki wielkiej, niustawiczne, niezgodne, nowe, odmienne, proste, przeciwne, uczone; pisma powiedają, sprawują [co], świadczą (dają świadectwo) (3); *pismem* (z *pisma*) pokazuje się (5); *najduje się w pińmiech* (3); *odstąpić pisma*; z *pisma doczytać się* [czego] *nie moc, mieć [co], wywiadować się*; *pismu wierzyć* (wiarę dawać) (7); *pismo w podeźrzeniu mieć, odmienić, potwierdzić* (2), *przyjąć, (s)przewracać* (2), *wywracać, zagęścić* [czym], *zganić*; w *pismo wglądać*; *pismem* ([czyim]) *brakować* (3), *brzydzić się, dowodzić* (dowieść, wywodzić) (8), *oślachcić, oświadczyć, ozdobić* (4), *podać* (2), *podpierać, rzecz odprawować, walczyć, zbić*; w *pińmie(ch)* *błádzić, naleźć [co], podawać, wywodzić, wyznawać* (2).

Zwroty: »pismo czytać, czytający; czytanie pisma« [w tym: czyje (11)] [szyk zmienny] (10:2;2): A nye mrimay ízeby to nowa rzecz byłá y nyezwyčáyna/ zábrányáć czytányá pińmá kácerfkýego. *KromRozm I* N2v, N2v; *KuczbaKat* 210; *SkarŻyw* A4v, 203; ktokolwiek íedno báczny czytał pińmá moie nigdy mi z nich *Sabellianizmu*, zádáć nie może *CzechEp* 313, 136, 404; *CzechEpPORz* *2; *NiemObr* 40, 123; *LatHar* +5; *SarnStat* 197, 923.

»pismo przywodzić« [w tym: czyje (1)] (3): *WujJud* 56, 194v; W kazániu íwym trudnych á íubtelnych rzeczy rzadko wzywał: y pińmá doktorow S. máło przywodził *SkarŻyw* 312.

Wyrażenia: »fałszywe pisma« [szyk 3:1] (4): *WróbŻółt* D5v; *KrowObr* 77; [*Luter pisał*] á íż íáde ná fáłzywe pińmá/ to czynię przykłádem Kryńtuńowym y Apońtońow *BielKron* 195v; *RejZwierc* 266v.

»pismo głębokie« [szyk 1:1] (2): *RejKup* m5; ábyście íye ná kazániach nie báwili pińmem głębokim/ gdy wam o Wiárę ídzie *OrzQuin* Aa3v.

»greckie [= *wschodniochrześcijańskie*] pisma« (1): Bazyliusz y Nazyánzenus/ [...] przez trzynaście lat/ porzuciwszy wżytkie Greckie piśmá/ íámego íię piśmá s. vczyli *SkarKaz* 81b.

»pismo gruntowne« [szyk 1:1] (2): *BielKron* 25; s prześlądowce wiernych [świętego Pawła] káznodzieię mamy. Y wiele inych ktemu przywieśbny íie mogło/ A gruntownemi piśmny tego íie dowiodło. *RejAp* Ff5.

»pismo kościelne« [szyk 1:1] (2): *WujJudConf* 127v; Szukác tedy ich żywotow mamy wkościelnych piśmach Doktorow świętych *SkarŻyw* A5v.

»pismo krześcijańskie« (2): A ná tych dwoich [Adamie i Ewie] wżytko piśmo krześcíańskie zależy/ ábowiem w tych náyduią íie przykłády figurowane *BielKron* 4, 46.

»pismo sw(oj)ej (a. wielkiej) nauki« (3): *SkarŻyw* 389, 393; A íż drudzy piśmá íwoiey náuki zośtáwili/ bárzo nas vmocniáią w prawdzie Kátholickiey. *SkarKaz* 43a.

»obłędliwe pisma« (1): Abyś íie też ty w żadne obłędliwe piśmá áni rády nie wdawał/ íedno w ty ktore tobie íą íáwnie á íálnie przez Duchá s. ípráwione á opowiedziáne *RejPos* 117.

»pisma ruskie [= *wschodniochrześcijańskie*]« [szyk 3:3] (6): [Grekwie [tj. chrześcijanie wschodni]] nas Kátholiki zwác do tego czáfu w piśmach íwoich Ruśkich bluzniercami ná Duchá S. y Heretykami nieprześtáią *SkarJedn* 275, A3v, 161, 232 [2 r.], 381.

»święte pismo« (2): [u kościołów] íą Doktorowie/ álbo czytájący Práwo duchowné y święté Piśmo [Lectores iuris ac Theologiae *JanStat* 197] *SarnStat* 197 [idem] 923.

»pisma zakonne« (1): kazń oná/ vczyniona byłá nie przeciw tákiemu Heretykowi/ ktoryby íobie íam wedle zdánia íwego co z piśmá s. polubił y obrał/ [...] ítoiąc przedsię przy Bogu íedynym ítátecźnie/ y przy ínśzych práwách/ y piśm [errata zmienia: piśmach] zakonnych *CzechEp* 33.

Szeregi: »pisma i historyje« (1): dośtátecźnie íię to z rozmáitych piśm y Hístoriy pokázác może/ íż nie tylko Greckie/ zbory / ále y Azyátynie/ [...] nigdy żadney zwierzchności/ y eminencyey Papieskiej/ nád íobą nie wyznawáły. *NiemObr* 59.

»(tak(ieź)) pismo, (i, jako też) kazanie« [szyk 2:1] (3): wyele tych íeśth/ ták duchownych íáko íwieckich/ ktorzy [...] wyznáwáią íż íie wiele náuczylí z Luterowego kazánia/ tákieź ípiśmá *BielKron* 199; *RejAp* 92; *WysKaz* 20.

»księgi i pisma« (1): WE wżytkich księgách íwoich y piśmach náuki wielkiej/ ktorými kościól okraśił [...] mocnym íeśt wyznawcą y obrońcą wiary Troyce S. y Bośtwá Chryśtuśa *SkarŻyw* 393.

»(i) mowa (a. rozmowa) i (abo) pismo« [szyk 5:2] (7): A ták y piśmá y rozmow kácerńkich odśczepyeńcow/ bárzo íye ítrzedz trzebá. *KromRozm I* N3; *CzechEp* 72, 73 [2 r.], 74, 187; Apośtołowie [...] íłowá y ípráwy táíemne świętych Sákrámentow vmylńnie zákrywáli w mowách y w piśmach íwych *WujNT* 453.

»nauka i (a, abo) pismo« [szyk 6:5] (11): *KromRozm I* L; A ktora íie kolwiek náuká ábo piśmo nie zgadza s íłowý świętemi íego/ íuź íeśth fáłeźne *RejPos* 190, A5, A6; Nowochrzczeńcy wzbudziłi błáđ z Luterowégo piśmá y náuki. *BiałKat* 248v marg; *WujJud* 32; *SkarJedn* 285; *SkarŻyw* 278, 336; *CzechEp* 98, 348.

»pisma i wykłády« (3): *WujJud* 35; piśmá/ ich [Patresów] y wykłády/ daleko trudnieyźe íą/ niż to íłowo Boże/ ktore oni wykłádáią. *CzechEpPORz* **2v, *4.

»pisma i wymysły« (3): *RejAp* 163; *RejZwierc* 8v; Ale iefli piśmo ś. trudne: izaż nie daleko trudniejszy piśmá/ y wymysły ludzkie *NiemObr* 81.

»wywody, (potym (i)) pismo« [szyk 2:1] (3): *CzechRozm* 164v, **3v; Bo to iest właśnie Heretyctwo/ piśmu wywodom/ oycow S. mieycá nie dác: á ná fwym tylo przeštáwác. *SkarJedn* 297.

Wyrażenie przyimkowe: »według (a. wedle, a. wedla) pisma [czyjego]« (4): pirwey ma wierzyć toż fie okrzćić/ według piśmá świętego Auguśtyná. *BielKron* 158; *CzechEp* 214, 350; *ReszPrz* 53.

c. praw. Tekst o charakterze prawnym lub urzędowym; scriptura Mącz, Modrz; litera, scriptum JanStat (40) : MetrKor 26/62; JKM [zamieszania w Koronie] cirpieć nie chce i karać będzie każdego jako violatorem pacis publicae. A to oznajmi pismem jako uniwersały po wszej Koronie. Diar 57, 51, 52; to mamy z poruczenia braciej swej, aby to tak WM pismem RP opatrzyć a obwarować raczyli, jakoby nic to przywilejom na potym nie szkodziło *DiarDop* 115, 115 [2 r.]; *KrowObr* 31v; [Jagiello] Zyemie/ Litewką/ Zmodzką/ Ruřką/ ku Polřce/ iáko przez pořty bráćią śwá obiecał/ przyłáczył/ wćielił/ piśmem y przyśięgámi tho wtwierdził. *BielKron* 381v; *ModrzBaz* 29v; Prawo iest ktore piśmem śtánowi co chce/ ábo rokázuiąc/ ábo zákázuiąc. *GórnRozm* E2v; *Calep* 462b; PIĄTE KSIĘGI PRAWA KANCELLARIIIEY: W KTORYCH SIE ZAMYKA WSZYSTEK PORZĄDEK PISM KROLEWSKICH Y SEYMOWYCH *SarnStat* 315; Vrzędy Kánclerzá y Podkánclerzego. [...] do cudzych źiem piśmá y Expedicię wypráwować. *SarnStat* 316, 40, 61, 950, 1021, 1225; *SkarKazSej* 687b.

pismo o czym (4): *Diar* 57, 72; Widziałem, ze y w piśmá ktore o wárukách, Y obietnicách płonych od Mo[n]luká były Dawáne: Sledzie potym wiiiano w iátkách *CiekPotr* 50; *SkarKazSej* 678a.

Wyrażenie: »pismo prawa« (1): ktoby mouyl yřzby panna marya była począta wpyervorodnym grzechu byla by fromota yezufouy [...] Kthory uyvod yesth s pyřma praua czefarřkyego *PatKaz I* 5.

Szeregi: »listy i pismo« (1): A żeby té Dekréty Królewřkié z czáfem z pámięći ludzkiéy niewypádly/ zwykli ie ku wiekuifćy pámięći Liřty y piśmem wárowác. *SarnStat* 908.

»litera i pismo« (1): literá y piśmo zá nikim dekretu nie wczyni/ iedno vrzędowi wkázuie iáko pořtápić ma *SkarKazSej* 698a.

»pismo i napisanie« (1): Aby błád zápámiętánia řpráwam/ któré fie zá czáfem dzieię/ nie przyniósł řzkody iákiéy/ [...] áby tákové rzeczy piśmem y nápiřánem świádków wieczné były czynioné [ea *literarum apicibus et testium annotatione perennare*] *SarnStat* 381.

Wyrażenie przyimkowe: »wedle pisma« (1): swiadcę ssie vami Miamikv vozny i slachto iż mi sie nye wedle vgody y nie wedle pisma stało *ZapWar* 1551 nr 2684.

a. Dokument, papier lub pergamin z napisanym tekstem; nota JanStat (11) : napiřawřchi řobye na karthke vidzenye ono rořproll skorą na nocze [lege: nodze] y wlozil ye thamo y wyřchedl, thakze mocza piřma onego czuda czynyl *LibMal* 1554/190v; ktho řye przy iż nie iest piřmo iego/ táki ma przyřýądz łámotrzcę/ iż ono piřmo nie iest iego/ áni pieczęć iego/ áni kiedy było *GroicPorz* y3; Authentica scriptura, Wzięte piřmo/ któremu nie może gány dác/ ani go odrzucić gdy niem potwierdzáją. *Mącz* 22a; Bo co waży párgámin/ y geřté pieczęći Przy piřmie záwiefzoné/ iefli niémařz chęći? *KochProp* 15; O Pismo to ktore dał nasię wiezniom tym Pan Hetman tak pořtápi wtym Krol IM iako ratio R.P. bedzie potrzebowała *ActReg* 78; [pisarze] od kářřowánia zapirfu nie więćy/ iedno

grofz zá pámiętné y zá pińmo áby bráli *SarnStat* 819; Nie tobie ten list łůzy brácie co go nońisz: Y nie łůfznie iáłmużny ná to pińmo prońisz. *KlonWor* 54, 53.

Zwrot: »pismem kwitować« (1): nynyeysem pyssmem onego [*Filipa Trcieńskiego*] qwythwya y zapysh kasswya a wnywecz obracza y vmarza. *ZapWar* 1548 nr 2667.

Przen (1) :

Szereg: »cyrograf i pismo« (1): nie od ziemńkiego krolá/ ále od onego Krolá á Mocarzá niebá y zyemie/ przydzye do ciebie [*poseł*] s pewnym cyrography iego/ s pińmy iego/ á práwie nie ináczey iedno iáko z wierzącemi listy od niego. *RejPos* 317v.

2. *Napis; scriptura Vulg, PolAnt; scriptus PolAnt* (21) : tham ísą groby Tatarszkie mvrowane spysmem *LibLeg* 9/51v; *PatKaz II* 60v; *RejZwierz* 11v; A tenći ieńt przepis onego pińmá/ Ońmegonáńtego dnia/ mieńiáć Elul/ [...] *BibRadz* 1.*Mach* 14/27, *Eccli* 45/12; Przynieńli tedy [*Żydzi*] s kaźdego narodu po rozdze/ y Aaron z narodu Lewi/ naznáćzone pińmem *BielKron* 41v, 10v; ná onym lińcie byńo przykazano tegoto młodzieniańzká zábić. Tedy on káplán wyńkrobań tho pińmo bárzo ímyńlnie *HistRzym* 134; A on pápir poki ná nim pińmo nie byńo byń prońtym pápirem/ á gdy ná nim nápińáno wońá onego człowieká/ iuż nie bywa prońtym pápirem ále teńtámentem. *RejZwierc* 197; *SkarŻyw* 566; náleńińo ná nim pińmo ná wapnie żelázem/ ábo nożem wyńkrńsłone teńi łwoy/ hic Regnum mutabitur. *KochWr* 40.

Zwroty: »czyńć pismo« (1): gdyżem z przygody czeńł pińmo ná tym ręćzniku/ vbaćzyńem wnetki że koniec moy byńby śmieńć okrutna *HistRzym* 58v.

»wytłoczyć pismo; pismo wytłoczone« (1;1): [*Histykus*] ogolińwzy pońłowi gńowę/ wytłoczyń ná łkorze pińmo/ by od krolá Perńkiego ońtápińi *BielKron* 116v, 116v.

Wyrażenie: »pismo (na)pisane« (3): A toż to ieńt pińmo ktore rozdzielnie nápińáne ieńt [*Et haec scriptura quae designata (marg) exarata (-) est PolAnt*]: Mane/ Thecel: Ffáres. *Leop Dan* 5/25; *HistRzym* 58v; otworzyńł grob: y náłańł [...] zapis/ ná ktorym iuż byńo świeże pińmo ręką onego vmáńłego pińane wty łłowá: Ia [...] *SkarŻyw* 102.

Szereg: »znak abo pismo« (1): iáko by byń ná kaźdey [*chorągwi*] łwoy ońobny znák ábo pińmo po ktorymby znańł kaźdy łwego przeńożonego *BielSpr* 6.

Przen (3) : Iużem on Cyrográph zdrápańł Ktoryś byń czártu ná się dańł. [...] Zmázańem y pińmo z niego *MWilkHist* F3.

Zwrot: »pismo napisać, pisane« (1;1): [*Pan Bog na*] świętych łwych znáćznieyńzy ieńt/ y leńpńze á czyńtelnieyńsze pińmo/ ktorem łie nam oznaymuie/ ná nich nápińáńł. *SkarŻyw* A3, A4.

3. *Pisanie, utrwalanie tekstu przy pomocy znaków graficznych; litera Mącz, Modrz; literatura, scriptus Mącz* (263) : Wkaźdym pińmie wielé na tym náleńzy/ aby kaźde łowo byńo czyńtáno i pińáno/ nie iako tako/ ale pewnym obyczáiem *MurzOrt* B; *GliczKsiąż* N6; od Káłdeyczykow Babilonicy y Żydowie pińmá náwykli/ á od Bábińończykow Grekowie z Láćinniki *BielKron* 5v; Gdyż tedy tákie rzeczy [*wiadomości o dawnych dziejach*] łą wáńpliwe/ przez dawnońć á niepińánie pierwńzych łudzi/ muńiem łie do tych vćiekańł ktore łą pińmem náznáćzone. *BielKron* 335, 3v, 427; co w Xięgach dobrze opińáno ieńt/ to więćcznie trwa: wyńáwńzy byń się pińmu nieiákie malowanie/ albo wyrycie na marmorze/ albo vłanie nieiákie z rozmaitych kruńczow rownańł nieco chńiańł. *KwiatKsiąż* G4v;

Literatura constat ex literarum notis, Piśmo bywa ftáwiáne z znaków liter. *Mącz* 250c, 374b; [starzy monarchowie] sprawy swoie Rycyrskie piśmem opráwowáli *BielSpr* 28v; *SkarŻyw* 47, 364; *NiemObr* 72; nie przy káżdym rozládku moze wftyłtkiego pámięć zność. Dla tegoż zowá piśmo/ *Secunda memoria*. *GostGosp* 1; A od controwerfiiey/ gdzie iuz nie máło piśmá/ tymże obyczáiem ma bydź plácono Piśárzowi *SarnStat* 1158; dla tego piśmo ludzie náleźli: áby to co chcemy mieć ná potomné czáfy pámięćné/ piśmem było obwárowano y podpárto. *SarnStat* 1210; *SkarKaz* 00003a.

I sg w funkcji przysłówka: »piśmem« = *na piśmie, pisemnie; literis* *Mącz*; *apicibus literarum* *JanStat* (34): *KromRozm II* h4v; kthory narod ná świecie náwykł pierwey piśác iáko Grekowie/ Włochowie/ ci swoie dzieie piśmem iáwnie wystáwili *BielKron* 337v; Proscribo aliquid per scripturam, venale propono et publico, Oznamuyę piśmem/ że mi yeft nieco przedáyneho *Mącz* 375c; *RejZwierc* A2; *Oczko* 8v; *StryjKron* A6; *CzechEp* 418; *GórnRozm* Fv; gdy Krol grał Wárcaby/ niktory przyftápiwfy do niego/ imioná przyládzonych ludzi opowiedá mu piśmem *Phil* L3; Poniewáż niepewna ieft á nie trwála pámięć ludzka/ zwykli sá ludzie piśmem to opátrowác [*scripturae comendare* *JanPrzyw* 52]/ czego wieczná pámięć mieć chcá. *SarnStat* 11, 249, 998, 1066, 1210. *Cf W przeciwstawieniu*, »piśmem osięgnác«, *Szeregi*.

W przeciwstawieniu: »piśmem ... usty i kazanim« (1): Ewánielia y náuká o práwdzie Chryftufa Pána náłzego/ nie piśmem fię zádnym ludziom podawála: ále wfty y kazanim fię Apostólkim po świecie wftytkim fzerzylá *SkarŻyw* 363.

W charakterystycznych połączeniach: *pisma nawyknać* (2); *pismu przewyknać*; *pismo naleźć*; *piśmem naznaczony, obwarować ((ob)warowany)* (3), *odprawić, opatrować, opowiedać, oprawować, oznajmować, poda(wa)ć (podany)* (4), *podparty* (2), *stanowić, na świat wydawać, ku wiadomości przywodzić, wieczne czynić* (2), *wiecznej pámięći oddawać, wyjawić, wyrażony, wystawić, zganić, zniszczyć; w piśmie robić, zamkniony*.

Zwroty: »piśmem osięgnác (*a. osięgać*), osięgnięcie, osięgniony« = *literis consignare* *Mącz* [*szyk zmienny*] (6:1:1): *Exequentissimus*, Który zwlászczá/ ftáre hiłtorie rzádnie piśmem osięgnáł wypełnił y wyrádził. *Mącz* 385c; *Testata et consignata monumentis antiquitas*, Piśmem olięgnione dzieye ftároświeckie. *Mącz* 392c, 215b, 250d, 304a, 375c, 392c, 461a.

»uczyć (się), nauka, nauczon pisma; pismu [kogo] uczyć« = *docere literas* *Mącz* (4:1:1:1): *BielŻyw* 79; *GlabGad* A2; *Niemiecki* narod [...] áż gdy fie Krześciány ftali przez przypędzenie Kárlá wielkiego/ toż fie piśmá vzyć poczęli *BielKron* 281v, 142v, 144v; [*dziatki*] ná pierwlá [!] náukę piśm w ten czas maia być dani/ gdy napierwey poczną dobrze mowić. *KwiatKsiąż* N3v; *Mącz* 93b.

»umieć, umięjący pismo; umięjęćność, nieumiały pisma« = *noscere a. scire, sciens literas* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (9:2:1:1): *BielKron* 184v, 187v, 203, 281v; iáko prawdziwa flawá ná piśmie záwiłlá/ [...] chybá ci ludzie nie widzá/ ktore pan Bog ná tym fkará/ iż piśmá nie vmieią. *GórnDworz* G4v, G5 [2 r.]; *BudBib Is* 29/11, 12 [2 r.]; ludzie nieumieięjący piśmá [*homines sine literis*]/ trzymáią wrzędy ludziom vczonym náležące *ModrzBaz* 135v; *BielRozm* 27; *SkarKazSej* 684b.

»pisma nie znać« = *literas ignorare* *Modrz* (2): z iednego ięzyká [*słowańskiego*] wyele fie ich vrodziło roznych: gdzye ná ten czás/ iż áni piśmá/ áni náuk nie ználi/ wielka grubość iáko w fámych ludziach/ ták y w ięzykach byłá. *GórnDworz* F4v; *ModrzBaz* 141v.

Wyrażenia: »w piśmie biegły« (1): [przywiedzenie Litwy na drogę światłości] inak nie rozumiemy móc bydź/ iedno zá pomocą ludzi tákowych/ których w piśmie biegłych bydź rozumiemy [in *fundamentis scripturarum peritos esse JanStat 215*] *SarnStat 195*.

»pisma świadectwo« (3): opátrzna ludzi mądrych poštánowiłá roftropność íprawy wiecznéy pámięci godné písmá świadectwem ku wiadomości potomftwu przywodzić. *SarnStat 1185 [idem (2)] 1036, 1056*.

»własne pismo« = *idiographum Mącz, Calep* (3): *Idiographum*, WłaŃne písmo álbo właŃna ręká. *Mącz 164b, 195d; Calep 500b*.

Szeregi: »żywym głosem albo pismem« (1): ieft ná woli Sędziego kázác pozwác żywym głosem álbo písmem/ okrom pewnych przypadkow/ w ktorzych listowny pozew ieft potrzebny *GroicPorz pv*.

»tak mowá jako i pismem« (1): Co fię tknie wiáry: którą X. K. fwoią/ z ípołnaboźnikámi íwymi názywa/ żebym iá ia niłzczyć miał/ ták mowá iáko y písmem: tego fię ia nie przę *CzechEp 72*.

»pismem i pieczęciami« (1): wátpliwościom mądrze zábiegamy/ gdy íprawy zá czálów náłzych przypadáiącę písmem y Pieczęciami [*literarum apicibus et sigillorum JanStat 750*] wieczné czynimy. *SarnStat 992*.

»słowy (a. świadectwem słownym) albo pismem« (2): LVdzkiego narodu íprawy iefli nie będą podpárté świadectwem fłownym/ álbo písmem [*voce testium, aut testimonio literarum JanStat 1116*] prędko przechodzą/ y práwie od pámięci ludzkiéy odpadáją. *SarnStat 249, 1004*.

»pismem i świadki (a. napisaniem, a. przypisaniem świadkow)« = *literarum apicibus et testium annotatione JanStat* (3): íprawy światá tego zápamiętályby fię prędko/ by ich písmem y przypísaniem świadków [*literarum soliditas et testium adnotatio JanStat 795*] wiecznéy pámięci nie oddawano. *SarnStat 1052, 368, 997*.

»pismem i (a, albo) ustnie (a. ustną nauką)« [szyk 2:1] (3): [są sprawy, które] wzywánim á vkazánim wyęcey niźli písmem álbo vftną náuką íą podáne. *KromRozm II h2; NiemObr 153; PowodPr 61*.

Wyrażenia przyimkowe: »bez, (o)krom, procz pisma« = *nie zapisane (17:6:1)*: *KromRozm II g2v, i; RejZwierc 215v; SkarŻyw 93 [2 r.], 363 [2 r.], 364, 456 [2 r.]*; odłzczepieńcy błędzą/ mowiac że wżytko nápiáno: y żadnych trádiciy ábo náuk Apoštołkich/ bez písmá podánych nie przyjmuiąc. *WujNT 391, 606, 841 [3 r.], Ccccc2*; bez Písmá Apoštołowie náukę zoftáwili *SkarKaz Oooo2b*.

~ *W przeciwstawieniu*: »bez pisma ... z podania ustnego albo cichej sprawy« (1): we wśsem/ co on [kościół] bez písmá z podányá vftnego/ álbo też cíchey íprawy páńłkyey álbo Apoštołow yego przyyął/ [...] zupełną wyárę dáć mamy *KromRozm II t3v*.

W charakterystycznych połączeniach: bez pisma podać (dać, podany) (10), przyjąc (przyjmować) (4), uwierzyć, wyszło na jaśnią.

Szeregi: »(bądź, lubo, tak) na piśmie, (bądź, lubo, jako i, ale) bez (a. (o)krom) pisma« (5): *KromRozm II gv; KromRozm III A4v*; nie wżytko Apoštołowie ná písmie dáli: ále wiele okrom písmá. *SkarŻyw 93; WujNT 714, 717*.

»bez pisma i słownie« (1): Błędzą tedy fektarze/ ktorzy trádiciy Apoštołkich/ to ieft fłowá Bożego bez písmá y fłownie podánego nie przyjmuią *WujNT 799*. ~

»z pisma« = *napisane; de scripto Mącz, Modrz (6): [wyrok] z piśmá lepiej czytać: tákby áni Pifarz/ áni ftrony/ żadnego wątpienia niemiałý o wyroku ná piśmie podány: poniewáz o one ktore nie z piśmá lkázuią [sine scripto ferentur]/ niemáłe śwary miedzy ftronámi bywaią. ModrzBaz 92v.*

~ *W przeciwstawieniu:* »z pamięci ... z pisma« (1): Memoriter exponere aliquid, Z pámięci á nie z piśmá co przed kim przełóżyć. *Mącz 215c.*

Zwrot: »z pisma czytać (a. czyść), czytan« = *de scripto dicere Mącz; de scripto proferre a. recitare Modrz (3:1): Mącz 78b; Bo fię te rzeczy zdádzą być lepiej rozmyśłone y rozważone/ ktore z piśmá czytáią: y niemoże być o tem wątpienie co ięft zápiśano. ModrzBaz 88, 92v; SarnStat 868. ~*

»na piśmie« = *napisane; per scripturam Vulg; scripta, in scriptura PolAnt; scriptis, literarum monumentis Modrz; in scripto a. scriptis JanStat (146): SeklKat Z3; Mająli ty majątności wolność? Mają na piśmie tylko, ale im nie idzie. Diar 34; [wszyscy o konstytucyi] inaczej wiedzieć nie mogą, jeno gdy będzie na piśmie do wszech powiatow rozesłana i obwołana. Przetoż tego potrzeba, aby była na piśmie. Diar 58, 33, 78; Leop 2.Par 36/22; BielKron 374; popiżę wżýstko/ co fye tu mówi/ y pošę ná piśmie w ręce Pánu Mikołáiwowi Syenickiému OrzQuin D4; RejAp AA2v; GórnDworz A3, K5v; [Mojżeszów zakon] ná piśmie y kámiennych tablicach był wyráżony. CzechRozm 89v; ModrzBaz 134v; NiemObr 75, 76; PaprUp L4; iáko ich [mat] wiele trzebá ná ktorą fzkutę/ to ná piśmie wżýstko mieć. GostGosp 90, 8, 72, 74; JanNKar D3v [2 r.]; Zeznánie z Grodu z innégo Powiátu ná piśmie ták wiele wazy [!], iákoby Wozny oblicznie zeznał. SarnStat 575.*

~ *W połączeniu szeregowym (1): [słowo boże rozumie się] o wśfelkim pośelstwy poćyeffnym á zbáwyennym/ od Bogá/ bądź ná piśmye/ bądź wftmye/ álbo też ćichą fprawą przez páná Kryšťufá/ y ápoštoły yego nám podány KromRozm III B7v.*

W przeciwstawieniach: »ustmie (a. ustnie) (5), cichą sprawą (2), słownie (2), słowne [co], w tradycyjach albo w podaniu, zwyczajem ... na piśmie« (8): nowy zakon Kryšťufow nye ná piśmye/ ále wftmye/ á po częłci też ćichą fprawą/ yákoś fłyśłał/ yeft nam podan KromRozm II n3v, g4, iv; KromRozm III Cv; Mącz 254d; WujJud 28v, CzechRozm A4v; Przetoć iedne rzeczy Apoštołowie S. podáli ná piśmie/ á drugie słownie SkarŻyw 456.

W charakterystycznych połączeniach: na piśmie obwołany, okazać (pokazać, ukazować) (5), posłać (posyłać) (3), powiedzieć, przynaszać, przypominać, przysłać, rozesłany, rozkazować, wyrażony.

Zwroty: »na piśmie mieć« = *jest napisane [szyk zmienny] (3): A vyemy thefz y mamy na pyfłzmye yako są stharadawna granycze LibLeg 7/69, 11/81; BielKron 427.*

»na piśmie poda(wa)ć (a. da(wa)ć, a. wyda(wa)ć), podany (a. (wy)dany)« = *in scriptura dimittere PolAnt; praecipere; tradere scriptis mandatus Modrz; dare in scripto, in scriptis tradere JanStat [szyk zmienny] (44:23): MetrKor 40/810, 61/223, 223v; Czosz powyedział od pana swego y czos na pysmye dal temv krol ye⁸⁰ M. dobrze wirozvmial. LibLeg 11/48v, 10/120v; RejKup dd4v; KromRozm II h4, gv, h4v, iv, n3, n3v, t3; KromRozm III B7v, Cv; spiszek ten odłózenia egzekucyi od WM nam na piśmie będzie podan. Diar 29, 44, 54, 58, 70; KrowObr 31; LeszczRzecz A3v; BibRadz *4v; Libellus, Sądowna žalobá ná piśmie dána. Mącz 191d, 353a; RejAp 11v; GórnDworz F3; GrzepGeom L; RejPos 230v; BialKat 43v; włálnych imion osób tych nie przypominamy/ Ktorych fprawy tu ná piśmie ludziom podawamy. HistLan ktv; RejZwierc 4v; WujJud 28v; WujJudConf 130v; BudBib Eccli*

39/36[38], 3.Esdr 4/42; *Strum* A2v; *CzechRozm* A4v, 25v, 69, 88v, 89; *ModrzBaz* 92v, 134v [2 r.]; *SkarJedn* A4, A4v; *SkarŻyw* 93, 171, 456; *CzechEp* 417; *NiemObr* 72, 76, 164; *GórnRozm* D2v, F4; Więc y potomstwu/ ná pífmie podamy/ Ze cię/ wieczney czći godnym/ Pánie/ znamy. *GrabowSet* V v; *WujNT* 129, 714, 717, Bbbbbb4v [2 r.]; *SarnStat* 144, 535, 807, 812, 1198.

»na písmie zostawić (*a. zostać, a. pozostawić itp.*), (jest) zostawiony (*a. pozostawiony*)« = *relinquere scriptum, literarum monumentis mandare* *Modrz* [szyk zmienny] (35:14): Ná pífmye nam nic [*Pan Krystus*] nye zoftáwił *KromRozm II* b4v, g4; *Diar* 49, 68; *RejWiz* 155; Y toć też ná pífmie zoftáło [*Erat autem in scriptura*]/ iż [...] *BibRadz 2.Mach 2/4*; *RejAp* AA3; oto wnet mamy Ewányelią thych fwiętych fłow iego/ którą nam ná pífmie zoftáwić raczył Máttheuřz Ewányeliřtá fwięty tymi fłow. *RejPos* 287, 45v, 61v, 161, 182v, 183 (18); *HistLan* A2v, F4v; *RejZwierc* A3, 5, 200; *WujJudConf* 80; *RejPosRozpr* b3; *RejPosWstaw* [143³]; *BudBib 2.Mach 2/4*; *CzechRozm* 83, 137, 192, 250; *ModrzBaz* 98v, 128v, 140; *SkarŻyw* 363; [*w Starym Testamencie*] vmová/ y pořtánowanie Boże/ ná pífmie/ dla wieczney pámiątki pozofřawione było. *NiemObr* 72, 70, 72, 73, 74, 80; *WerGořc* 209.

Szeregi: »(bąđź, lubo, tak) na písmie, (bąđź, lubo, jako i) bez (*a. (o)krom*) pisma« (5): á nye lzey v fyebye wáżyć co kolwyek Apořtołowye nam lubo ná pífmye/ lubo bez pífmá podáli/ niź to czego Pan řam vczyl *KromRozm II* gv; *KromRozm III* A4v; *SkarŻyw* 93; *WujNT* 714, 717.

»na písmie a ustnie« (1): Słowo Boże ieřt nie řámo pífmo. Ale to křore [!] ieřt vřtnie przepowiedáne. A potym częřćią ná pífmie/ á częřćią vřtnie podáne. *WujNT* Bbbbbb4v. [*Ponadto w pořćieniach szeregowych 6 r.*]

»na písmie abo na znakach« (1): co chcemy częřćto wřpomináć/ to řobie ábo ná písmie ábo na znákách iákich w oczu řtáwiem. *SkarŻyw* 301. ~

»w písmie« (2): *Promissus in scripturis*, W pífmie obiecány. *Mqcz* 227a.

~ *Zwrot*: »w písmie zostawić« (1): abyřmy to w řywocie nařzim okazowali czo oni [*poetowie*] w pífmie po řobie zořtawili. *BielŻywGlab nlb* 10. ~

W przen (5) : *FalZiołUng* V 119; On zakon przyřodzony zárez z pierwfřzym Adámem od Bogá řámego bez pífmá zwierzchowneho/ wlany był w wněřtrznóřci cřłowiecze. *CzechRozm* 89v; wřzytkie myřli y pořtánowania niebęđáli pífmu/ iáko iákemu řtrořowi/ poruczone/ řácnó zginá á z pámięci wynidá. *ModrzBaz* 88; řercu ieřzyk pořřuřny peřnému Odbiěra řłowá/ y nowy řym dźieie/ Ledwie ták přędko pířarz pífmo leie. *KochPs* 66; *KochFr* 101.

a. Druk (3) : ia zięt tą wielką chćiwořćią/ gdyřem zgotował litery/ á wřłytki ku pífmu potrzeby [*wziąłem do wybijania Marchořta gadanie z Salomonem*] *March¹Wiet* Av; Zem Księgi Pořkie/ nigdy nie bywařmi bukřtaby: drukował, [...]. Iuř teraz to pífmo na wřze řtrony rořřzerziło (řię y szerzić) řie będąie. *FalZiołUng* V 119.

Wyrażenie: »pismo impresorskie« (1): aby za moią pilnořćią řluřnie á řządnie był [*Żořtarz*] řprawion j pífmem Impreřřorskim wyřobion. *WróřŻořtGlab* A2.

4. Umiejętność, sztuka pisania (11) : Seth napirwey ludzyom vkazał droęę ku pífmu y gwiazdárřkim náukom ná řwiecie. *BielKron* 3v; gdyby [...] ludzie bez pífmá ná řwiecie řyli/ nie ináćzey iedno iáko niemy dobyřtek/ [...] mieřřkáliby z řobą *BielKron* 334, 185, 438v; A pífma wielki ieřt zawřdy pořzytek y ku wřzyřćkiemu řywotowi/ [...] y ku wřpamięřtaniu zapamięřtařlych [!] rzeczy. *KwiatKřięż*

I, F3v, G, H4, N3v; [język czeski] dobrze obfitłzy/ niż nález być musi/ á tho ftąd iż dawniey w nim piśmo niż w nálezym. *Górndworz* F5, F5.

5. *Znaki pisarskie, litery, czcionki; alfabet; sposób pisania; scriptura Mącz, PolAnt, Cn; lit(t)era(e) PolAnt, Cn; character, manus, nota(e) Cn (46)*: wżytki kłięgi dla tego fą wierłzmi rozdzielone/ áby w zágefłzcżonym piśmie tym co czytać będą wzrok fię nie wątlil/ owłzem w piśmie przełstronym aby mogł być nieiáko wolnieyřzym *BibRadz* *5v; [Ormianie] Piřmá řwego ofobnego vżywáią/ ále Tátárřkim ięzykiem pořpolicie mowią *BielKron* 269v; Miniatus liber, Xięgi które fą y tám y lám czerwonym piřmem/ to yeřt rubriką pomázáne. *Mącz* 222d; *Compraehensibilis scriptura* Cziřte piřmo/ którego řie wiele řtánowi ná yedney kárcie. *Mącz* 318b; *Parietes conscribere*, Sciány pomáłowác/ piřmem pokriřić. *Mącz* 374d; Od Bułgárow pothym Racowie/ Serbowie/ Ruř/ y ini piřmo wzięli. *Górndworz* F5; *KochFr* 64; vżywác tákięy kréłki może we wřzelákim piřmie/ bądź łácińřkim okrářłym/ bądź w Werřaléř *JanNKar* F, A4v, E3 [2 r.]; *JanNKarKoch* G2v; w nářchym piřmie podle c. pořpolicie kładą z. literę literze c. przecywną *JanNKarOrz* F3v.

W połączaniu z przymiotnikiem oznaczającym nazwę alfabetu [w tym: pismo żydowskie (a. hywrejskię) (6), greckie (5), kaldejskie (a. kaszdymskie) (4), polskie (3), arabskie (2), łacińskie (a. rzymskie) (2), czeskie; pismo + przydawka (12), przydawka + pismo (11)] (23): *MiechGlab* nlb 2; *Rejřóz* M2; piřmo pořłkie ieřt trudne ku czitaniu tim ktorzi włofnoři buchřtabow przekreřzonich [...] nierozumieią *SeklKat* A6, A6; *RejřWiz* 133; *BibRadz Dan* 1/4; [Mojřesz] żydy piřác napirwey nauczył/ wynáłazřzy bukřztaby ábo kárák[tery] ku piřaniu s piřmá Káldeyřkie^{řo} *BielKron* 45v; [Nykořrata] wynáłazřła im piřmo nářze Łácińřkie (od Łácińy kráiny ták rzeczżone potym) według Greckich liter *BielKron* 51v; Niemcy piřáli o nich [o szarańczy] iż ná řkrzydłech miály piřmo Greckie. *BielKron* 192; dano ie [synów *Kastryjotusa*] včzyć Arábfkiego piřmá *BielKron* 242, 5v *marg*, 46, 48v, 288, 335 (13); Nářtáło zářię piřmo Czeřkie z Łácińřkich liter *Górndworz* F5; w piřmie Hywreyskim znacźne fą affixa (iako ie zową) mařculiná/ znáźne teź affixa foemininá. *BudBib* c2v, *Dan* 1/4; *LatHar* 725.

Zwroty: »napisać, napisan złotym piřmem; godny być złotego piřma« [o tekstach najwřpanialszych] [řzyk zmienny] (1:1;1): *PowUrb* +4; Niech to piřmem będzie nápiřano złotym/ Dla wieku przyřłęgo *KochPs* 152; Ten początek [Ewangelii řw. Jana] godny być złote^{řo} piřmá rozumiał ieden Plátonik *LatHar* 105.

»nowym piřmem wydać« (1): POdobnoć řye godziło koźdą Orthogrąřią wydać ofřobno: ále [...] zdáło mi řye dróżnięy nowym piřmem wřzytko weřpół wydać. *JanNKar* Av.

Wyrażenia: »drobne piřmo« = *literae minutae* Cn (2): *Rejřrozpr* C; ia teź iářne oczy mam Drobne piřmo iemy czytam. *Rejřkup* h8v.

»[řakim] piřmem napisany (a. piřany)« [řzyk 2:1] (3): *BielKron* 395v; *LeovPrzep* F2; A był y napis nář nim nápiřány/ piřmem Greckim/ y Łácińřkim/ y Hebráyřkim: Ten ieřt krol Zydwofki. *LatHar* 725.

»proste piřmo« = *antykwa* (1): Mnieby řie tedy zdáło áby řie ábo dwie literze řpoily w iednę ták/ dz/ [...] Albo więć ná křztałt inákřzy ták/ dz/ [...] a zyřdź řie może y do prořtęgo y do vkořněgo piřmá. *JanNKar* E3v.

»ukořne piřmo« = *kursywa* (1): *JanNKar* E3v cf »proste piřmo«.

»[jakim] pismem wybity« (1): ielzcie dziś fą znaki ftórych kámieniow pogáńfkich/ Rzymfkim piímem wybithych *BielKron* 288.

Szereg: »pismo i język« = *li(t)era et lingua Vulg, PolAnt; scriptura et lingua PolAnt* [szyk 3:1] (4): Krol [...] rozeftał lifty po wflyftkich powiećiech kroleftwá fwego/ iáko kthory narod fluchać ábo czythác mogł/ roznyymi ięzyki y piímmy *Leop Esth* 1/22; *BibRadz Dan* 1/4; *BudBib Esth* 3/12, *Dan* 1/4.

6. *Język; piśmiennictwo w jakimś języku* [zawsze w połączeniu z przymiotnikiem oznaczającym nazwę języka; w tym: łacińskie (8), polskie (8), ruskie (8), niemieckie (2), greckie (1); pismo + przydawka (14), przydawka + pismo (13)] (27) : Elzbiéta krolewna Polfká [...] dlá pófpolitégo dobré^{so} ij dlá rozmnożenia piíma polfskiego/ w który^m fie ofobliwie kochala/ [...] ten ninieyffý żywot pana Iezufow wypifatz dała. *OpecŻywSandP ktv; GlabGad* A3; *WróbŻółtGlab* A4v; [Bielski] nam podał napierwey w piísmie Polfskim drogę/ Aby káždy czytáiąc/ zgoił fwą włogę. *BielKronCies* Mmm3; *SarnStat* 872, 1062, 1192.

Zwroty: »pismo czytać« (2): *KromRozm I* Av; potym z listow/ z rozmow miedzy piíarzmi/ s czytánia/ á Inadz wiécey z náтуры/ iáł fie iuz był przegryzowác po trofze y łácińfskiego piímá czytác/ á czego nie rozumiał thedy fie pytał. *RejZwierc* 274v.

»pismo umieć; w piísmie uczony« (2;1): Ten [Kazimierz] był napierwfy Krol w Polfce kthory piímó Łácińfskie vmiął. *BielKron* 347, 436v; *SkarŻyw* 50.

»polskim pismem wybijać« = *drukować w języku polskim* (1): fludzy twey wyelmożności [...] odemnye żádáli yżbych Polfskim piímem nieco wybiyał. *March¹Wiet* Av.

Wyrażenia:»[jakim] pismem (na)pisany, zapisować« (6:1): wżelákie lifty y Przywileie którymkolwiek piímem/ Łácińfskim/ Polfskim/ álbo Rułkim piíáné [zachowác chcemy] *SarnStat* 1061, 862, 863, 872, 1062, 1190, 1191.

»wykładanie z łacińfskiego pisma« (1): iátem fie był wykładania nie ktorých rzeczy z łacińfskiego piíma na polfká mowę. *MiechGlab* *2.

7. *Dosłowny sens, formalna interpretacja; lit(t)era PolAnt, Modrz, Vulg* (5) :

pismo czego (1): *ModrzBaz* 95v cf »gołe pismo«.

W przeciwstawieniu: »duch ... litera« (3): Abowiem nie ten ktory tylko iáwnie będzie Zydem/ ieft Zydem/ áni obrzezánie ciáła ktore ieft tylko iáwnie/ obrzezánim ieft/ Ale ktory ieft w fkrytości Zydem/ y obrzezánie fercá/ to ieft/ w duchu nie w piísmie [*in spiritu, non litera*]/ ktorego chwałá nie ieft z ludzi ále z Bogá. *BibRadz Rom* 2/29; *WujNT Rom* 2/29, 7/6.

Wyrażenia: »gołe pismo« (1): to by też nie zdrogi było/ áby [...] v nas byli poftánowieni dozorce lub ftrozowie praw: ktorýchby vrząd był/ nietylko fáme^{so} gołego piímá praw przyftzegác [*mutas legum litteras observare*]/ ále y przeciwko tym ktorziby ie nárułzáli mocnie ftác *ModrzBaz* 95v.

»zwierzchne pismo« (1): literá y zwierzchne piímó ieft iáko ciáło: á zatáione iego rozumienie ieft iáko dułzá niewidoma. *SkarŻyw* 363.

Szereg: »litera i pismo« (1): *SkarŻyw* 363 cf »zwierzchne pismo«.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (6) : Literatura, Piímó/ Też nauká. *Mqcz* 195d; Stylus etiam, Piíánie/ piímó. *Mqcz* 424b, 374b [2 r.]; Scriptus – Pyímó. *Calep* 956b, 957a.

Synonimy: 1.a. biblija; c. dokument; 2. napis; 3.a. druk; 5. buksztab, litera, tcionka.

Cf PISANIE, PIŚMIĘ

LW